

Pågående forskning om Tyskland i Sverige

Aktuelle Arbeiten über Deutschland in Schweden

Pågående forskning om Tyskland i Sverige

Aktuelle Arbeiten über Deutschland in Schweden

Centrum för Tysklandsstudier
Södertörns högskola

Zentrum für Deutschlandstudien
Hochschule Södertörn

2005

Södertörns högskola
S-141 89 Huddinge
2005

Schwedische Perspektiven. Schriften des Zentrums für Deutschlandstudien 3
ISSN 1651-8209
ISBN 91-974662-2-0

© Centrum för Tysklandsstudier/Zentrum für Deutschlandstudien

Innehållsförteckning/Inhalt

Förord/ Vorwort		9
Abraham, Nils	Die kulturellen Beziehungen zwischen der DDR und Schweden nach der völkerrechtlichen Anerkennung 1972	13
Almgren, Birgitta	Retorik och politik kring Östersjön i svensk-tyska förbindelser	14
Andrén, Mats	Deltagande och uteslutningar: lokalt medborgarskap i Tyskland 1800-2000	16
Annell, Cecilia	En komparativ studie av "the New Woman novel" (Den Nya kvinnan-romanen) i Sverige och Tyskland 1900-1920	17
Bannert, Robert	Multipel språkinläring för nybörjare vid universiteten: uttal, lexikon, grammatik (MuSiN)	18
Bentz, Emma Katarina	Individen i centrum? – Arkeologisk forskning kring den medeltida landsbygden och dess invånare i tre länder	19
Berg, Annika	Arbetskraftsuthyrning och arbetslivets flexibilisering. En komparativ undersökning	20
Bergmann-Winberg, Marie-Louise von	Learning by doing - Die Einführung von neuen regionalen Ebenen im unitären Schweden	21
Björkman, Thomas	Church and Politics in Thuringia 1945-1970	22
Breckle, Margit	Kulturelle und sprachliche Unterschiede in der deutsch-schwedischen Wirtschaftskommunikation	23
Brembs, Gunhild	Översättning av dialektmarkörer från tyska till svenska och svenska till tyska	24
Brobjer, Thomas H.	Nietzscheforskning	25
Brylla, Charlotta	Nationalsocialistiska slagord på export? Om ett eventuellt tyskt inflytande på det svenska språket 1933–45	26
Dahl, Göran	"Radikal fascism" i Europa. Fascistiska tänkare, grupper i opposition mot realfascismen	27
Dodillet, Susanne	Kulturkrock prostitution. En analys av svenska och tyska prostitutionsdiskurser	28
Ekengren, Ann-Marie	Av hänsyn till folkrätten?	29
Ekman, Joakim	Demokratins villkor i Europa	30

Estvall, Martin	Svensk sjönäring på stormigt hav - reaktioner på nazismen 1930-1950	31
Expo	Expo – granskar högerextremism i Sverige och Europa	32
Forsén, Annette	Mellan kultur och politik. Tysk föreningsverksamhet i Finland och Sverige 1910-1950	34
Forsgren, Kjell-Åke	Multipel språkinläring för nybörjare vid universiteten: uttal, lexikon, grammatik (MuSiN)	35
Forssell, Louise	Männlichkeiten und Geschlechterbeziehungen bei Theodor Storm - ein Dissertationsvorhaben	36
Fritz, Peter	Die Auslieferung von Angehörigen der Deutschen Wehrmacht aus Schweden an die Sowjetunion 1945/1946	37
Frohnert, Pär	Förintelsen i tyskarnas kollektiva minne 1945-2000	38
Garberding, Petra	An act of balance? Kurt Atterberg and Germany 1925-1950 music, nation, and politics	39
Gerdmar, Anders	Judarna och frälsningen. Teologiska judendomskarikatyrer i nytestamentlig forskningstradition	40
Gesche, Janina	Aus zweierlei Perspektiven... Zur Rezeption der Danziger Trilogie von Günter Grass in Polen und Schweden in den Jahren 1958-1990	41
Gottardis, Andreas		43
Gratzer, Karl	Business Failure, Bankruptcy and Entrepreneurship in an International Perspectiv	44
Gustafsson, Sofia	Tyskt inflytande på Sveriges medeltida städer	45
Hatemi-J, Abdunasser	An Empirical Investigation of the Relationship between the Terms of Trade and Trade Ration in Germany	46
Inghammar, Andreas	Funktionshindrad – med rätt till arbete	47
Jacobsson, Bengt	Östersjöstater i ett nytt Europa	48
Jarlert, Anders	Tillämpningen av Nürnberglagarna i Svenska kyrkan 1935-1945	49
Jendis, Mareike	”Främmande Norr”: reseberättelser om Norrland på 1800-talet	50

Johansson, Henrik	Vetenskapssamhället i en brytningstid mellan tyskt och anglosachsiskt inflytande	51
Johnsson, Barbro	Tyskarna i Kalmartrakten : resenärer mellan två kulturer 1933-2003	52
Johansson, Karl Magnus	Den svenska högerns internationella förebilder – Tyskland som impulsland	53
Kingsepp, Eva	Nazism as Entertainment? Representation, Reception and Reproduction of the Third Reich in Contemporary Popular Culture	54
Kirsch, Frank-Michael	Bilder i Kontrast. Svensk-tyska interkulturella processer i skuggan av nazismen 1933-1945	55
Knudsen, Olav Fagelund	Power Disparity, Identity and Cooperative Security: The Baltic Sea Region in Comparative Perspective	56
Krüger, Anne	Magisterarbeit: Die Perzeption der Wiedervereinigung Deutschlands aus der Sicht schwedischer Politik und Presse	58
Kvist, Karin	Svensk flyktingpolitik under andra världskriget	59
Lamberth, Marion	Arnold Schönbergs Krise als Auslöser seiner expressionistischen Phase	60
Langerova, Tania	Programmet för studier kring Förintelsen och folkmord	61
Larsson, Josefin	Ideologies in Intentional Communities	62
Leth, Göran	Pressfriheten och Förintelsen. Svenska medier i skuggan av andra världskriget och rapporteringen om Europas judar	63
Lettevall, Rebecka	Cosmopolitanism, patriotism, nationalism, Baltic German, peace, idea of peace	64
Lilja, Sven	Folk, städer, stater- Statsbildning och resurstillväxt i östersjöområdet ca 1500-1800	65
Ljunggren, Jens	Känslornas krig: Första världskriget och den tyska bildningselitens androgyna manlighet	66
Malmer, Elin	Frikyrka, manlighet och politik: Religionen och välfärdsstatens rötter ur genusperspektiv 1880-1930	67
Morger, Kersti	Bilder und Bauten. Denkmalpflege und Industriearchitektur in Schweden und Deutschland	68

	Berlin 1992-2000	69
Müssener, Helmut	Schwedische Pläne zur 'Umerziehung' und Neugestaltung Deutschlands nach Kriegsende	70
Mähl, Stefan	Mittelniederdeutsche Urkunden aus Schweden 1300-1550	71
Mäkinen, Ilkka Henrik	Folkhälsa/Själv mord	72
Naeve-Bucher, Ursula	Den nya kvinnan – frigörelse genom dansen?	73
Olofsdotter, Helena	Från hård Bullitt till mjuk problemlösare - om omsorgsnormers effekt på policyutformning	74
Olsson, Stefan	Författningsprövning i svensk och tysk skatterätt	75
Packalén, Sture	I språnget mellan två kulturer	76
Persson, Mathias	Universitet som nätverk: tysk-svenska förbindelser under 1700-talets senare hälft	77
Persson, Sune	De "vita bussarna" – den svenska rödakorsexpeditionen till Tyskland år 1945	78
Petersson, Lina	Sverige bilden i den tyska receptionen av svensk nutida litteratur	80
Pollack, Ester	Pressfriheten och Förintelsen. Svenska medier i skuggan av andra världskriget och rapporteringen om Europas judar	81
Reuter, Marta	Civil Society and Region-Building in the Baltic Sea Area: Mapping the Cooperation Climate in Regional NGO Networks	82
Robertson, Alexa	Media narratives and cosmopolitan commitments	83
Roos, Lena	Farliga förbindelser i medeltida halacha	84
Rosell Steuer, Pernilla	„...ein allzu weites Feld?“ Zum Übersetzungstheorie und Übersetzungspraxis anhand der Kulturspezifika in fünf Übersetzungen des Romans „Ein weites Feld“ von Günter Grass	85
	Det civila samhället, en arena för den lokala demokratin?	86
Rothstein, Sigurd	När böckerna brändes. Bokbålen i Tyskland i maj 1933 – Reaktioner i svensk press	87
Ruin, Hans	Traditionen som utopi – den kontinentala filosofin och det grekiska ursprunget	88

Ryman, Björn	Svenska kyrkans samtidshistoria	
	Norden – Tyskland – Afrika	89
Röcklinsberg, Christoph	Doing Culture - Kommunikative Praxis und kulturelle Muster am Beispiel von schwedischen und deutschen Geschäftsessen	90
Röcklinsberg, Helena	Ethics of Animal Experimentation	91
Sauer, Fritz Joachim	Studien zur Geschichte und Gebrauch der Wörter Norden, nordisch	92
Schalk, Peter		94
Schartau, Mai-Brith	Welfare Pluralism in Old Age Care in Germany, Sweden and Britain	95
	Det civila samhället, en arena för den lokala demokratin?	96
Schnaas, Ulrike	Det fantastiska som berättarstrategi i fyra samtida romaner: MarieHermanson: Värddjuret; Majgull Axelsson: Aprilhäxan; Karen Duve: Regenroman; Elfriede Kern: Schwarze Lämmer	98
Scholz, Michael F.	Gebhardt. Handbuch der deutschen Geschichte, 10:e upplaga, vol. 22:DDR:s historia	99
Schriber, Svante	Synergirealisering i tysk-svenska fusioner och förvärv	100
Schuller, Bernd-Joachim	An Empirical Investigation of the Relationship between the Terms of Trade and Trade Ration in Germany	101
Selling, Jan	Ur det förflutnas skuggor - historiediskurs och nationalism i Tyskland 1990-2000	102
Servatius, Viveca	Hildegard av Bingens musik	103
Snickars, Pelle	Die kulturellen Beziehungen zwischen der DDR und Schweden nach der völkerrechtlichen Anerkennung 1972 Film och kulturell globalisering 1905-14: marknader, publikationer och offentligheter	104
Stockelberg, David	Doktorsavhandling om den tyske filosofen och sociologen Georg Simmel.	105
Strå Lind, Fredrik	Unemployment and Identity in eastern parts of Germany	106
Sundberg, Martin	Tillvaratagna effekter. Om Jan Håfströms konstnärskap	107

Süssner, Henning	Dreaming about the Return of History. German Ethno-Regionalism in Central Europe, 1945 – 2005	108
Süssner, Josefina	Nyregionalism i Sverige och Tyskland	109
Szwejkowska-Olsson, Elzbieta	Schwedische Frauenkarrieren in Deutschland 1925-1945	110
Thore, Petra	„Manche sagten: flüchtig, aber ich gehe nicht weg!“ Identität und Rollen in der deutschsprachigen Migranteliteratur	111
Tängerstad, Erik	An Absolute Monarch in a Parliamentary Democracy: The production and reception of the film Fridericus Rex in the early Weimar Republic 1920-23	112
Vancea, Georgeta	Interkulturalität im Spiegel der deutschsprachigen Gegenwartsliteratur	113
Volk, Martin	Studien-CD Linguistik – eine multimediale Einführung in die germanistische Sprachwissenschaft	114
Weiss, Lennart	Kontinuität und Veränderung bei Raoul Auernheimer	115
Werner, Yvonne Maria	I skuggan av det tyska: nordisk katolicism under 1800- och 1900-talet (Presentation av tre projekt)	116
Wischmann, Antje	Den nya kvinnan mellan två sekelskiften (1900-2000). Genusdialoger i ett interkulturellt perspektiv. Tyskland – Norden – Polen	117
Wistrand, Helena	Det lågtyska ordförrådet i medeltida regionalt diplomatspråk	118
Wåghäll Nivre, Elisabeth	Der Jugendkrimi	119
Ångström-Grandien, Inga Lena	Stiltransfer von Zentral- nach Osteuropa	120
Önnerfors, Andreas	Svenska Pommern – kulturmöten och identifikation 1720-1815	121
Östberg, Kjell	En intellektuell socialdemokrati? Nätverk och inflytande 1960-1990	122
Index	- Svenska	124
	- Deutsch	136
	- English	148

FÖRORD

Södertörns högskola har sedan grundandet 1996 haft en stark Östersjöprofil. Merparten av den forskning som bedrivs vid högskolan har en inriktning mot Östersjöområdet. Tyskland är inte bara vårt södra grannland utan också en ur många aspekter intressant och viktig nation vid Östersjön. Den tyska ekonomin och politiken är betydelsefull för agerandet i de andra Östersjöstaterna. Den tyska kulturen har under århundraden haft ett stort inflytande på våra liv. Inom vissa discipliner, såsom filosofi och sociologi, är kopplingen till den tyska traditionen fortfarande betydelsefulla. Dessa influenser återspeglas i det stora vetenskapliga intresset för diverse tyska företeelser.

Centrum för Tysklandsstudier, som grundades vid Södertörns högskola våren 2002, har bl.a. påtagit sig uppgiften att regelbundet orientera om pågående svensk forskning om Tyskland och om de tysk-svenska relationerna, främst inom samhällsvetenskap och humaniora.

För att fullfölja denna uppgift har Centrum för Tysklandsstudier i februari 2003, i viss mån som pilotprojekt, publicerat katalogen "Tyskland i fokus, Pågående forskning/Deutschland im Brennpunkt, Aktuelle Arbeiten", som uteslutande innefattar pågående forskning vid Södertörns högskola. En dylik kartläggning hade aldrig tidigare gjorts. Denna första "försöksballong" följs nu av en andra, som under rubriken "Pågående forskning om Tyskland i Sverige. / Aktuelle Arbeiten über Deutschland in Schweden" försöker kartlägga forskningsprojekt från hela Sverige. Den presenterar 98 forskares arbete i 101 projekt. Forskarna kommer från olika universitet och högskolor i hela landet, från Umeå i norr till Lund i söder, från Stockholm i öst till Göteborg i väst. De representerar sociologi, etnologi, statsvetenskap, historia, tyska m.m.

Merparten av projekten utgör forskning på post doc nivå men även doktorsavhandlingar ingår. En del av projekten inriktar sig endast på Tyskland medan andra jämför Tyskland och något/några andra länder inom ett specifikt problemområde och åter andra behandlar relationen mellan Tyskland och andra stater. Tillsammans vederlägger de den rubrik som Centrumet valde som motto för en konferens genomförd i november 2003 i vilken mer än 100 forskare deltog: "Den okände (?) grannen, Tysklandsorienterad forskning i Sverige". Även samlingsvolymen från konferensen, som utkommer hösten 2004, förmedlar bilden av en livaktig och mångfasetterad svensk forskning om Tyskland och de tysk-svenska relationerna.

Vi är helt och hållet medvetna om att vi med all säkerhet endast har kunnat fånga upp en bråkdel av den just nu pågående svenska forskningen om Tyskland och de tysk-svenska relationerna. Detta är ett första steg och vi har för avsikt att i slutet av nästa år framställa en väsentligt utvidgad "on-line-version" av katalogen, som därefter ska uppdateras årligen.

I katalogen är projekten ordnade alfabetiskt efter forskarnas namn. Varje författare har gjort en kort beskrivning av sitt projekt och valt vilket språk projektet ska presenteras på. Publikationerna inom projektet har mestadels gjorts på detta språk. Vidare ingår uppgifter om författarens hemvist och e-postadress.

I slutet av katalogen finns en lista över sökord på tre språk; svenska, tyska och engelska, med hänvisningar till de olika projekten.

Södertörn den 31 maj 2004

Mai-Brith Schartau

Helmut Müssener

Vorwort

Seit ihrer Gründung im Jahre 1996 hat die Hochschule Södertörn ein markantes Ostseeprofil. Der größte Teil der Forschung, die an der Hochschule betrieben wird, ist auf die Ostseeregion hin ausgerichtet. Deutschland ist nicht nur das südliche Nachbarland Schwedens, sondern auch eine in vieler Hinsicht interessante und wichtige Nation im Ostseeraum. Deutsche Wirtschaft und deutsche Politik sind für das Handeln der anderen Ostseestaaten bedeutungsvoll. Durch die Jahrhunderte hindurch hat die deutsche Kultur großen Einfluß auf die schwedische ausgeübt, und in einer Reihe von wissenschaftlichen Disziplinen wie Philosophie und Soziologie ist die Verbindung zu deutscher Tradition immer noch umfangreich. Dieser Einfluß spiegelt sich in dem großen wissenschaftlichen Interesse für die verschiedensten deutschen Gegebenheiten wider. Das Zentrum für Deutschlandstudien an der Hochschule Södertörn, das im Frühjahr 2002 gegründet wurde, hat es sich u.a. zur Aufgabe gemacht, regelmäßig über den Stand der schwedischen Forschung zu Deutschland und zu den deutsch-schwedischen Beziehungen, in erster Linie im Bereich der Gesellschafts- und Geisteswissenschaften, zu orientieren.

In Erfüllung der selbstgestellten Aufgabe des Zentrums für Deutschlandstudien erschien im Februar vergangenen Jahres, quasi als ‚Pilotprojekt‘, der Katalog „Pågående forskning om Tyskland i Sverige. / Aktuelle Arbeiten über Deutschland in Schweden“, der über aktuelle Forschung, allerdings ausschließlich an der Hochschule Södertörn, orientierte. Eine solche Bestandsaufnahme war bisher noch nicht vorgenommen worden. Dieser erste ‚Versuchsballon‘ wird nun gefolgt von einem zweiten, der sich unter dem Titel „Tyskland i fokus, Pågående forskning vid svenska universitet och högskolor/Deutschland im Brennpunkt, Aktuelle Arbeiten an schwedischen Hochschulen und Universitäten“ an einer ersten landesweiten Bestandsaufnahme von Forschungsprojekten versucht. Sie verzeichnet 101 Vorhaben von 98 Wissenschaftlerinnen und Wissenschaftlern, die aus den verschiedensten Hochschulen und Universitäten des Landes stammen, aus Umeå im Norden wie aus Lund im Süden, aus Stockholm im Osten und Göteborg im Westen. Sie repräsentieren Soziologie und Ethnologie, Politische Wissenschaften und Geschichte, Germanistik u.a.

Der größte Teil dieser Forschung spielt sich auf dem Post.Doc-Niveau ab, aber auch geplante Dissertationen werden miteinbezogen. Einige der Projekte betreffen ausschließlich Deutschland, andere vergleichen im Rahmen eines bestimmten Problembereichs Deutschland mit einem anderen Land oder anderen Ländern und wieder andere behandeln die Beziehungen zwischen Deutschland und anderen Staaten. Insgesamt konterkarieren sie alle das Motto der Tagung, die das Zentrum für Deutschlandstudien im November 2003 durchführte und an der mehr als 100 Wissenschaftler und Wissenschaftlerinnen teilnahmen: „Der unbekannte (?) Nachbar. Deutschlandorientierte Forschung in Schweden“. Auch der Sammelband über die Tagung, der im Herbst 2004 erscheinen wird, vermittelt das Bild einer lebhaften und vielseitigen Forschung in Schweden zu Deutschland und den deutsch-schwedischen Beziehungen.

Wir sind uns dabei völlig dessen bewußt, dass wir damit sicherlich nur einen Bruchteil der Arbeiten der schwedischen Forschung zu Deutschland und den deutsch-schwedischen Beziehungen erfaßt haben, die zur Zeit in Entstehung begriffen sind, aber wir wollen einen Anfang machen und beabsichtigen, Ende nächsten Jahres eine wesentlich erweiterte Fassung des Katalogs „online“ vorzulegen und diese danach jährlich auf den letzten Stand zu bringen.

Die Projekte werden im Katalog in alphabetischer Reihenfolge unter dem Namen des Wissenschaftlers bzw. der Wissenschaftlerin vorgestellt, der oder die sie verantwortet. Jeder und jede von ihnen beschreiben ihr Projekt kurzgefaßt und entscheiden selbst, welche Sprache er oder sie benutzen möchte. Auch die Arbeiten, die bereits im Rahmen dieses Projektes entstanden sind, wurden im allgemeinen in dieser Sprache veröffentlicht. Des weiteren werden jeweils akademischer Titel, Fach und E-Postadresse angegeben.

Am Ende des Katalogs findet sich ein Schlagwortregister in drei Sprachen, nämlich Schwedisch, Deutsch und Englisch, mit dessen Hilfe die verschiedenen Projekte aufgeschlüsselt wurden.

Stockholm, den 31. Mai 2004

Mai-Brith Schartau

Helmut Müssener

Abraham, Nils

Fil.mag./Doktorand i Historia

Historisches Institut

Universität Greifswald

Mail: nilsabraham@hotmail.com

Die kulturellen Beziehungen zwischen der DDR und Schweden nach der völkerrechtlichen Anerkennung 1972

Im Zentrum der Dissertation steht die Klärung der Frage, wie die DDR im Rahmen der kulturellen Beziehungen mit Schweden die Kultur nach der erfolgten politischen Anerkennung außenpolitisch instrumentalisiert hat. Der Untersuchungszeitraum umschließt die Zeitspanne von Ende 1972, also ab der diplomatischen Anerkennung durch Schweden, bis zum Ende der DDR im Jahre 1990. In einem Überblick sollen dabei die kulturellen Beziehungen im genannten Zeitraum dargelegt werden, wobei insbesondere die Anwendung der Kultur als ein Instrument in der Außenpolitik der DDR gegenüber Schweden zur Verbesserung des eigenen Images im Mittelpunkt der Analyse stehen wird. Untersucht werden sollen zudem die unterschiedlichen Kanäle und Instrumente der Propaganda der DDR auf dem Gebiete der Kulturpolitik gegenüber Schweden, wie beispielsweise die Tätigkeit des DDR-Kulturzentrums in Stockholm, die Rolle der Freundschaftsgesellschaft „Förbundet Sverige-DDR“ und die schriftliche Auslandspropaganda der DDR. Zudem sollen auch die schwedischen Reaktionen auf die Propagandabemühungen der DDR betrachtet werden.

Almgren, Birgitta

Professor i Tyska
Institutionen för Språk & Kultur
Södertörns högskola, rum MA 809
Mail: birgitta.almgren@sh.se

Retorik och politik kring Östersjön i svensk-tyska förbindelser

Genom århundradena har Östersjön och Östersjöländerna bildat ett spänningsfyllt maktområde, *dominium maris Baltici*: Gemenskap och samverkan eller kontroll och makt? Analyser av politiska dokument i svensk-tyska förbindelser från tiden för de två tyska diktaturerna, Nazityskland och DDR, visar hur positivt konnoterade begrepp som *Östersjötanken* och *Nordiska tanken* flitigt använts under båda tidsperioderna, men med olika betydelsespektra både synkront och diakront i Sverige och i Tyskland.

Denna undersökning ansluter till min tidigare forskning om germanistik och nazism. Också i den nya studien analyseras svensk-tyska kulturförbindelser. Vilken funktion fick exempelvis Östersjötanken i de två tyska diktaturerna, NS-Tyskland och DDR? Speciellt fokuseras svenska skolor och universitet och deras relationer till de båda tyska diktaturerna när germanistiken fått ett ideologiskt uppdrag av en diktatorisk regim.

Vad är det för mekanismer som sätts i funktion av denna Östersjö-Norden-diskurs? Vad är det som gör att denna retorik utnyttjas och får makt över tankar och opinion och vid vissa perioder t.o.m. förvandlas från tämligen neutrala, harmlösa och positiva begrepp till starkt politiskt laddade nyckelord?

Av dokument bl.a. i Bundesarchiv i Berlin framgår att man i DDR var mycket väl underrättad om politiska stämningar i Sverige. För att analysera tankemönster och strömningar i svenskt/tyskt kulturklimat används en lingvistiskt grundad diskursanalys som fokuserar tre dimensioner: *innehåll*, *argumentationsmönster* och *språkliga tekniker och realiseringsformer*. Speciellt undersöks hur metaforer och stereotyper används i retoriska strategier och hur språket utnyttjas som bärare av ideologier.

Publikationer

* *Illusion und Wirklichkeit: Individuelle und kollektive Denkmuster in nationalsozialistischer Kulturpolitik und Germanistik in Schweden 1928-1946*. Södertörn Academic Studies 7). 2001.

* *Germanistik und Nationalsozialismus: Affirmation, Konflikt und Protest. Traditionsfelder und zeitgebundene Wertung in Sprach- und Literaturwissenschaft am Beispiel der Germanisch-Romanischen Monatschrift 1929-1943*. Uppsala 1997

* Almgren, Birgitta (Red.): *Bilder des Nordens in der Germanistik 1933-1945. Wissenschaftliche Integrität oder politische Anpassung?* Stockholm 2002.

* Frank-Michael Kirsch, Birgitta Almgren (Red.): *Sprache und Politik im skandinavischen und deutschen Kontext 1933-1945.* Aalborg 2003.

Andrén, Mats

Docent/Universitetslektor i Idé och lärdom

Institutionen för idéhistoria och vetenskapsteori/CEFOS (Centrum för forskning om offentlig sektor)

Göteborgs universitet

Mail: mats.andren@idehist.gu.se

Deltagande och uteslutningar: lokalt medborgarskap i Tyskland 1800-2000

Deltagande och uteslutningar: lokalt medborgarskap i Tyskland 1800-2000.

Upplösningen av de starka banden mellan medborgarskap och nationell identitet möjliggör etablering av nya legitimeringsstrukturer på lokal nivå, som öppnar för såväl medborgerligt deltagande som exkluderingar. Projektet avser att med idéhistoriska forskningar studera och analysera innehållet i begreppet lokalt medborgarskap. Lokalt medborgarskap ses som den skärningspunkt där synen på det lokala möter föreställningar om medborgare och medborgaranda. Den grundläggande begreppsliga problematiken är att lokalt medborgarskap kan ses som rotad i det lokala, men även som grundad i en större gemenskap som får lokala tillämpningar. I projektet utvecklas en tidsskiktanalys som ger instrument att precisera vad de olika komponenterna av idén om lokalt medborgarskap relaterar till. Empiriskt undersöks dels institutionellt grundade normer och värderingar som relaterar medborgaren till en lokal politisk gemenskap, dels undersöks föreställningar ur vidare kontexter om det lokala och medborgaren. Problematiken studeras med Tyskland som huvudexempel då landets komplicerade historia och federala tradition ger den en speciell infallsvinkel. För att vidga perspektivet och pröva hållbarheten i resultaten görs också en utarbetad jämförelse med Storbritannien och Sverige, två länder med historiskt väl sammanhållna territorier och politiskt mer centraliserade statskick. Undersökningen avslutas med en diskussion om det lokala medborgarskapets möjligheter (deltagande) och hot (exkluderingar).

Tidigare forskning

Upprätt gång, Symposion 1989. (Om Rudi Dutschke och tysk vänster under senare delen av 1960-talet.)

Borgerskapets Marx: Eugen von Böhm-Bawerk: ämbetsman och nationalekonom i sekelskiftets Wien. (Diss.) Symposion 1990.

Att frambringa det uthärdliga: studier till idén om Centraleuropa, Gidlunds förlag 2001.

Annell, Cecilia

Doktorand i Litteraturvetenskap

Baltic and East European Graduate School (Beegs)

Södertörns högskola, Stockholms universitet

Mail: cecilia.annell@sh.se

En komparativ studie av ”the New Woman novel” (Den Nya kvinnan-romanen) i Sverige och Tyskland 1900-1920.

Bannert, Robert

Professor i Fonetik

Institutionen för filosofi och lingvistik

Umeå universitet

Mail: robert.bannert@ling.umu.se

Multipel språkinläring för nybörjare vid universiteten: uttal, lexikon, grammatik (MuSiN)

(Tillsammans med Forsgren, Kjell-Åke)

Situationen för de traditionella B-språken i Sverige, bl.a. tyska, har försämrats allvarligt de senaste åren. För att motverka nedgången av antalet sökande i ämnet tyska har nybörjarkurser inrättats på akademisk nivå. Ett problem med denna typ av undervisning är att den är obeprövad på universitetsnivån. Ett annat problem är av kvalitativ art. Det saknas t.ex. läromedel som svarar mot kravet på vetenskaplig grund. Uttalet är ett särskilt försummat område. Undervisningen i svenska i Tyskland är visserligen inte ny, men problemen är likartade även där. Nybörjargrupperna är också intressanta för forskningen kring språkinläringen eftersom tyska och svenska i regel är tredjespråk och strukturellt mycket nära varandra. Projektarbetet avser en longitudinell undersökning. Vi vill studera inlärningsprocesser inom omvittnat svåra områden och därmed ta fram ett vetenskapligt underlag för pedagogiska och didaktiska åtgärder. Studien fokuseras kring modersmålets betydelse i inläringen och begrepp som transfer och informationsbehandling. Grundmaterialet består av skriftliga och muntliga data som lagras i en stor databas. Materialet skall analyseras och avvikelserna från standard markeras enligt katalogen över inlärningsmålen. Uppmärksningen av texterna och talsignalen möjliggör en korssökning från en mängd olika ingångar. Detta material ställs till forskarsamhällets förfogande. Dessutom skapas en pedagogisk-didaktisk version som illustrerar inlärnarnas svårigheter på olika nivåer.

Bentz, Emma Katarina

Fil.mag./Doktorand i Medeltidsarkeologi
Institutionen för Arkeologi och Antikens historia
Lunds universitet
Mail: Emma.Bentz@ark.lu.se

Individen i centrum? – Arkeologisk forskning kring den medeltida landsbygden och dess invånare i tre länder

Preliminär titel på ett pågående avhandlingsarbete. Utifrån en handfull fallstudier från såväl Sverige som Danmark och Tyskland diskuteras frågor som rör hur individen behandlats och synliggjorts i den kategori av medeltidsarkeologiskt källmaterial som lämningarna efter byar utgör (tiden ca. 1000-1550). Såväl forskaren som de utgrävda spåren kommer att granskas i sina tids- och idémässiga sammanhang genom en forskningshistorisk och källkritisk analys. Mot bakgrund av de resultat undersökningen ger kommer dagens kunskapsläge att analyseras för att möjliggöra formulerandet av strategier för den framtida landsbygdsarkeologin - avseende såväl metodik som frågeställningar. Viktigt i sammanhanget är också att diskutera varför det är betydelsefullt att nå fram till det man något slarvigt kallar "den medeltida människan" och vad det är vi egentligen kan och vill fånga av dåtidens individer.

Tidigare forskning

Anställning som assistent inom projektet "Mänsklig praktik i olika sociala miljöer under medeltiden" jan-juni 2001 samt jan-mars 2003. Projektet är finansierat av Riksbankens Jubileumsfond och leds av FD Eva Svensson (Lunds universitet, Institutionen för Arkeologi och Antikens historia). Det egna arbetet har bestått av insamling och utvärdering av europeiska (GB, NL, TJ, TY) jämförelsematerial till fyra svenska arkeologiska utgrävningar i Värmland (två borgar, två gårdar/byar), daterade till perioden ca. 1000-1500 e. Kr.

Berg, Annika

Doktorand i Juridik

Juridiska fakulteten

Lunds universitet

Mail: annika.berg@jur.lu.se

Arbetskraftsuthyrning och arbetslivets flexibilisering. En komparativ undersökning.

Doktorsavhandling. I avhandlingen undersöks regleringen av arbetskrafts-uthyrning, inbegripet uthyrda arbetsvillkor, i svensk, tysk, engelsk och fransk rätt. Valet av länder har skett ifrån den utgångspunkten att de representerar skilda regleringsmodeller på ett för studien belysande sätt. Arbetet är avsett att ge ny och fördjupad kunskap om arbetskrafts-uthyrningsregleringens innehåll och förändring över tiden, men också om underliggande normativa samband med arbetsrätten i övrigt, och i relation till arbetsmarknadens förändring, allt i ett europeiskt integrationsperspektiv. Utvecklingen på det rättsliga planet har rent allmänt ägt rum mot bakgrund av förändrade behov och en förändrad praktik i förhållande till anlåtande av arbetskraft. Uthyrningsarbetets potential att tillhandahålla numerisk flexibilitet åt kundföretagen samtidigt som bemanningsarbetstagarna medges ett visst mått av anställningstrygghet har lyfts fram i flera sammanhang. Förutsättningarna för att hyra in arbetskraft samspelar, åtminstone indirekt, med hur den rättsliga regleringen av arbetsvillkoren för uthyrda är utformad. Det förslag till EU-direktiv om uthyrda arbetsvillkor som nu är under beredning bygger på en princip om icke-diskriminering (omgärdad av vissa undantag och begränsningar), i syfte att öka arbets kvaliteten för uthyrd arbetskraft och därigenom främja bemanningsbranschen. Frågeställningarna i avhandlingen anknyter till den bredare, inte renodlat juridiska, diskursen om flexibiliseringens konsekvenser för arbetstagarnas villkor.

Bergmann-Winberg, Marie-Louise von

Proprefekt/Professor i Statsvetenskap

Institutionen för samhällsvetenskap

Mitthögskolan

Mail: marie-louise.vonbergmann@mh.se

Learning by doing - Die Einführung von neuen regionalen Ebenen im unitären Schweden

Tillsammans med Europäisches Zentrum für Föderalismusforschung, Eberhard-Karl-Universität Tübingen bedriver jag forskning kring jämförande regionalförvaltning, i unitära såväl som federala stater. I samarbete med Universität zu Leipzig regional forskning i Norden och uppbyggnad av nya regionala strukturer. Federalismforskningen utgör även en del av det samarbete som ovannämnda institut bedriver med utvalda forskare inför EU författningen. De enda federala modellerna inom EU utgörs av Tyskland och Österrike, och införandet av en ny regional nivå i Sverige efter PARK utredningen och fortsättningen av de regionala experimenten behöver förebilder som även unitära stater kan ta till sig.

Tidigare forskning

Internationaliseringen av kommunerna och effekterna av EU integrationen på kommunal nivå inom Sverige och Finland inom ett projekt som fått skild EU finansiering och som omfattat 10 EU länder. Tillsammans med Schmitt-Egner (Nomos Verlag) en artikel om gränsöverskridande regionalt samarbete. Dr. Habil.avhandling 1987 Wohlfahrt und Lebensniveau im deutsch-deutschen Vergleich.

Björkman, Thomas

TL/Doktorand i Kyrkohistoria

Centrum för teologi och religionsvetenskap

Lunds Universitet

Mail: thomas.bjorkman@teol.lu.se

Church and Politics in Thuringia 1945-1970

In my research I focus on the issues of church politics within a communist state, the German Democratic Republic and a small Lutheran church, the Church of Thuringia, and its political achievements under Bishop Mitzenheim, who was in office between 1945 and 1970.

My aim is to study the integration process and to analyse how the Church of Thuringia tried to establish 'a room for the Church' in a country that was so dominated by the communist party and its construction of a communist state. My entry point was Bishop Mitzenheim correspondence with his priests throughout his incumbency.

During the post-war period, the Church of Thuringia played an important role in church politics. Under the leadership of Bishop Mitzenheim, it attempted to influence the establishment of measures to regulate and provide a basis for relations between church and state, which were built on the principal of mutual respect. The Church of Thuringia interpreted this classic Lutheran thesis differently from other East German churches. This led to certain isolation for this church during the 1960s. It was not until the formation of the *Bund evangelischen Kirchen* in the GDR in 1969 that the East German Landeskirchen were able to adopt a united position on church politics. In my study I will use an inside perspective of the church politics created by Bishop Mitzenheim and the members of the Staff of the Church of Thuringia.

Tidigare forskning

Ein Lebensraum für die Kirche- Die Rundbriefe von Landesbischof D. Mitzenheim 1945-1970.

Hrsg. Thomas Björkman, Bibliotheca Historico-Ecclesiastica Lundensis XXVIII, Lund 1991

Breckle, Margit

DAAD-Lektorin i Tyska

Institutionen för språk och kommunikation

Svenska handelshögskolan, Vasa

Mail: margit.breckle@hanken.fi

Kulturelle und sprachliche Unterschiede in der deutsch-schwedischen Wirtschaftskommunikation

Mein Dissertationsprojekt beschäftigt sich mit deutsch-schwedischer Wirtschaftskommunikation. Dabei wurden halbstrukturierte Interviews mit deutschen und schwedischen Geschäftsleuten – in Deutschland und in Schweden – durchgeführt. Insgesamt gehen 37 Interviews mit etwa 38 Stunden Interviewmaterial in die Untersuchung ein. Die Interviews wurden qualitativ analysiert. Dabei ist zu beachten, dass die Beschreibungen der Geschäftsleute ein Abbild dessen sind, wie die Interviewpartner die deutsch-schwedischen Geschäftskontakte wahrnehmen. Ziel der Auswertung der Interviews ist nicht nur, eine thematische Kategorisierung vorzunehmen, sondern mit Hilfe von Begriffen aus der konversationsanalytischen Literatur Erklärungsansätze für die Wahrnehmungen der Befragten zu finden. Weiterhin wird ein Teil der Befunde der Interviews, und zwar der Bereich Imagearbeit und Höflichkeitsstrategien, mit authentischer Wirtschaftskommunikation verglichen. Dabei handelt es sich um Messegespräche zwischen deutschen und schwedischen Geschäftsleuten auf Deutsch sowie zwischen schwedischen Geschäftsleuten auf Schwedisch.

Brembs, Gunhild

Fil.mag./Doktorand i Tyska

Institutionen för tyska

Stockholms universitet

Mail: gunhild@brembs.net

Översättning av dialektmarkörer från tyska till svenska och svenska till tyska

Avhandlingens preliminära titel är ”Von *Schelch* zu *eka*, von *ilsnedu* zu *bösartig*. Übersetzung dialektaler Merkmale als sprachwissenschaftliche Aufgabe. Drei mikroanalytische Fallstudien literarischer Texte in Deutsch und Schwedisch unter Einbeziehung einer Befragung.“. Färdig hösten 2003.

Sara Lidmans *Tjärdalen*, Per Olov Enquists *Kapten Nemos bibliotek* och Leonhard Franks *Die Räuberbande* analyseras ur ett kontrastivt översättningsperspektiv. De tre romanerna kännetecknas alla av starkt dialektala markörer som utgör en effektiv kontrast till standardspråket. Analysen består dels av en ingående systematisering av samtliga källspråkliga fonologiska, morfologiska och syntaktiska dialektmarkörer, och dels av en fullständig systematisering av användning, frekvens och distribution av källspråkliga dialektlexem. Både grammatiska dialektmarkörer och dialektismer ställs i direkt jämförelse med resp. översättning. Översättningslexemen systematiseras i förekommande språklig/a varietet/er för att fastställa en eventuell översättarstrategi.

Dessutom presenteras resultaten av en enkät, som genomförts dels vid Stockholms universitet om förståelsen av originaldialektismerna i *Kapten Nemos bibliotek* och dels vid Würzburgs universitet om förståelsen av motsvarande översättningslexem. Hypotes: de svenska dialektlexemens semantiska innebörd framgår endast delvis, översättningslexemen är semantiskt genomskinliga.

Tidigare forskning

Paleografisk forskning i projektgrupp under ledning av professor Trude Ehlert, Universität Würzburg publicerad 1999 i bokform med titeln:

Münchner Kochbuchhandschriften aus dem 15. Jahrhundert Cgm 349, 384, 467, 725, 811 und Clm 15632. Frankfurt: Tupperware. Gesamtherstellung: Ludwig Auer GmbH, Donauwörth.

Brobjer, Thomas H.

Universitetslektor/Forskningsassistent i Idéhistoria

Institutionen för idé- och lärdoms historia / Uppsala universitet

Institutionen för litteraturvetenskap och idéhistoria / Stockholms universitet

Mail: thomas.brobjer@idehist.uu.se

Nietzscheforskning

Många olika aspekter. Förhållandet mellan Nietzsche och Strindberg.

Brylla, Charlotta

Fil.dr. i Tyska/Lingvistik

Institutionen för Språk & Kultur

Södertörns högskola

Mail: charlotta.brylla@sh.se

Nationalsocialistiska slagord på export? Om ett eventuellt tyskt inflytande på det svenska språket 1933–45

Det tyska språket utövade under flera sekel ett mycket omfattande inflytande på svenskan, men i och med andra världskriget avtog denna påverkan drastiskt. Det så högt aktade "Sprache der Dichter und Denker" (diktarnas och tänkarnas språk) degraderades som bekant till "die Sprache der Richter und Henker" (domarnas och bödlarnas språk). Betyder det att man inte kan påvisa några språkliga influenser alls från tyskan mellan 1933 och 1945? Syftet med mitt delprojekt är att undersöka om nationalsocialismens slagord överfördes till svenskt offentligt språkbruk, och om så är fallet vilka konsekvenser detta haft för vårt ordförråd. Min hypotes är att ideologiska slagord av den här typen kan transporteras vidare och på ettoreflekterat sätt fortsätta att användas av språkbrukare som inte sympatiserar med den regim som skapat slagorden. Inlåning kan naturligtvis ske på samma omedvetna sätt.

En ytterligare hypotes är att nationalsocialismens slagord är betydligt mer stigmatiserade i tyskan än i svenskan. Som ett exempel kan nämnas hur omöjligt och smaklöst det vore att använda sig av begreppet "die Endlösung" i tyskan, medan motsvarigheten "den slutgiltiga lösningen" kan förekomma i svenska tidningstexter i helt andra sammanhang (se t ex SvD 970615).

Det nationalsocialistiska ordförrådet finns bl. a kartlagt i form av en alfabetisk ordbok (Schmitz-Berning 1998) och Victor Klemperers essäistiska framställning om *Lingua Tertii Imperii* (1947). Delprojektet kommer att i Bernings och Klemperers material fokusera på de lexem som genomgått en semantisk förskjutning och med utgångspunkt i tidningstexter och offentliga handlingar (t ex riksdagsprotokoll) undersöka huruvida denna betydelseförändring avspeglats i det offentliga språkbruket i Sverige 1933–1945. För att pröva hypotesen att betydelseförändringar kan transporteras vidare under en lång tid genom ettoreflekterat språkbruk ska ovannämnda slagord även granskas ur ett nutida perspektiv. Genom Språkdatas och IDS (Mannheim) konkordanser är det möjligt att se hur de aktuella orden används idag.

Dahl, Göran

Professor i Sociologi

Sociologiska institutionen

Lunds Universitet

Mail: goran.dahl@soc.lu.se

"Radikal fascism" i Europa. Fascistiska tänkare, grupper i opposition mot realfascismen.

"Radical Fascism in Europe". Fascist intellectuals, groups opposing real-fascism.

Tidigare forskning

During the ten last years articles, books, essays on Neue Rechte, National Bolshevism, National Revolutionaries, Conservative Revolution, Radical Fascism, National Socialism.

Dodillet, Susanne

Doktorand i Idéhistoria

Institutionen för idéhistoria och vetenskapsteori

Göteborgs universitet

Mail: susanne.dodillet@idehist.gu.se

Kulturkrock prostitution. En analys av svenska och tyska prostitutionsdiskurser

En komparativ studie av de samtida sätten att se på prostitution i Sverige och Tyskland samt deras historia. Studien består av tre delar: Första delen ger en omfattande beskrivning av den nutida svenska och den nutida tyska prostitutionsdiskursen och svara på frågan HUR prostitution diskuteras i de båda länderna. Litteraturen som används för beskrivningen av diskurserna består av riksdags- och Bundestagstryck, pressmeddelanden, tv- och radiosändningar, tidningsartiklar, debattböcker och vetenskapliga publikationer. I andra delen undersöks vilka ideologier, samhälls- och människobilder som ligger bakom de olika sätten att diskutera prostitution. Paralleller mellan prostitutionsdiskurserna och andra diskurser (t.ex. feministiska diskurser och diskurser om narkotika) studeras. Tredje delens framställning av de historiska betingelserna som möjliggjorde prostitutionsdiskurserna ska besvara frågan VARFÖR det accepteras olika teorier i Sverige och Tyskland. Följande frågor är relevanta i denna del av undersökningen: Vilka traditioner baseras diskurserna på? Vilka skillnader mellan det svenska och det tyska samhället har bidragit till att två så olika prostitutionsdiskurser har kunnat utveckla sig? Vilka händelser har strukturerat/förändrat diskursen?

Ekengren, Ann-Marie
Fil.dr i Statsvetenskap
Statsvetenskapliga institutionen
Göteborgs universitet
Mail: ann-marie.ekengren@pol.gu.se

Av hänsyn till folkrätten?

Svensk erkännandepolitik 1945-1995. Stockholm: Nerenius & Santéus förlag) handlade om huruvida Sverige, som i många utrikespolitiska frågor officiellt har framhållit sin folkrättsligt trogna handlingslinje, har tagit även inofficiella folkrättsliga hänsyn i samband med hanteringen av erkännandefrågor. Den empiriska frågan i avhandlingen knyter alltså an till en omdiskuterad teoretisk fråga inom disciplinen internationell politik: I vilken utsträckning tar stater folkrättsliga hänsyn? Och i vilken utsträckning kan det empiriska svaret ge stöd till det realistiska eller idealistiska perspektivet? Avhandlingen visade, tvärtemot vad man kunde förvänta sig om man bara höll sig till de officiella dokumenten, att Sverige framförallt tagit realpolitiska hänsyn i samband med frågan om ett icke-erkännande av Östtyskland och Nordvietnam. I avhandlingen studerade jag riksdagstryck, UD:s arkiv, massmedia och partimaterial.

Prövningen av de två teoretiska perspektiven realism och idealism resulterade i slutsatsen att realismen, trots de svårigheter jag förväntade mig på förhand, fick stöd för sina antaganden om att folkrättsliga hänsyn bara används för att legitimera andra hänsyn. I fallet med Östtyskland visade det sig till exempel att det officiella folkrättsliga argumentet ej hade någon inofficiell motsvarighet. Officiellt menade beslutsfattarna att Sverige inte fick blanda sig i erkännandefrågan av Östtyskland, eftersom man ej deltagit i andra världskriget utan varit neutral och därmed ej hade rätt att äventyra en förhandlingslösning av Tysklandsfrågan. Inofficiellt var det omsorgen om förbindelserna med den västtyska regimen, både de politiska och ekonomiska relationerna, som beslutsfattarna valde att ta hänsyn till när man fattade beslut om att inte erkänna Östtyskland.

Ekman, Joakim

Fil.dr i Statskunskap

Samhällsvetenskapliga institutionen, Statskunskap

Örebro universitet

Mail: joakim.ekman@sam.oru.se

Demokratins villkor i Europa.

En jämförande studie av demokratins förändrade villkor i Västeuropa, Central- och Östeuropa.

Tidigare forskning

Doktorsavhandling: National Identity in Divided and Unified Germany (2001)

Estvall, Martin

Doktorand i Historia

Institutionen för humaniora

Växjö universitet

Mail: martin.estvall@hum.vxu.se

Svensk sjönäring på stormigt hav - reaktioner på nazismen 1930-1950

Det finns tre huvudspår inom forskningen kring Sverige och nazismen. Den av tradition största kan sägas ha varit inriktad på att förklara samlingsregeringens agerande. Denna har utmanats av ett växande antal kritiker som istället velat lägga tyngdpunkten på det moraliska, eller rättare sagt, omoraliska vad det gäller samlingsregeringens agerande.

Till dessa kan läggas direkta kartläggningar av diverse extremhögergrupper som funnits och finns i Sverige. Den allmänna uppfattningen är att Sverige och svenskarna, med få undantag, teg. Denna anklagelse håller i många stycken streck. Men bilden av Sveriges inställning till nazismen måste nyanseras och för att ifrågasätta den rådande bilden av samförstånd undersöker jag inställningen utanför de av tvång samarbetande partierna. Det omedelbara krossandet av fackföreningsrörelsen och den stora mängden mord på dess medlemmar som skedde i Tyskland vid Hitlers maktövertagande borde ha fått svenska fackförbund att reagera på ett helt annat sätt än de svenska arbetsgivarna. Jag undersöker främst sjönäringen då denna var direkt inblandad i den svensk/tyska handeln och mitt hittills främsta källmaterial är organisationsperiodica från Svenska Redareföreningen och Svenska Sjöfolksförbundet.

Expo

Mailbox 349

111 73 Stockholm

Telefon : +46(0)8- 652 60 04

Mail: info@expo.se

Expo – granskar högerextremism i Sverige och Europa

Expo är den enda svenska tidsskrift som uteslutande fokuserar på rasistiska, antisemitiska och högerextrema antidemokratiska företeelser i samhället. Expo började komma ut 1995, det år då vit makt-musiken hade slagit igenom och kunde höras på varenda skola och fritidsgård. Det året mördades minst sju personer i nazistiskt våld. De mest kända offren blev 14-årige John Hron i Kungälv och asylsökanden Gerard Gbeye i Klippan.

Expo utges av Stiftelsen Expo. Bland grundarna fanns journalister, lärare och ungdomar som engagerade sig mot framväxten av rasism och antisemitism.

Expo blev snabbt en första anhalt för uppsatsskrivande skolungdomar, journalister och andra som sökte information om ämnet.

Arkivet

Stiftelsen Expos kunskap om extremhögern bygger på bland annat Expo Arkiv – Sveriges största kunskapsbank om rasistiska och antidemokratiska grupper. Arkivet har växt fram sedan 1970-talet och anlitas flitigt av massmedia och forskare i Sverige och utomlands. Det innehåller skrifter från 20-talet och fram till idag, med betoning på tiden från 1970-talets början. Det kan röra sig om forskning som tidigare gjorts på området eller högerextrem propaganda så att det är möjligt att gå direkt till grundkällan.

Skrifter och böcker

Expo ger också ut en skriftserie och böcker i ämnen som relaterar till rasism och högerextremism. Bland titlarna finns *Nationalsocialismens symboler* av Stéphane Bruchfeld (gavs ut tillsammans med Svenska Kommitén mot Antisemitism) och skriften *Euro-Nat – Sverigedemokraternas internationella nätverk*. I boken *Sverigedemokraterna – den nationella rörelsen* granskar Stieg Larsson och Mikael Ekman Sveriges mest brottsbelastade parti. Till nästa år planeras två böcker att ges ut.

Utländska kontakter

Expo är svensk partner i ett internationellt informationsutbyte med andra tidningar och organisationer som granskar högerextremt våld och rasism. Expo samarbetar bland annat med *Monitor* i Norge och *Searchlight* i England. Amerikanska samarbetspartners är bland andra *Institute for Research and Education on Human Rights (IREHR)* i Kansas City, *Anti-Defamation League (ADL)* i New York, *Southern Poverty Law Center (SPLC)* och *Center for New Community (CNC)* i Chicago. Expo samarbetar med *Stephen Roth Institute* som producerar *Anti-Semitism Worldwide*. Expo har också ett EU-uppdrag från *European Union Monitoring Centre on Racism and Xenophobia*.

Styrelsen

Expos styrelse leds av stiftelsens ordförande, före chefs-JO Per-Erik Nilsson. Styrelsen består i övrigt av TV-journalisten Robert Aschberg, Teaterförbundets ordförande Tomas Bolme, journalisten och författaren Stieg Larsson, före polisinspektören Michael Lundh m.fl.

Expos plattform

Värna demokrati och yttrandefrihet mot rasistiska, högerextrema, antisemitiska och totalitära tendenser. Expo är partipolitiskt obundet men samarbetar med individer och grupper som delar stiftelsens plattform.

Drivs ideellt

Expos verksamhet bedrivs på ideell grund. Projektbidrag som Expo fått är öronmärkta och tidsbegränsade. Expos kärnverksamhet – forskning om extremhögern, opinionsbildande verksamhet och Expos arkiv – är helt beroende av stödet till Expo Donationsfond från privatpersoner och organisationer.

Forsén, Annette

Fil.lic./Assistent i Historia

Historiska institutionen

Helsingfors universitet

Mail: annette.forsen@helsinki.fi

Mellan kultur och politik. Tysk föreningsverksamhet i Finland och Sverige 1910-1950.

Doktorsavhandling om tysk föreningsverksamhet i Finland och Sverige 1910-1950. Undersökningen behandlar föreningarnas politiska och kulturella betydelse, identitetsfrågor, aktörer och nätverk.

Tidigare forskning

Finskt-tyskt ubåtssamarbete under mellankrigstiden. (1999)

Forsgren, Kjell-Åke,
Professor i Tyska
Institutionen för moderna språk
Umeå universitet
Mail: kjell-ake.forsgren@tyska.umu.se

Multipel språkinläring för nybörjare vid universiteten: uttal, lexikon, grammatik (MuSiN)

(Tillsammans med Bannert, Robert)

Situationen för de traditionella B-språken i Sverige, bl.a. tyska, har försämrats allvarligt de senaste åren. För att motverka nedgången av antalet sökande i ämnet tyska har nybörjarkurser inrättats på akademisk nivå. Ett problem med denna typ av undervisning är att den är obeprövad på universitetsnivån. Ett annat problem är av kvalitativ art. Det saknas t.ex. läromedel som svarar mot kravet på vetenskaplig grund. Uttalet är ett särskilt försummat område. Undervisningen i svenska i Tyskland är visserligen inte ny, men problemen är likartade även där. Nybörjargrupperna är också intressanta för forskningen kring språkinläringen eftersom tyska och svenska i regel är tredjespråk och strukturellt mycket nära varandra. Projektarbetet avser en longitudinell undersökning. Vi vill studera inlärningsprocesser inom omvittnat svåra områden och därmed ta fram ett vetenskapligt underlag för pedagogiska och didaktiska åtgärder. Studien fokuseras kring modersmålets betydelse i inläringen och begrepp som transfer och informationsbehandling. Grundmaterialet består av skriftliga och muntliga data som lagras i en stor databas. Materialet skall analyseras och avvikelserna från standard markeras enligt katalogen över inlärningsmålen. Uppmärksningen av texterna och talsignalen möjliggör en korssökning från en mängd olika ingångar. Detta material ställs till forskarsamhällets förfogande. Dessutom skapas en pedagogisk-didaktisk version som illustrerar inlärnarnas svårigheter på olika nivåer.

Forssell, Louise

Fil.mag./Doktorand i Tyska

Tyska institutionen

Stockholms universitet

Mail: louise.forssell@tyska.su.se

Männlichkeiten und Geschlechterbeziehungen bei Theodor Storm – ein Dissertationsvorhaben

Meine geplante Dissertation wird sich mit den Geschlechterbeziehungen in Theodor Storms Prosawerk beschäftigen, wobei der Schwerpunkt explizit auf den fiktiven männlichen Figuren in seinem Spätwerk liegt. Dafür soll eine detaillierte Einzelanalyse sechs ausgewählter Novellen vorgenommen werden: Immensee (1850), Der Herr Etatsrat (1881), Hans und Heinz Kirch (1882), Schweigen (1883), Ein Doppelgänger (1887) und Der Schimmelreiter (1888).

Vor allem interessiert die Vielfalt von Bedeutungsmöglichkeiten von Männlichkeiten in den Texten, die, meiner Hauptthese nach, nicht durch „traditionelle“ Geschlechterpolarisierungen zu beschreiben und zu erfassen sind. Statt dessen nimmt Storms Spätwerk, zumindest was die männlichen Figuren betrifft, deutlich die Moderne vorweg.

Die theoretische Grundlage der Arbeit ist u.a. den Gender-Studies verpflichtet, vor allem der neueren Männlichkeitsforschung und -geschichte.

Fritz, Peter

Mag. Phil i Historia

Historiker an der Ludwig Boltzmann-Institut

für Kriegsfolgen-Forschung, Graz-Wien-Klagenfurt

Mail: peter.fritz@bik.ac.at

Die Auslieferung von Angehörigen der Deutschen Wehrmacht aus Schweden an die Sowjetunion 1945/1946

Im Mai 1945 wurden in Schweden rund 2.700 Soldaten der Deutschen Wehrmacht interniert. Sie waren von der Ostfront geflüchtet, um der sowjetischen Kriegsgefangenschaft zu entgehen. Ende 1945/Anfang 1946 wurden sie von Schweden an die Sowjetunion ausgeliefert und verbrachten mehrere Jahre in Kriegsgefangenschaft, aus der sie zum Teil nicht mehr zurückkehrten. Unter den Internierten befanden sich auch baltischstämmige Soldaten (146 Mann), deren Auslieferung in Schweden als „baltutlänningen“ bekannt.

Auf Grund neu zugänglichen Archivmaterials kann das Schicksal dieser Soldaten in sowjetischer Kriegsgefangenschaft dargelegt werden. Neben Akten in schwedischen und deutschen Archiven werden erstmals auch die Kriegsgefangenen-Akten aus russischen Archiven herangezogen. Ziel ist eine Gesamtdarstellung vom Zeitpunkt der Flucht nach Schweden im Mai 1945 bis zur Heimkehr aus der Sowjetunion. Zu erwarten sind dabei auch neue Ergebnisse über die Hintergründe der Auslieferung aus Schweden. Vorstudien dazu wurden in Zusammenarbeit mit dem Centrum för multietnisk forskning an der Universität Uppsala durchgeführt.

Tidigare forskning

Peter Fritz, *Die Flucht der Soldaten der "Kurland-Armee" 1945 nach Schweden*. Ihre Aufnahme und Unterbringung. Diplomarbeit, Univ. Graz 2002.

Peter Fritz, *Militärinternierte der deutschen Wehrmacht in Schweden 1945*. Ihre Aufnahme und Unterbringung, in: H. Knoll, P. Ruggenthaler, B. Stelzl-Marx (Hg.), *Konflikte und Kriege im 20. Jahrhundert. Aspekte ihrer Folgen*. Graz – Wien – Klagenfurt 2002, S. 47-57.

Frohnert, Pär

Docent/Universitetslektor i Historia
Historiska institutionen
Stockholms universitet
Mail: par.frohnert@historia.su.se

Förintelsen i tyskarnas kollektiva minne 1945-2000.

Inom ramen för det komparativa projektet "Förintelsen och europeisk historiekultur" (baserat i Lund under ledning av prof Klas-Göran Karlsson) undersöks hur man i Tyskland efter 1945 har hanterat minnet av Förintelsen. Det inflytelserika veckomagasinet "Der SPIEGEL" används som en probersticka för att få en bild av den långsiktiga utvecklingen. Därmed ligger fokus på Västtyskland och det förenade Tyskland efter 1990, men även utvecklingen i Östtyskland behandlas. I första hand undersöks den massmediala bilden av Förintelsen och Vergangenheitsbewältigung, men med hjälp av den snabbt växande forskningslitteraturen behandlas också den officiella historien, utformningen av monument och tidigare koncentrationsläger, samt skolböcker. Teoretiska utgångspunkter är de övergripande infallsvinklarna historiekultur och historiemedvetande, en typologi kring historiebruk samt en minnesteoretisk ansats med övergången från samhällets kollektiva korttidsminnen (kommunikativa) till långtidsminnen (kulturella). Inom projektet undersöker övriga medlemmar bl a Österrike, Polen, Skandinavien, Ryssland, Ukraina.

En första översikt över den tyska utvecklingen finns i "The Presence of the Holocaust. Vergangenheitsbewältigung in West Germany, East Germany and Austria", i Echoes of the Holocaust. Historical Cultures in Contemporary Europe, Klas-Göran Karlsson & Ulf Zander (red), Nordic Academic Press, Lund 2003.

Garberding, Petra

Doktorand i Etnologi

Baltic and East European Graduate School (Beegs)

Södertörns högskola

petra.garberding@sh.se

An act of balance? Kurt Atterberg and Germany 1925-1950 music, nation, and politics

I min avhandling studerar jag de tyska och svenska relationerna på det kulturella området under tiden 1925-1950 och rollen av den svenske kompositören Kurt Atterberg (1887-1974) i detta sammanhang. Kurt Atterberg var inte bara en känd kompositör, utan även mycket engagerad i tonsättarnas rättigheter och hade ett stort nätverk med andra musikpersoner över hela världen. På grund av hans intensiva arbete i Tyskland även under 1930- och 40-talet blev han anklagad för att ha varit nazist, men frikändes efter en undersökning av den Kungliga Musikaliska Akademin i Stockholm 1946.

Utgående från Atterbergs omfattande arkivmaterial studerar jag musikens kulturpolitiska betydelse under tidsperioden 1925-1950. Nyckelord är: musik, politik och nation. På vilket sätt användes musiken i kulturpolitiken och vilken roll spelade Atterbergs person och verk i det hela? Med hjälp av en kritisk diskursanalys studerar jag, hur man konstruerade musikaliska ordningar och dess sociala konsekvenser.

Publikationer

"Kurt Atterberg och Tyskland - brevväxling mellan tonsättare och översättare". *Anpassning - motstånd - naivitet. Svenskt musikliv i den bruna slagskuggan 1930-45*, Henrik Karlsson (red.). Kungliga Musikaliska Akademin, Stockholm 2000, s. 87-99.

“Von Schwärmerei zu kritischer Betrachtung: Das Schwedenbild von Fritz Tutenberg in Kurt Atterbergs Briefsammlung.“ *Bilder des Nordens in der Germanistik 1929-1945. Wissenschaftliche Integrität oder politische Anpassung?* Birgitta Almgren (red.), Södertörn Academic Studies nr 11, Stockholm 2002, s. 69-78.

Gerdmar, Anders

Fil.mag./Teologie doktor/forskare i Teologi

Teologiska institutionen

Uppsala universitet

Mail: anders.gerdmar@teol.uu.se

Judarna och frälsningen. Teologiska judendomskarikatyror i nytestamentlig forskningstradition

I ett försök att klarlägga rötterna till nazistiska bibelforskares beskrivning av judar och judendom studerar jag bilder av judarna i nytestamentlig forskningstradition. Eftersom den tyska protestantiska bibelforskningen var ledande och skapade de grundläggande begrepp och strukturer som sedan skulle komma att brukas är det av yttersta vikt att se dessa teologers arbete inte bara i ljuset av sin tradition men också i ljuset av den tyska samhällsutvecklingen 1750-1933. Preliminärt visar studiet att teologernas värdering av judarna är ett utflöde av kristen antijudisk tradition med rötter i den tidiga kristendomen och den folkliga och ideologiskt motiverade antijudaism och antisemitism som i vågor präglade Andra rikets Tyskland. Projektet ska mynna ut i publiceringen av en monografi samt några artiklar.

Gesche, Janina

Fil.dr i Tyska

Tyska institutionen

Stockholms universitet

Mail: janina_gesche@yahoo.se

Aus zweierlei Perspektiven...

Zur Rezeption der Danziger Trilogie von Günter Grass in Polen und Schweden in den Jahren 1958-1990

(Doktorsavhandling 2003)

Die Dissertation ist ein Beitrag zu einem bis jetzt wenig erforschten Bereich der Rezeptionsforschung - zu komparativen Studien der Aufnahme eines Werkes in zwei fremden Kulturräumen. Verglichen wird die Rezeption der Danziger Trilogie von Günter Grass in Polen und Schweden in der Zeit 1958-1990. In erster Linie werden publizistische Texte wie u.a. Rezensionen, Essays und Interviews analysiert; darüber hinaus werden an einigen Stellen auch historische Quellen hinzugezogen. Einer stark kontroversen Rezeption wird hier eine eher distanzierte gegenübergestellt.

Als Ausgangspunkt der Gegenüberstellung werden die Rahmenbedingungen des Rezeptionsprozesses geschildert. Für deutschsprachige Literatur der Nachkriegszeit im nicht deutschsprachigen Raum gilt allgemein: Gesellschaftsordnung sowie die politischen Verhältnisse bis hin zur Tagespolitik üben einen entscheidenden Einfluss auf die Rezeption aus. Deutschland und Polen waren nach dem Krieg durch eine wenig durchlässige Blockgrenze getrennt, mit Presse- und Publikationsfreiheit auf der einen, starken diesbezüglichen Einschränkungen auf der anderen Seite. Schweden - eher dem Westen zugehörig - gab sich als neutraler Beobachter. Der in Polen bedeutungstragende Faktor bei der Aufnahme der Danziger Trilogie - die Beteiligung des Landes am Zweiten Weltkrieg - hat in Schweden keine Entsprechung. Auch das von Grass mit Vorliebe behandelte Danzigmotiv, das die Problematik des Heimatverlusts berührt und das in Polen zu unterschiedlichen Zeitpunkten verschiedenartig betrachtet wird, wird von den schwedischen Rezipienten distanziert angegangen, weil der direkte Bezugspunkt fehlt. Darüber hinaus wird gezeigt, dass literarische Traditionen und Moden eines Landes im starken Maße den Rezeptionsprozess eines fremden Werkes beeinflussen.

Anhand einer thematischen Analyse der literaturkritischen Texte werden für das jeweilige Land charakteristische Komponenten festgestellt. Anschließend werden die Entsprechungen gegenübergestellt. Während die Werke von Günter Grass in Schweden relativ schnell übersetzt und herausgegeben wurden, musste das polnische Lesepublikum auf die Veröffentlichungen bis in die achtziger Jahre warten. So ergibt sich ein zeitlicher Unterschied in der Rezeption der Danziger Trilogie, die in Schweden als eine unmittelbare Reaktion auf die schwedische

Herausgabe der Romane folgte, in Polen dagegen ohne das Werk erfolgte, eine Tatsache, die als außergewöhnlich zu betrachten ist. In der schwedischen literarischen Kritik wurden die Werke des deutschen Schriftstellers von Anfang an von beinahe allen Rezensenten positiv bewertet. In Polen wiederum bildeten sich sofort Gruppierungen von Fürsprechern und Gegnern des Autors. Wurden die Romane von Grass in Schweden hauptsächlich literaturästhetisch beurteilt, so ging es in der polnischen Publizistik in hohem Grad um politische und ideologische Aspekte der Texte, insbesondere dort, wo die Schilderungen des Autors mit offiziell vermittelten Geschichtsbildern kollidierten. Diese waren überdies ständigen Veränderungen unterworfen. Daraus ergeben sich qualitative Besonderheiten.

Gottardis, Andreas

Doktorand i Statsvetenskap

Statsvetenskapliga institutionen

Stockholm universitet

Mail: andreas.gottardis@statsvet.su.se

Min avhandling (under författande) kretsar kring frågan om hur ett demokratiskt politiskt system i stora drag bör vara utformat för att möjliggöra emancipation samt vilka konsekvenser realiserandet av ett sådant system skulle kunna tänkas få för samhällsordningens stabilitet. Inom ramen för denna diskussion kring förutsättningarna att uppnå ett samhälle som inte är förtryckande (en diskussion som har sina rötter i upplysningstraditionen och som jag tar mig an framför allt utifrån den s.k. Frankfurtsskolans läsning av Marx, i synnerhet så som denna under senare år formulerats av Jürgen Habermas) och med hjälp av ett samhällsteoretiskt perspektiv som utvecklas i avhandlingens första del, har jag för avsikt att begripliggöra några aspekter av samhällsutvecklingen i Tyskland mellan 1871-1933. Ett underliggande antagande är att den konservativa politik som bedrevs i kejsartyskland och i viss mån även i Weimarrepubliken, i syfte att motverka de växande krav på modernisering av riket som kom från framför allt liberala och socialistiska krafter, fick till följd att allt radikalare grupperingar bildades. Sålunda vill jag tydliggöra den faktiska innebörden av den samhällsteori som utvecklats och visa på å ena sidan det farliga i en politisk ordning som inte förmår ta till vara den förändringskraft som i mer eller mindre hög grad ansätter alla samhällsgemenskaper, å andra sidan det minst lika problematiska i en situation där den politiska ordningen förefaller i det närmaste tillintetgjord av denna förändringskraft.

Gratzer, Karl

Universitetslektor i Ekonomisk historia
Institutionen för Ekonomi & Företagande
Södertörns högskola
Mail: karl.gratzer@sh.se

Business Failure, Bankruptcy and Entrepreneurship in an International Perspective

Dynamiken i näringslivet har kommit att allt mer uppmärksammas. Studier om företagsetablering och företagsexpansion har varit vanliga. Våra kunskaper om företagsnedläggning och kontraktion är dock begränsade. Det mest uppmärksammade nedläggningssättet är konkursen. Formell konkurs är visserligen en betydelsefull och det mest uppmärksammade sättet varpå en finansiell kris kan få sin lösning men andra alternativ kan vara viktiga. Insolvens leder inte nödvändigtvis till konkurs eller företagsrekonstruktion varför vi också bör studera insolventa företag som rekonstrueras. Genom planerad användning av konkursinstitutet kan tillgångar omfördelas i icke önskvärd riktning och selektionsmekanismen på marknaden kan snedvridas. Konkursinstitutet framstår som ett finansiellt institut, vars omfördelade effekter är stora. Tillgängliga data tyder på att andelen konkurser har ökat under 1900-talet på andra avvecklingsformers bekostnad och att den används i större utsträckning som nedläggningssätt i Sverige jämfört med andra länder. Det övergripande syftet är att empiriskt kartlägga insolvensrelaterad och övrig företagsdödighet, samt utifrån ekonomisk och institutionell teori analysera hur det svenska insolvenssystemet har förändrats över tiden.

Forskningsprogrammet består av fem delprojekt. Det första projektet syftar till att jämföra företag som avvecklas med dem som växer, krymper eller stagnerar. Del två ger en rättshistorisk översikt och empirisk kartläggning över konkursinstitutets introduktion och förändring i Sverige och andra länder (bl.a. Tyskland). Del tre jämför insolvenssystemen i Sverige med dem i andra länder (bl.a. Tyskland). I del fyra analyseras makroekonomiska-, strukturella- och institutionella variabelers effekter på företagsnedläggningar i Sverige. Del fem syftar till att sammanställa våra omfattande databaser till en databas om svenska affärsföretag som skall göras tillgänglig för allmänheten. Forskningsprogrammet sysselsätter flera disputerade forskare samt tre doktorander.

- 1) *New Venture, Survival, and Growth: A Longitudinal Study of Swedish Firms During the 20th Century*
- 2) *The Significance of Bankruptcy for New and Small Firms in Swedish Economy 1865-2000*
- 3) *Corporate Reorganization in Sweden and Other Countries - Comparative Study of Insolvency Environments*
- 4) *Long Term Determinants of Economic Growth, Crisis and Transformation*
- 5) *Databases of Swedish Business Firms during the 20th Century*

Gustafsson, Sofia

Doktorand/Forskningsassistent i projektet Svensk-tyska kulturförbindelser under medeltiden/
Södertörns högskola

Historiska institutionen, Stockholms universitet

Mail: sofia_historia@hotmail.com

Tyskt inflytande på Sveriges medeltida städer

Den livliga kontakten med tyskar under medeltiden bidrog starkt till utvecklingen av det svenska stadsväsendet. Syftet med avhandlingen är att söka klarhet i de svenska städernas självständighet respektive avhängighet av den under hela perioden i Östersjöområdet dominerande stadskulturen i norra Tyskland. Objektet för studien är i första hand stadsförvaltningen i de svenska städerna och Lübeck (samt eventuellt en eller två mindre städer som löd under den lübska rätten). Vad i den lübska stadsstrukturen återfinns på svenskt område och vad gör det inte? Kan de svenska städerna betraktas som starkt tyskinfluerade, vilket är det brukliga i tidigare forskning, eller mer som en del i en större, allmän europeisk utveckling? Studien innebär en komparativ analys i (minst) tre steg. Den första jämförelsen gäller de svenska medeltidsstäderna, den andra de svenska städerna kontra Lübeck. De likheter och skillnader som framkommer i dessa komparationer analyseras sedan genom en tredje, vidare europeisk komparation (utifrån sekundärlitteratur). Efter stadsförvaltningen studeras tyskt inflytande på andra aspekter av stadslivet, som skrän och gillen och städernas fysiska utseende.

Hatemi-J, Abdunasser

Docent/Universitetslektor i Nationalekonomi

Institutionen för samhällsvetenskap

Högskolan i Skövde

Mail: abdunasser.hatemi-j@ish.his.se

An Empirical Investigation of the Relationship between the Terms of Trade and Trade Ration in Germany

(Tillsammans med Schuller, Bernd-Joachim)

Tidigare forskning

Exchange Rates and the Marshall-Lerner Condition: Evidence from Trade Flows between Sweden and Germany (Co-author M. Irandoust). Published in *Applied Economics Quarterly* (Konjunkturpolitik), 2003, Vol. 49, No 1, 1 – 9

The Effect of Real Exchange Rate Changes on Trade Balances in the Short and Long Run: Evidence from German Trade with Transitional Central European Economies (Co-author S. Hacker). Presented at The 15:th European Advanced Studies Institute in Regional Science, Eksjö, 10-16 June, 2002. Revised for *Economics of Transition*.

An Examination of the Equity Market Price Linkage Between Australia and the European Union Using Leveraged Bootstrap Method (Co-author E. Roca) Revised for *European Journal of Finance*.

Inghammar, Andreas

Jur kand./Doktorand i Civilrätt (arbetsrätt)

Juridiska fakulteten

Lunds universitet

Mail: andreas.inghammar@jur.lu.se

Funktionshindrad – med rätt till arbete

Projektet avser en rättsjämförande studie av normativa lösningar för integration av personer med funktionshinder på arbetsmarknaden i Sverige, England, Tyskland samt inom EG-rätten. Avhandlingen behandlar de nationella och EG-rättsliga regelsystemen för anställningsskydd, diskriminering och arbetsmarknadspolitisk integration i området. Den tyska delen av undersökning har inletts under våren 2003 och beräknas omfatta omkring en fjärdedel av den slutgiltiga avhandlingen. I samband med utförandet av denna undersökningsdel planeras en forskningsresa omfattande tre månader till Göttingen och det arbetsrättsliga centrum som finns där.

Jacobsson, Bengt

Professor i företagsekonomi
Institutionen för Ekonomi & Företagande
Södertörns högskola
Mail: bengt.jacobsson@sh.se

Projektledare: Professor Bengt Jacobsson.

Projektdeltagare: Kerstin Jacobsson, Ann-Sofie Köping, Karl Magnus Johansson, Matilda Dahl, Jenny Svensson, Åsa Vifell

Östersjöstater i ett nytt Europa

Utgångspunkten för Östersjöstater i ett nytt Europa är att stater är invävda i en omgivning som i hög grad är reglerad. För Östersjöstaterna är den Europeiska Unionen en mycket viktig del i denna reglerande omgivning, men det finns också andra viktiga aktörer (t.ex. Förenta Nationerna, Nato, Internationella Valutafonden, Europeiska Utvecklingsbanken och många fler). Denna omgivning ställer staterna inför betydande utmaningar. För att förstå både regelföljandet och översättningen av regler är det nödvändigt med djupgående studier av mikroprocesser och social vardagsintegration, med komparativa studier (som exempelvis jämför de nordiska länderna med de baltiska länderna) och att analysen görs utifrån perspektivet att stater har olika förutsättningar: kulturellt, historiskt och politiskt.

Inom projektet studeras både på vilket sätt som staternas administrationer och verksamheter påverkas av det existerande och det önskade EU-medlemskapet och på vilket sätt granskningen (audit society) av stater går till i den pågående förändringsprocessen. Studier kommer att göras av nordiska stater och baltiska stater och komparationen sker både mellan och inom dessa grupper av stater. När det gäller staternas omgivning är EU central, men också andra regelskapare och granskare kommer att inkluderas i analysen: både internationella organisationer och NGOs. Projektet sker i ett samarbete med företagsekonomi, sociologi och statsvetenskap, och bygger i hög grad vidare på ett samarbete mellan nordiska forskare.

Litteratur

Jacobsson, B., Læg Reid, P. och Pedersen, O.K. (red), 2001, *Europaveje. EU i de nordiske centralforvaltninger*. København: Jurist- og Økonomforbundets forlag.

Jacobsson, B. Læg Reid, P. and Pedersen, O.K., 2004, *Europeanization and Transnational States. Comparing Nordic Central Governments*. London: Routledge.

Jarlert, Anders

Professor i Kyrkohistoria
Centrum för teologi och religionsvetenskap
Lunds universitet
Mail: anders.jarlert@teol.lu.se

Tillämpningen av Nürnberglagarna i Svenska kyrkan 1935-1945

Nürnberglagarna tillämpades, i enlighet med en Haagkonvention från 1902, av svenska präster som lysningsförrättare. På grund av en kraftig rekommendation från UD tvingades från 1937 tvingades de som ville gifta sig med tyskar att underteckna en "arierförsäkran". Alla präster följde inte UD:s rekommendation, men offentlig kritik hölls tillbaka. Jag utvecklar P. Levines teori om "bureaucratic resistance" med betoning av den "bureaucratic acceptance" som visades av de flesta präster. Vissa tillämpade lagarna med energi ("bureaucratic enthusiasm").

I Nederländerna vägrade myndigheterna använda "judisk" eller "arisk" om nederländska medborgare. Det offentliga klimatet var annorlunda, med debatter i parlamentet. I Schweiz finner vi stor anpasslighet, men samtidigt offentlig kritik. Den offentliga tystnaden är signifikant för Sverige.

Fyra "blandade" par som vägrades ingå äktenskap i Sverige intensivstuderas. Två i Storbritannien ingångna äktenskap ogiltigförklarades av Landesgericht Berlin. I ett fall konstaterade svenska UD att upphävandet skulle införas i församlingsböckerna. Medan lagen var könsneutral, var konsekvenserna diskriminerande gentemot kvinnor och barn. Projektet visar vardagslivets kyrkohistoria.

Tidigare forskning

The Oxford Group, Group Revivalism, and the Churches in Northern Europe, 1930-1945... Lund 1995

Johann Arndt - Rezeption und Reaktion im Nordisch-Baltischen Raum. Lund 1999.

Ausländische Legitimation für den Reichsbischof? (KZG 2/1995)

Bach - ein "fünftes Evangelium" mit oder ohne einen "fünften Evangelisten"? Zum Bach-Verständnis Nathan Söderbloms (Hof- und Kirchenmusik in der Barockzeit...). 1999

Jendis, Mareike

Fil.dr./Lektor i Tyska

Institutionen för moderna språk

Umeå universitet

Mail: mareike.jendis@tyska.umu.se

”Främmande Norr”: reseberättelser om Norrland på 1800-talet

(tillsammans med forskare från engelska, franska, historia, idéhistoria vid Umeå universitet)

Forskningshistoria Peter Weiss. Vilken betydelse har autobiografiska tolkningar av författarens verk?

Tidigare forskning

Tove Janssons muminböcker in Tyskland

Johansson, Henrik

Doktorand i Idé & lärdoms historia

Institutionen för kulturvetenskaper

Lunds universitet

Mail: Henrik.Johansson@kult.lu.se

Vetenskapssamhället i en brytningstid mellan tyskt och anglosachsiskt inflytande

Avhandlingsprojekt som behandlar svenska vetenskapliga förbindelser med Tyskland under perioden 1918-1950 utifrån några vetenskapliga organisationers och universitetsdiscipliners horisont. En grundläggande fråga är hur det svenska forskarsamhället ställde sig till den intellektuella, vetenskapliga och politiska utvecklingen i Tyskland under dessa år. Ambitionen är även att fånga ett skifte mellan tyska och anglosachsiska vetenskapliga influenser i svensk forskning under den aktuella perioden. Avhandlingen ingår i forskningsprojektet "Fruktan, fascination, frändskap", som behandlar teman kring Sverige, Nazismen och Förintelsen.

Aktuell med en artikel i Tvärsnitt "När engelskan tog över i realskolan".

Johnsson, Barbro

1.antikvarie vid Kalmar läns museum/Doktorand i Etnologi
Institutionen för kultur och medier.
Umeå universitet
Mail: barbro.johnsson@kalmarlansmuseum.se

Tyskarna i Kalmartrakten : resenärer mellan två kulturer 1933-2003

Avhandlingen kretsar kring frågor rörande identitet, mentalitet och kulturmöten. Den porträtterar ett tiotal tyskfödda informanter som berättar om sina liv i Tyskland och Sverige. Berättelserna representerar flera generationer av tyskar, födda mellan 1920-och 1960 talen.

Flera av informanterna är uppväxta under nazitidens Tyskland, närde anlände till Sverige efter krigsslutet 1945, möttes de av hårdnade attityder från svenskarnas sida som en reaktion på deras tyska bakgrund.

Johansson, Karl Magnus

Docent/Universitetslektor i Statsvetenskap

Institutionen för Ekonomi och Samhälle

Södertörns högskola

Mail: karl.magnus.johansson@sh.se

Den svenska högerens internationella förebilder – Tyskland som impulsland

På ett empiriskt plan syftar undersökningen till att kartlägga den svenska högerens internationella förebilder genom åren, däribland förebilder i tysk politik jämte kulturen och vetenskapen. Ett antagande är att internationella förebilder och influenser ligger bakom partiets ideologiska och kanske även organisatoriska förändring. Jag tar hjälp av partiteori och nyinstitutionell teori för att kunna se på problemet från skilda perspektiv. Studien innefattar i viss mån idéanalys då innehållet redovisas i de idéer som är eller har varit på resa. Kärnan i problematiken gäller gången från internationell spridning av idéer till deras nationella mottagande.

Studien skall ses mot bakgrund av att det svenska samhället varit och är öppet, rent av vidöppet, för influenser från andra länder. Idéströmmarnas riktning har skiftat i takt med kulturella och geopolitiska omorienteringar samt historiska och ideologiska trender. Den tyska idévärlden var länge den mest betydelsefulla, men kom i allt större utsträckning att ersättas av den anglosaxiska.

Med Europafrågans återkomst i svensk politik och nyväckta svensk-tyska kontakter har Tyskland åter blivit ett framträdande impulsland. Samröret med kontinentens partier och inte minst med tyska kristdemokrater har gjort att svenska moderater har kommit i kontakt med idéer som personalism, subsidiaritet, och social marknadsekonomi (Johansson 2002a). Själva idéspredningen sker i hög grad genom nätverk och socialisation på elitnivå. Detta är i sig kännetecknande för europeiseringen av politiska partier (Johansson 2002b).

Referenser

Johansson, Karl Magnus (2002a), "Europafrågans återkomst och genomslag", i Torbjörn Nilsson (red.) *Anfall eller försvar? Höger i svensk politik under 1900-talet*. Stockholm: Santérus Förlag.

(2002b), "Party Elites in Multilevel Europe: The Christian Democrats and the Single European Act", *Party Politics* 8 (4).

Kingsepp, Eva

Fil.mag./Doktorand i Medie- & kommunikationsvetenskap
Institutionen för journalistik, medier och kommunikation, JMK
Stockholms universitet
Mail: kingsepp@jmk.su.se

Nazism as Entertainment? Representation, Reception and Reproduction of the Third Reich in Contemporary Popular Culture.

The Third Reich and the myths surrounding it has been part of Western popular culture ever since the days of its actual existence. Not only was Nazi culture deliberately constructed using myths (well-known as well as created by the party leadership) – it has also survived in a mythical form, which is today part of our cultural consciousness in a number of ways. I am especially interested in the relationship between popular culture, myth, and collective memory, how they interact and possibly also influence each other.

In my PhD project I attempt to examine the representation, reception and reproduction of the Third Reich in contemporary Western popular culture, with focus on videogames on the Second World War. Today, this genre is part of a multi-million industry, and best-selling games such as Return to Castle Wolfenstein, Battlefield 1942 and the Medal of Honor series all take part in what might be considered a virtual re-enactment of the history of WWII. I have chosen to focus on ideological aspects in these videogames, since I am interested in how they cooperate in mythmaking and the shaping of our collective memory of the war. I examine the form and content of some of the most popular games, and I also look into WWII gamer culture through interviews and field observations.

Kirsch, Frank-Michael
Professor i Tyska
Institutionen för Språk och Kultur
Södertörns högskola
Mail: frank-michael.kirsch@sh.se

Bilder i Kontrast. Svensk-tyska interkulturella processer i skuggan av nazismen 1933-1945

"Bilder im Kontrast" (Södertörns högskola, 2002-2004, Leitung: Frank-Michael Kirsch) schließt an Forschungsintentionen und -schwerpunkte des Projektes "Bilder im Wandel" (Södertörns högskola, 1997-2001, Leitung: Helmut Müssener) an.

Zentral ist die Analyse interkultureller Prozesse Schweden-Deutschland im Schatten des Nazismus 1933-1945. Wie wurden Unterricht und Forschung im Fach Deutsch an schwedischen Schulen und Universitäten beeinflusst, wie der wissenschaftliche und kulturelle Austausch zwischen beiden Ländern nach der NS-Machtergreifung? Machten sich Einflüsse nazistischer Sprachgebrauchs auch im Schwedischen geltend?

Untersucht werden Widersprüche zwischen Humanismus und Nazismus, Demokratie und Diktatur anhand relevanter Texte der entsprechenden Teilprojekte. Welche Funktion hatte beispielsweise der Ostseegedanke im schwedisch-deutschen Diskurs jener Zeit? Welche Folgen löste die nazistische Kulturpolitik aus, die Ostseevisionen und Rassentheorien instrumentalisierte, um den Norden in ein germanisches Großreich einzuverleiben?

Knudsen, Olav Fagelund
Professor i Statsvetenskap
Institutionen för ekonomi och Samhälle
Södertörns högskola
Mail: olav.fagelund.knudsen@sh.se

Power Disparity, Identity and Cooperative Security: The Baltic Sea Region in Comparative Perspective

Overall Focus

This project will deal with the consequences of unequal power between political actors in the Baltic Sea region, especially as to effects on cooperative security and integration. It assumes that differences in power can have beneficial effects as well as undesirable ones, and seeks to understand how such consequences come about.

Background

The Baltic Sea region has long been marked by a pronounced difference between great powers and small states, most clearly visible from the 1930s onwards and reaching a peak during the Cold War years. Subsequently, a great power shift occurred around 1990. We want to know whether power disparity is now a thing of the past in the Baltic Sea region, or whether it still has relevance. The experience of a decade of new, relaxed international relations in the region would lead many to conclude that power differentials are of little importance today - or even that they have completely disappeared because of the present weakness of Russia and the integration of Germany in European structures.

Our working hypothesis is that power differentials are still politically significant, but we shall be open to other conclusions. We are especially concerned to understand the nature of the cooperative security relationships, which have been promoted by the governments of the region, with Sweden and Finland in the lead, and with the expansion of the EU and NATO as important elements. Is power disparity between Russia and its regional neighbors in itself an obstacle to better relations? The opposite possibility will also be explored: Great powers have been known to provide resources and opportunities for better relations with their neighbors. Is Russia gradually taking on this kind of role in the Baltic Sea region?

Another factor to which we want to pay attention is the possible change - weakening or strengthening - of state structures relative to transnational corporations, integration processes and other transnational phenomena. In this connection, identity aspects of states have particular

relevance in the Baltic Sea region when so many fundamental re-organizations of political units have taken place and are still going on. The experience of the Baltic states in regaining independence and seeking reintegration is one prominent example of problematic national identities; the recreation of a federal Russian state another; the consequences of German reunification a third.

Krüger, Anne
M.A. i Historia
Historisches Seminar
Leipzig Universität, Tyskland
Mail: akrueger@gmx.net

Magisterarbeit: Die Perzeption der Wiedervereinigung Deutschlands aus der Sicht schwedischer Politik und Presse

In dieser Arbeit werden die veröffentlichten¹ und unveröffentlichten² Akten des schwedischen Außenministeriums zur Tysklandsfråga sowie entsprechende Artikel der beiden Tageszeitungen Dagens Nyheter und Svenska Dagbladet³ ausgewertet.

Sehr deutlich wird, dass Schweden von Anbeginn die sich abzeichnende Wiedervereinigung Deutschlands mit großer Sympathie verfolgte. Kennzeichnend sind weiterhin die Diskussionen über die Folgen der gesamteuropäischen Veränderung, welche die Wahrnehmung Deutschlands in dieser Zeit begleiteten.

Sowohl in den Akten als auch in den Artikeln stand die Berichterstattung zu den aktuellen Entwicklungen gegenüber deren Bewertungen im Vordergrund. Daneben diskutierte man in den Akten v.a. die außen- und sicherheitspolitischen Konsequenzen für Schweden. Die Tageszeitungen zeichneten sich zusätzlich durch Reportagen über Randthemen aus.

Im Gegensatz zu anderen europäischen Ländern bemühte man in Schweden kaum historische Vergleiche: Die Demokratie sei in der Bundesrepublik fest verankert. Sie würde auch das wiedervereinte Deutschland prägen und darüber hinaus positiv auf den weiteren europäischen Einigungsprozess ausstrahlen.

Sorgen galten dagegen der Frage, ob die deutsche Wirtschaftskraft ausreichend sei, die innerdeutsche und die europäische Aufbauarbeit gleichzeitig zu leisten.

¹ Aktstycken utgivna av utrikesdepartementet, Ny serie I:C:39, 40

² 1920 års dossiersystem, HP 20 T, Tysklandsfrågan, vol.1 (mars 1990) – vol. 9 (mai 1991)

³ 1. – 12. Oktober 1990

Kvist, Karin

Doktorand i Historia

Programmet för studier kring Förintelsen och folkmord

Uppsala universitet

Mail: karin.kvist@multietn.uu.se

Svensk flyktingpolitik under andra världskriget

Avhandlingsprojekt med titeln Svensk flyktingpolitik under andra världskriget. En studie av svenska myndigheters attityder gentemot judiska flyktingar. Syftet är att ta reda på hur svenska myndigheter reagerade på och agerade mot de judiska flyktingarna genom att undersöka en av de myndigheter som ansvarade för flyktingpolitiken i Sverige under andra världskriget, nämligen Kungliga Socialstyrelsens Utlänningsbyrå. Frågeställningarna rör sig på två nivåer, dels synen på de judiska flyktingarna och dels politiken gentemot dem. De övergripande frågeställningarna är: Hur såg Utlänningsbyrån på de judiska flyktingarna? Vilken flyktingpolitik formade Utlänningsbyrån gentemot de judiska flyktingarna?

Lamberth, Marion

Doktorand i Musikvetenskap

Institution för konst- och musikvetenskap

Lunds Universitet

Mail: marion.lamberth@musvet.lu.se

Arnold Schönbergs Krise als Auslöser seiner expressionistischen Phase

Das Jahr 1908 ist in Arnold Schönbergs Schaffen geprägt durch eine Stil- und Ehekrise, die in seinen Werken der angrenzenden Jahre tiefe Spuren hinterlassen haben. Stilistisch befinden wir uns am Übergang von Tonalität zu Atonalität mit ausgeprägtem expressionistischem Idiom. Die Spuren seiner Ehekrise ist deutlich in den angrenzenden text-basierten Werken zu erkennen: Aufgelöst in seine Teilaspekte wird das Trauma in den beiden Bühnenwerken „Die Erwartung Op 17“ und „Die glückliche Hand Op 18“ nochmals nachvollzogen und durchlitten, jedoch aus unterschiedlichen Perspektiven: während „Die Erwartung“ das Entsetzen einer Frau schildert, die in der Nacht durch einen Wald irrt, um ihren Geliebten zu treffen und ihn letztlich tot auffindet, beschreibt „Die glückliche Hand“ einen Mann, der Wunderwerke vollbringt, wenn er sich der Liebe seiner Frau sicher ist, der jedoch vergeht, wenn sie ihm untreu wird. Zeitlich und inhaltlich aufs engste mit diesen beiden Werken verbunden sind die „Drei Klavierstücke Op 11“ und die „Fünf Orchesterstücke Op 16“.

Diese Untersuchung, Gegenstand meiner voraussichtlich Ende 2004 zu beendenden Dissertation, versteht sich als ein Versuch, das Verständnis für Arnold Schönbergs frühe atonale Musik zu komplettieren. Dabei wird an Rudolf Stephans Beobachtung von der Tendenz zur Weltanschauungsmusik angeknüpft, mit der Hypothese, dass die private Krise im Leben Arnold Schönbergs einen stilistischen Einschnitt bedeutete. Die Bearbeitung der Krise geschah jedoch nicht nur mittels Musik, sondern auch durch Dichtung und Malerei. Der Nachweis dafür soll durch hermeneutische und intertextuelle Analysemethoden gebracht werden, die biographische und stilistische Beobachtungen miteinander verbinden.

Langerova, Tania

Koordinator/kontaktperson

Programmet för studier kring Förintelsen och folkmord

Uppsala universitet

Mail: Tania.Langerova@multietn.uu.se

Programmet för studier kring Förintelsen och folkmord

Programmet för studier kring Förintelsen och folkmord vid Uppsala universitet har sedan 1998 regeringens uppdrag att vara ett nationellt kunskapscentrum kring frågor som rör Förintelsen och folkmord. Programmets verksamhet har tre huvudsakliga inriktningar: forskning, dokumentation och fortbildning för lärare. För aktuell information om Programmets pågående forskning och verksamhet se:

www.multietn.uu.se/uppsalaprogrammet.html

Larsson, Josefin

Doktorand i Statskunskap
Samhällsvetenskapliga institutionen
Örebro universitet
Mail: josefin.larsson@sam.oru.se

Ideologies in Intentional Communities

Intentional communities är utopiska grupper som finns spridda över storsamhället. Det kan till exempel vara kibbutzer, eko-byar, "hippie"-kollektiv, religiösa kollektiv eller grupper med någon annan intention och vision.

Det övergripande syftet är att undersöka om det finns någon kommunalistisk ideologi, och projektet är alltså en empirisk ideologistudie. Materialet består av en enkätundersökning med 175 respondenter, samt en textdatabas med texter från 176 grupper. Undersökning är begränsad till grupper i Tyskland, USA och Storbritannien.

Sex politikområden undersöks: det politiska (som täcker in styrformer, demokrati, maktfrågor osv), det politisk-ekonomiska (frågor om kapitalism, konsumtion, solidaritet, arbete osv), det politisk-sexuella (förhållningssätt till varandra som kvinnor och män inom gruppen, gentemot människor i storsamhället, gentemot staten), det psyko-sociala (frågor om alienation och integration), det religiösa (och även det spirituella i icke-religiös mening), och det ekologiska (förhållningssätt till olika aspekter på miljöfrågor).

Tidigare forskning

2001 arbetade jag i ett projekt vid Centrum för stadsmiljöforskning vid Örebro universitet. Projektet, som var finansierat av Bygghörsningsrådet, handlade om demokratiaspekter på lantmäteriförrättningar. Projektet resulterade i en rapport ("*Fastighetsförrättning, konsensus och demokrati*", 2001, Örebro Universitet: Centrum för stadsmiljöforsknings skriftserie, Rapport nr 51) en artikel (Larsson, Josefin & Elander, Ingemar (2001), "*Consensus, Democracy and the Land Surveyor in the Swedish Cadastral Executive Procedure*", i *Planning Theory & Practice*, Vol. 2.3.) samt två kortare artiklar i PLAN och Lantmäteritidskriften.

Leth, Göran

Universitetslektor vid Journalistikutbildning

Institutionen för Journalistik, medier och kommunikation (JMK)

Stockholms universitet

Mail: leth@jmk.su.se

Pressfriheten och Förintelsen. Svenska medier i skuggan av andra världskriget och rapporteringen om Europas judar.

(Tillsammans med Pollack, Ester)

Projektet har två syften. Det första syftet är att studera pressfriheten i Sverige i skuggan av andra världskriget. Det andra syftet är studera hur förintelsen behandlades i de svenska medierna. De två undersökningslinjerna korsar varandra. Det senare syftet innebär även en fallstudie av det första: Vilka konsekvenser fick presspolitiken för nyhetsförmedlingen om förintelsen? Undersökningarna ska omfatta hela 30-talet, krigsåren och de första åren efter kriget. Underlaget för studierna ska utgöras av myndighets- och organisationsarkiv samt ett brett urval medieinnehåll.

Projektet betydelse kan ses i förhållande till såväl tidigare som pågående forskning. Frågan om pressfriheten under andra världskriget berördes flera gånger av SUAV-projektet och har aktualiserats senare. Den har dock ännu inte fått en samlad och systematisk behandling, och projektet kan fylla en lucka. Sveriges förhållande till förintelsen har blivit föremål för en hel del uppmärksamhet under senare år. Mediernas rapportering har dock inte blivit ordentligt belyst.

Undersökningen kring pressfriheten identifierar fyra huvudproblem: Styrningen av medierna; censur, självcensur och trots; hänsynen till Tyskland; pressideologi före, under och efter kriget. Undersökningen om rapporteringen kring förintelsen inriktas på två huvudfrågor: Vilken information fick den svenska allmänheten om förintelsens förhistoria, förlopp och facit? Vad kan informationen ha betytt i ett samspel med andra samtida diskurser?

Lettevall, Rebecka

FD, t.f. högskolelektor i Idéhistoria
Institutionen för Samhälle & Historia
Södertörns högskola/Lunds universitet
Mail: rebecka.lettevall@sh.se

Cosmopolitanism, patriotism, nationalism, Baltic German, peace, idea of peace

Det idéhistoriska projektet är fokuserat kring offentliga diskussioner om nationalism, patriotism, kosmopolitism och identitet i specifika mångnationella stadsmiljöer med rötter i Hansan ca 1880-1914.

Tidigare forskning

En idéhistorisk studie av Immanuel Kants Zum ewigen Frieden och dess verkningshistoria

Lilja, Sven

Universitetslektor i Historia

Institutionen för Genus & Historia

Södertörns högskola

Mail: sven.lilja@sh.se

Folk, städer, stater- Statsbildning och resurstillväxt i östersjöområdet ca 1500-1800

Grunden för projektidén är en latent konflikt mellan två tolkningar av den Skandinavisk-Baltiska regionens säkerhetspolitiska, sociala och ekonomiska situation i förhållande till Europa. I de båda tolkningarna intar östersjö-området och östersjöstaterna strategiska positioner. I en centrumperiferi-tolkning, vars främsta företrädare är den amerikanske makrosociologen Immanuel Wallerstein, är denna region en del av periferin eller semiperiferin, men samtidigt en region som är starkt beroende av Europas ekonomiska kärnområde, regionen runt engelska kanalen. I den Skando-baltiska periferin/semiperiferin ligger befolkningstäthet, urbaniseringsgrad och ekonomisk utveckling på låga nivåer, och här växer en stark stat fram som kompensation för ekonomisk svaghet. I en mer traditionell politisk-historisk tolkning är östersjöregionen ett slagfält för konkurrerande säkerhetspolitiska intressen, där de europeiska stormakternas, intressen bryts mot de regionala makternas.

Grundfrågorna är: Vilka materiella förutsättningar gällde för statsbildningsprocessen i östersjöregionen ca 1500-1800? Varför har östersjöregionen förblivit en politiskt splittrad "buffertzona" och inte en del av en större politisk/territoriell enhet? Varför har stormaktsmotsättningar genererat satellitstater eller neutrala stater och inte ockupationer och erövringar?

Projektet innebär empiriskt en kvantitativ undersökning av tre variabler: folkmängd, urbaniseringsnivå och det politiska territoriets storlek. Folkmängden ses som ett mått på produktionspotentialen, urbaniseringsnivån ses som en produktivitetsindikator och det politiska territoriet som en indikation på statens förmåga att kontrollera ett område och effektivt möta hot. I denna "triad" mellan befolkningsutveckling, stadstillväxt och territoriella förändringar ska projektet söka efter samband, mekanismer och orsaksföljder som kan förklara östersjöregionens särskilda politiska makrostrukturer.

Ljunggren, Jens

Fil.dr./vikarieande lektor i Historia

Historiska institutionen

Stockholms universitet

Mail: ljunggrenjens@hotmail.com

Känslornas krig: Första världskriget och den tyska bildningselitens androgyna manlighet

När första världskriget bröt ut 1914 var det förvånansvärt många män som med liv och lust kastade sig in i den stora katastrofen. Varför? Många historiker försöker att finna svaret genom att använda genusperspektiv. Vid sekelskiftet skulle det ha rått en manlig kris som skapade behov av att manifesteras manlig överlägsenhet och markera maximal skillnad mellan könen. Sedan Klaus Theweleith skrev sin klassiska bok *Mansfantasier* har vi dessutom fått lära oss att de tyska männen var särskilt disciplinerade och neurotiska.

Det finns emellertid goda skäl att kritisera denna forskning. Bilden såg annorlunda ut. Det sociala skikt som framförallt legitimerade kriget moraliskt var den borgerliga bildningseliten. I denna grupp rådde en normativ manlighet som kontinuerligt pendlade mellan att vilja överskrida de polära könsgränserna och att bibehålla dem. Den bildade eliten strävade efter att på en och samma gång vara stenhårt manlig och mjukt androgyn. Skälet till att denna diskurs blev så stark var att kampen mellan männen i Tyskland spelade en förhållandevis viktigare roll för hur manlighet definierades än konflikten mellan könen. I detta avseende var Tyskland ett särfall, som gjorde att kategorierna för manlighet i blev både öppnare och rörligare än i England och Frankrike. Detta manlighetsbegrepp fick stor betydelse för Tysklands politiska utveckling både före, under och efter kriget. I boken analyseras både varför detta begrepp för manlighet kunde uppstå och vilka konsekvenser det fick.

Malmer, Elin

Fil kand, doktorand i Historia

Historiska institutionen

Stockholms universitet

Mail: elin.malmer@historia.su.se

Frikyrka, manlighet och politik: Religionen och välfärdsstatens rötter ur genusperspektiv 1880-1930

Syftet är att ur ett genusperspektiv undersöka frikyrkorörelsens bidrag till den svenska välfärdsstatens normativa grund. I avhandlingen undersöker jag konstruktionen av den frikyrkliga manligheten, samt hur denna relaterades till konstruktionen av kvinnlighet och familjeideal. Jag studerar också frikyrklighetens ställningstaganden i socialpolitiska frågor där religiösa och moraliska aspekter stod i centrum, t ex familjepolitik, alkoholpolitik och sedlighetsfrågor. Undersökningen omfattar Svenska missionsförbundet, baptiströrelsen samt Frälsningsarmén. Avhandlingen kommer att innehålla en litteraturbaserad jämförelse med riksdagspartiet Zentrum i Tyskland. Metodiskt vill jag förena en diskursanalys med en politisk analys. Källorna utgörs av tidskrifter och pamfletter samt riksdagstrycket.

Morger, Kersti

Fil dr. i Kulturgeografi
Kulturgeografiska institutionen
Stockholms universitet
Mail: kersti.morger@telia.com

Worbs, Dietrich

Arkitekt, Landesamt für Denkmalpflege, Berlin

Bilder und Bauten. Denkmalpflege und Industriearchitektur in Schweden und Deutschland.

Kersti Morger/ Dietrich Worbs (Hrsgg). (Wahlverwandschaft Bd.7) (2003)

Die 1997 in Berlin und Oslo gezeigte kulturhistorische Ausstellung Wahlverwandschaft, Skandinavien und Deutschland 1800 bis 1914, die der Ausgangspunkt für diese Buchreihe war, war in thematischer Hinsicht eine der bisher umfassendsten Skandinavien- Ausstellungen: Literatur, Musik, Kunst, Wissenschaft und Politik wurden behandelt.

Der Gegenstand der Veranstaltung – und dieses Bandes – waren (und sind) die Architekturstile und die Industriedenkmalpflege um 1900 und später.

Morger, Kersti

Fil dr. i Kulturgeografi
Kulturgeografiska institutionen
Stockholms universitet
Mail: kersti.morger@telia.com

Morger, Christoph

Arkitekt, White Coordinator GmbH

Berlin 1992-2000.

En forskningsrapport om Arkitektfirman Wittstock White GmbH sedermera White Coordinator, som etablerades i Berlin på Mohrenstarasse 20-21 i mars 1992. Christoph Morger, Kersti Morger. 2003.

Rapporten kommer att redovisa erfarenheter från en arkitektverksamhet i Berlin och östra Tyskland under åren 1992-2000. Utlandsverksamheten betraktades som en utvecklingsmöjlighet för unga arkitekter att lära sig av problem och lösningar i andra länder, att bli mer internationella, flexibla i tankesätt och metoder. Naturligtvis kan man inte få denna bonus gratis. Men kostnaderna skulle ge denna utveckling. Det var en investering för framtiden. Man önskade attrahera de mera open-minded av de unga att pröva sina krafter. De skulle då också vara beredda att satsa ett extra engagemang med t ex språkträning för att få denna möjlighet.

Müssener, Helmut

Professor emeritus i Tyska/Litteraturvetenskap, biträdande föreståndare vid Centrum för Tysklandsstudier, Institutionen för Ekonomi & Samhälle, Södertörns högskola, Verksam även vid Stockholms universitet, Uppsala universitet
Mail: hmussener@hotmail.com

Schwedische Pläne zur 'Umerziehung' und Neugestaltung Deutschlands nach Kriegsende

Die Untersuchung, die sich noch Anfangsstadium befindet, beschäftigt sich mit den Überlegungen und Plänen, die ab 1942/43 schwedischerseits von öffentlicher und offiziöser Seite angestellt bzw. geschmiedet wurden, eine 'Umerziehung' ("re-education") Deutschlands nach Kriegsende im schwedisch-demokratischen Sinn zu beeinflussen und mitzugestalten. Es war zudem ein erster (?) Versuch, das schwedische ‚Modell‘ der Demokratie zu exportieren.

Zu diesem Bereich gehören auch die häufig von politischen Flüchtlingen aus Deutschland geleiteten 'Demokratisierungs'Kurse für deutsche Militärflüchtlinge in schwedischen Internierungslagern, entsprechende Kurse, die von KF ("Kooperativa Förbundet") nach Kriegsende für deutsche Jugendliche durchgeführt wurden, und die Tätigkeit der deutsch-schwedischen Arbeitskreise im Rahmen von SDU ("Samarbetskommittén för Demokratisk Uppbyggnadsarbete") sowie diese Organisation in ihrer Gesamtheit, die u.a. von Alva Myrdal geleitet wurde.

Die Unterlagen für diese Untersuchung, die in Zusammenarbeit mit Professor Harald Runblom vom „Centrum för multietnisk forskning“, Universität Uppsala, durchgeführt werden soll, befinden sich in schwedischen öffentlichen Archiven (Riksarkivet, Utrikesdepartementet, Arbetarrörelsens arkiv, Uppsala universitet etc) und in privater Hand.

Mähl, Stefan

Högskolelektor i Tyska/Lingvistik

Projektdeltagare i Svensk-tyska kulturförbindelser under medeltiden/ Södertörns högskola

Mail: stefan.mahl@sh.se

Mittelniederdeutsche Urkunden aus Schweden 1300-1550

Die Frage nach der Entstehung mittelniederdeutscher Texte in Schweden wird in erster Linie mit dem Handelszentrum Visby auf Gotland verknüpft. Weniger bekannt ist dagegen die Tatsache, dass mittelniederdeutsches Schrifttum aus Städten auf dem schwedischen Festland nachgewiesen werden kann. Da viele norddeutsche Adlige, Handwerker, Kaufleute und Ritter in den mittelalterlichen Städten Schwedens wohnten und wichtige Verwaltungsfunktionen innehatten, wurden viele Briefe, Verträge, Testamente in mittelniederdeutscher Sprache ausgestellt. Im Rahmen meines Projekts untersuche ich das mittelniederdeutsche Urkundenmaterial sprachlich. Ziel meiner Untersuchung ist es, die Sprache der Urkunden aus variablenlinguistischer Sicht zu beschreiben.

Zum Material

Das Material besteht in erster Linie aus Urkunden, die in Stockholm und Kalmar ausgestellt wurden, weil die Produktion mittelniederdeutscher Texte in diesen Städten umfangreich war. Die Originaltexte sind zum Teil in Stockholm (Riksarkivet, Stadsarkivet), aber auch in Archiven in Lübeck und Tallinn aufbewahrt.

Publikationen

Mähl, Stefan (2004): *Mittelniederdeutsche Urkunden aus Schweden 1360-1375*. In: westfeles vnde sassesch. Festschrift für Robert Peters. (erscheint im Frühjahr 2004).

Mäkinen, Ilkka Henrik
Docent i Sociologi
Projektdeltagare, SCOHOST
Södertörns högskola
Mail: ikka.mkinen@sh.se

Folkhälsa/Själv mord

Vårt nuvarande forskningsprojekt vid Södertörns högskola koncentrerar sig i folkhälsan i Öst- och Centraleuropa. Även om tyngdpunkten ligger på Ryssland och de baltiska länderna är utvecklingen i särskilt Östtyskland intressant inte minst ur jämförelsesynpunkt. Detta gäller inte minst mitt eget specialområde, självmordsdödligheten. Det finns också planer att tillsammans med Dr Ellen Nolte (fn London School of Hygiene and Tropical Medicine) utföra en undersökning betr. självmordsdödligheten i Sachsen, ett område som länge haft mycket höga självmordstal.

Naeve-Bucher, Ursula
Forskare,FD i Tyska
Institutionen för Språk & Kultur
Södertörns högskola
Mail: ursula.naeve-bucher@sh.se

Den nya kvinnan – frigörelse genom dansen?

Arbetet utförs mot bakgrund av den samhälleliga synen på könsrollerna, med dansen som huvudtema. Beskrivningen av dansen i svenska och tyska litterära texter ställs mot debatten om samma ämne i de båda samhällena. De nya friare dansformerna - både på scenen, i salongerna och på dansbanan - som dök upp under första hälften av förra seklet var mycket omdiskuterade, och det saknas inte debattskrifter i ämnet. Dansformerna har sedan 1700-talet förändrats mycket, men frågan är om samhällets föreställningar om vad som är manligt och kvinnligt, moraliskt och omoraliskt, har förändrats i samma utsträckning?

Min undersökning kommer att struktureras som en komparativ studie med fokus på såväl eventuella förändringar som kulturella likheter och skillnader i materialet under en 50-60 årsperiod. Studien kommer även att undersöka om – och i så fall hur – framställningen i de litterära texterna bryter mot könsrollsmönster och konstruktion av kön i det omgivande samhället. Jag kommer även att undersöka de litterära texterna med avseende på huruvida könsrollsfördelningen - när det gäller det litterära moralsubjektets konstitution som sexuell varelse - motsvarar kvinnors och mäns olika roller i samhällsstrukturen. Eftersom den återfinns i alla sociala skikt, ger ett samhälles sexualmoral och dess syn på densamma en mycket avslöjande bild av de rådande sociokulturella strukturerna. Har denna moralsyn förblivit sig lik sedan 1700-talet eller har den radikalt förändrats?

Tidigare forskning

Schönes Fräulein darf ich's wagen Ihnen Arm und Geleite anzutragen. Zu Annäherung, Werbung, Versuchung und Verführung in der schwedischen und deutschen Literatur des 18. Jahrhunderts. Avhandling 2001.

Olofsdotter, Helena

Doktorand i Statsvetenskap

Statsvetenskapliga institutionen

Göteborgs Universitet

Mail: helena.olofsdotter@pol.gu.se

Från hård Bullitt till mjuk problemlösare - om omsorgsnormers effekt på policyutformning

I mitt pågående avhandlingsprojekt gör jag en sidostudie om utvecklingen av tysk polisverksamhet och tysk polisutbildningen under 1990-talet. Utvecklingen jämförs med utvecklingen i Sverige utifrån specifika dimensioner som arbetats fram teoretiskt. Min huvudsakliga frågeställning är huruvida det problemorienterade polisarbetet finns även i Tyskland och om det i så fall har en liknande utformning som den svenska. Polisutbildningen undersöks eftersom intentionerna att förändra polisverksamheten kan anses vara mer djupgående om utbildningen också reformerats i liknande riktning. Beräknad disputationdatum: våren 2004

Tidigare forskning

Jag har tidigare skrivit en diplomarbete på tyska vid Freie Universität i Berlin, där jag jämfört den svenska och tyska kvinnorörelsens interaktion med staten i respektive land. Studien är en fallstudie där abortfrågan jämförs med frågan om kvinnohus, och skydd för misshandlade kvinnor. Det teoretiska antagandet som styr ansatsen är att en mer kooperativ stat som den svenska med en politisk kultur av samförstånd, ger upphov till fler reformer för kvinnors emancipation, men samtidigt hindrar utvecklingen av en autonom kvinnorörelseidentitet. En mer repressiv stat som den tyska ger å andra sidan inte utrymme för lika stort statligt stöd i form av ekonomiskt stöd eller genomförda reformer. Å andra sidan ger detta grogrund för en mer autonomt inriktad kvinnorörelse som sätter sina egna prioriteringar i verksamheten.

Olsson, Stefan

Jur.dr., universitetslektor i Juridik
Institutionen för arbete, ekonomi och hälsa
Högskolan Trollhättan / Uddevalla
Mail: stefan.olsson@htu.se

Författningsprövning i svensk och tysk skatterätt

I studien undersöks vilken påverkan den svenska respektive tyska författningen har på ländernas skattesystem.

Tidigare forskning

Punktskatter – rättslig reglering i svenskt och europeiskt perspektiv.

Behandlar harmoniseringen av punktskatter inom EU och dess inverkan på svensk och i viss utsträckning tysk rätt.

Packalén, Sture
Professor i Tyska
Institutionen för Humaniora
Mälardalens högskola
Mail: sture.packalen@mdh.se

I språnget mellan två kulturer

Utifrån författarskapsexemplen Paul Celan i Frankrike, Erich Fried i England och Peter Weiss i Sverige vill projektet belysa hur brytningen och mötet mellan den tyska och en andra kultur kommer till uttryck i migrantlitteraturen efter 1945. Existentiella erfarenheter, litterära fokuseringar och biografiska kongruenser är faktorer som förenar dessa tre författare.

Undersökningen utgår från hypotesen, att brytningen mellan tysk respektive fransk, engelsk och svensk kultur utgjort ett "tredje rum", en fruktbar författarposition för Celan, Fried och Weiss, liksom att deras genomslag och betydelse i Tyskland är intimt förknippad med deras differentierade, icke-tyska perspektiv.

I analyser av verk och livshållning avser projektet att undersöka hur Celan, Fried och Weiss genom sin tröskelposition i tillägnet av andra kulturella diskurser och kontexter, dels tematiserar sina interkulturella erfarenheter och gestaltar dem litterärt, dels så att säga avautomatiserar det "egna", det tyska och synliggör det "andra", det obekväma i den egna kulturen.

Persson, Mathias

Doktorand i Vetenskapshistoria

Institutionen för idé- och lärdomshistoria

Uppsala universitet

Mail: Mathias.Persson@idehist.uu.se

Universitet som nätverk: tysk-svenska förbindelser under 1700-talets senare hälft

I mitt avhandlingsprojekt kommer jag att analysera svensk–hannoveranska akademiska idéutbyten och förbindelser under 1700-talets senare hälft. Studien fokuserar på hur de svenska studenterna kring orientalisterna Johann David Michaelis påverkades av dennes bibelkritik och perspektiv på religionen. Nära besläktade frågeställningar rör studenternas syn på Sverige, Göttingen och sig själva samt vilket inflytande de kom att utöva på den svenska samhällsdebatten. Mera generellt söker avhandlingen belysa de tyska studieresorna – deras villkor, innehåll och konsekvenser – men även de genom resande och brevväxling genererade nätverkens betydelse för relationerna mellan olika akademiska miljöer. I centrum står det tysk–svenska kulturmötets konsekvenser för det frihetstida och gustavianska tankeklimatet.

1700-talets Uppsala förblev till stor del kringskuret av den statligt sanktionerade lutherska ortodoxin, medan Göttingen redan från början omfattade en mera tolerant inställning med avseende på en mängd frågor. I vilken utsträckning denna skillnad överdrivits i samtida, politiskt färgade källor och efterföljande, positivistiskt influerad historieskrivning utgör icke desto mindre ett viktigt led i avhandlingen. Ett övergripande syfte är därför att revidera äldre idéhistoriska uppfattningar om 1700-talet som en period av förnuftets begynnande segertåg i världen. En hypotes är härvid att det inte så mycket var sekulärt förnuft och förment religiöst oförnuft som stod mot varandra som konkurrerande komplex av teologiska, politiska och vetenskapliga föreställningar.

Persson, Sune

Docent i Statsvetsnskap
Statsvetenskapliga institutionen
Göteborgs universitet
Mail: sune.persson@pol.gu.se

De ”vita bussarna” – den svenska rödakorsexpeditionen till Tyskland år 1945.

I Sverige förkommer sedan år tillbaka en strid om hur den senaste generationens historia skall beskrivas och tolkas. Den etablerade versionen ifrågasättes från många håll. Detta gäller Sveriges handlande både under det andra världskriget och under det kalla kriget. Från april 1998 har också den kanske mest uppmärksammade, positiva, svenska aktionen under hela det andra världskriget, 1945 års räddningsaktion av fångar ut ur de nazityska koncentrationslägren "omvärderats" och kritiserats i radioprogram av Bosse Lindquist. Programmets titel, "Ta judarna sist", anger Lindquists vinkling väl.

Historieskrivning är viktig. Den påverkar den allmänna samhällsatmosfären, "tidsandan". Men debatten om den svenska historien under de senaste sextio åren har i stort sett förts i landets massmedia, med dessas särskilda krav på dramatisk utformning. Massmedier är viktiga opinionsbildare. Denna nya, "revisionistiska", historieskrivning har fått stort genomslag, både inom Sverige och utomlands. Bilden av Sverige har ändrats i negativ riktning.

Mitt forskningsprojekt avser att, med vetenskapliga metoder och med hjälp av för forskningen tillgängliga arkivhandlingar, analysera den svenska räddningsexpeditionen med de berömda "vita bussarna" i det andra världskrigets slutskede.

De viktigaste frågorna för projektet är följande.

1. Hur och av vem initierades den svenska räddningsaktionen? Är den konventionella historieskrivningen, att initiativet togs från norsk sida, korrekt? Var låg den faktiska ledningen av den svenska räddnings-expeditionen?
2. Hur viktig var den danska insatsen i räddningsarbetet 1944-1945? Är de danska bedömningarna, att den danska insatsen undervärderats, korrekta?
3. Vilken roll spelade de judiska organisationerna och fr.a. World Jewish Congress för det svenska räddningsarbetet?
4. Vilken roll spelade egentligen den mystiske Felix Kersten, Himmlers privatläkare, som efter kriget påstod sig vara den som främst bidragit till svenskarnas möjligheter att kunna befria fångar ur de tyska koncentrationslägren?
5. Hur skall man bedöma ledaren för rödakorsexpeditionen, Folke Bernadotte och hans personliga insats?
6. Hur gjordes den nödvändiga prioriteringen vid befriandet av fångarna ur koncentrationslägren? Vilken sanning ligger i Lindquists påstående att "judarna togs sist"?
7. Slutligen bör omfattningen och resultatet av hela räddningsexpeditionen fastställas. Den vedertagna bilden är att Bernadottes "vita-buss-expedition" räddade mer än 30.000 människoliv,

av vilka minst 10.000 var judar. Den revisionistiska historieverversionen anser dessa siffror vara kraftigt missvisande och överdrivna.

Persson gav 2002 ut boken "Vi åker till Sverige" : de vita bussarna 1945 inom detta projekt som idag är avslutat.

Petersson, Lina
Doktorand i Tyska
Tyska institutionen
Göteborgs universitet
Mail: lina.petersson@tyska.gu.se

Mitt forskningsprojekt har arbetstiteln "Das Bild von Schweden in der deutschen Rezeption schwedischer Gegenwartsliteratur" (Sverige bilden i den tyska receptionen av svensk nutida litteratur). Målet med undersökningen är att fastställa hur Sverige framställs i tysk reception av svensk nutidslitteratur. Undersökningsmaterialet utgörs av recensioner av svensk litteratur i tysk dagspress. Dessa recensioner skall analyseras för att det slutligen skall bli möjligt att utkristallisera och visa på en så kallad "kulturell bild". Jag använder mig av begreppet "kulturell bild" för att kunna beskriva de olika sätt som man låter Sverige figurera på när man recenserar litteratur.

Vilka föreställningar av och förväntningar på Sverige förmedlar tyska recensenter i sina recensioner? Vilka förväntningar kan dessa recensioner antas motsvara hos de tyska läsarna? Under 1990-talet blir skandinavisk litteratur mer och mer populär i Tyskland. 1995 befinner sig flera titlar på de tyska bästsäljarlistorna och man kan tala om en "Skandinavien-boom". Den här företeelsen fick mig att ställa mig frågan, varför skandinavisk litteratur plötsligt blivit så populär i Tyskland och hur man ser på och framförallt recenserar den skandinaviska litteraturen

Pollack, Ester

Fil dr., prefekt

Institutionen för Journalistik, medier och kommunikation (JMK)

Stockholms universitet

Mail: pollack@jmk.su.se

Pressfriheten och Förintelsen. Svenska medier i skuggan av andra världskriget och rapporteringen om Europas judar.

(Tillsammans med Leth, Göran)

Projektet har två syften. Det första syftet är att studera pressfriheten i Sverige i skuggan av andra världskriget. Det andra syftet är studera hur förintelsen behandlades i de svenska medierna. De två undersökningslinjerna korsar varandra. Det senare syftet innebär även en fallstudie av det första: Vilka konsekvenser fick presspolitiken för nyhetsförmedlingen om förintelsen? Undersökningarna ska omfatta hela 30-talet, krigsåren och de första åren efter kriget. Underlaget för studierna ska utgöras av myndighets- och organisationsarkiv samt ett brett urval medieinnehåll.

Projektets betydelse kan ses i förhållande till såväl tidigare som pågående forskning. Frågan om pressfriheten under andra världskriget berördes flera gånger av SUAV-projektet och har aktualiserats senare. Den har dock ännu inte fått en samlad och systematisk behandling, och projektet kan fylla en lucka. Sveriges förhållande till förintelsen har blivit föremål för en hel del uppmärksamhet under senare år. Mediernas rapportering har dock inte blivit ordentligt belyst.

Undersökningen kring pressfriheten identifierar fyra huvudproblem: Styrningen av medierna; censur, självcensur och trots; hänsynen till Tyskland; pressideologi före, under och efter kriget. Undersökningen om rapporteringen kring förintelsen inriktas på två huvudfrågor: Vilken information fick den svenska allmänheten om förintelsens förhistoria, förlopp och facit? Vad kan informationen ha betytt i ett samspel med andra samtida diskurser?

Reuter, Marta

Doktorand i Statsvetenskap

Centrum för Tysklandsstudier, Balt Sea Net

Södertörns högskola, Humboldt Universität

Mail: marta.reuter@sh.se

Civil Society and Region-Building in the Baltic Sea Area: Mapping the Cooperation Climate in Regional NGO Networks

The aim of this research project is to study the way cooperation between non-governmental organizations (NGOs) in the Baltic Sea Region is structured, and whether it can contribute to strengthening the regional identity in the area. The discussion of the cooperation climate in the regional NGO networks will be based on interviews with NGO representatives from Sweden, Poland, Germany and Estonia, with the focus on their personal and subjective experience of the cooperation.

Robertson, Alexa

Fil.dr./ universitetslektor i Statsvetenskap
Statsvetenskapliga institutionen
Stockholms universitet
Mail: alexa.robertson@statsvet.su.se

Media narratives and cosmopolitan commitments

As part of an interdisciplinary research project that explores how the political and cultural dimensions of cosmopolitanism interact, Robertson is conducting a comparative study of television news narratives. It will investigate whether a cosmopolitan worldview is more embedded in some media cultures than others, addressing the question of whether certain images, explanations and outcomes seem more “natural” than others.

Two of the four component analyses include German television material. They will seek to establish, first, whether different sorts of audiences (international and domestic) are told different sorts of stories about the world in which they live, and how such differences could relate to the preconditions for cultivating “banal cosmopolitanism” (the everyday sense of being a part of the world). The second analysis will investigate whether different national media cultures foster different degrees of cosmopolitanism—whether differences in the narratives and narrative techniques deployed by journalists in three countries for audiences in the same countries can be related to ‘thicker’ and ‘thinner’ cosmopolitan worldviews. Material to be analyzed includes news from BBC World; BBC News at Ten; Deutsche Welle; Tagesschau and Swedish Television’s Rapport.

The project, which began in January 2003, is financed by Riksbankens Jubileumsfond. It is a natural continuation of previous research conducted by Robertson on news narratives about Europe in British, German, Swedish and European programmes (for a brief introduction, see “Europa erzählt” in J. W. Van Deth and T. König, eds, 2000, *Europäische Politikwissenschaft: Ein Blick in die Werkstatt, Campus*), and on different depictions of peace movement protest in the early 1980s in West German and British media.

Roos, Lena

Teol. Dr. i Religionshistoria

Teologiska institutionen, Uppsala Universitet

Institutionen för Genus & Historia, Södertörns högskola

Mail: lena.roos@teol.uu.se

Farliga förbindelser i medeltida halacha

Jag hoppas kunna ägna de kommande åren åt ett forskningsprojekt som jag tentativt har rubricerat Farliga förbindelser i medeltida halacha, som ska behandla synen på otillåtna sexuella förbindelser som den speglas i medeltida responsa (rabbinska lagbeslut) från Tyskland och Frankrike. Den hebreiska termen gillui arayot (eg. blottande av nakenhet) är i Bibeln och Talmud en samlingsterm för en rad otillåtna sexuella relationer såsom incest, homosexualitet, men även inomäktenskapliga relationer under menstruationen. Andra brott som faller under samma kategori är t ex att ha relationer med en ickejude eller med en mamzer (person av judisk börd men som fötts genom utomäktenskapliga eller incestuösa relationer). En viktig skillnad mellan de biblisk/talmudiska källorna och medeltiden var att de medeltida nordeuropeiska judarna var en minoritet som levde i nära daglig kontakt med ickejudar. Det faktum att både judiska och kristna källor från den här perioden ofta upprepar förbudet mot intima kontakter mellan kristna och judar, tyder på att den typen av kontakter inte var ovanliga.

Tidigare forskning

Min avhandling "*God Wants It!*" *The Ideology of Martyrdom of the Hebrew Crusade Chronicles and Its Jewish and Christian Background* behandlar martyrskapsideologien i de tre hebreiska krönikor som skrevs under första hälften av 1100-talet och som beskriver förföljelserna av de tyska judarna under det första korståget. Avhandlingen visar att den ideologi som krönikorna för fram radikalt skiljer sig från tidigare judiska martyrtexter, och att de flesta av dessa innovationer förefaller vara inspirerade av den kristna omvärld i vilken de judiska krönikörerna levde. Detta visar i sin tur att tidigare forskning har underskattat de kontakter som fanns mellan judar och kristna i det här området under medeltiden, och styrker vikten av att ta hänsyn till den ickejudiska omvärlden vid tolkning av medeltida judiska texter.

Rosell Steuer, Pernilla

Doktorand i Tyska/Projektassistent vid Centrum för Tysklandsstudier

Institutionen för Ekonomi & Samhälle

Södertörns högskola

Mail: pernilla.rosell.steuer@sh.se

„...ein allzu weites Feld?“ Zum Übersetzungstheorie und Übersetzungspraxis anhand der Kulturspezifika in fünf Übersetzungen des Romans „Ein weites Feld“ von Günter Grass

Das Thema meiner Dissertation ist die Übertragung kulturspezifischer Wörter und Bezeichnungen in fünf Übersetzungen des Romans „Ein weites Feld“ von Günter Grass. Die Übersetzung dieses Romans, der als „Berlin-Roman“, „Geschichtsstunde“ und „Fontane-Biographie“ in einem charakterisiert worden ist, wäre aufgrund seiner zahlreichen geographischen, geschichtlichen und literarischen Kulturspezifika als ein fast „utopisches Unternehmen“ (nach Ortega y Gasset) zu bezeichnen. Im Mittelpunkt der Arbeit stehen Übersetzungsprobleme, die eher kulturell als linguistisch bedingt sind. Das übergreifende Ziel der Arbeit besteht darin, verschiedene übersetzerische Verfahrensweisen bei der Übertragung des „Fremden“ zu erfassen und beschreiben, wobei die Übersetzungsanalyse selbst auch dem Zweck der „Entdeckung“ des Fremden dient: Was in einer Übersetzung als Fremdes und Kulturspezifisches erscheint, kann je nach kultureller Nähe und Entfernung in einer anderen als bekannt und heimisch dargestellt werden. Von besonderem Interesse ist dabei die Frage, ob sich im Bereich der Kulturspezifika übergreifende Übersetzungsmethoden erkennen lassen, die nach Schleiermachers klassischer Distinktion als „Verfremdung“ oder „Einbürgerung“ definiert werden könnten, oder ob die Übersetzung von Kulturspezifika eher in einem kulturellen „Zwischenbereich“ einzuordnen sind.

Det civila samhället, en arena för den lokala demokratin?

Välfärdsstatens kris har i många länder lett till ett ökat intresse för det civila samhället, både av ekonomiska och ideologiska skäl. Det civila samhället uppfattas ofta som en mer dynamisk lösning för att uppnå mål som demokratisering, ekonomisk utveckling och innovativa lösningar på olika välfärdsproblem. I detta projekt studeras det civila samhället och den lokala demokratin från två olika perspektiv, ett statsvetenskapligt och ett sociolingvistiskt. Inom den första studien undersöks varför människor i egenskap av medborgare, klienter, medlemmar och anställda söker sig till olika organisationer inom den tredje sektorn. Hur viktiga är olika demokratiaspekter i jämförelse med andra faktorer? Den andra studien undersöker hur fenomen som det civila samhället och lokal demokrati återspeglas i muntligt och skriftligt språkbruk människor emellan. Syftet är att studera hur retorik används för att främja eller undertrycka nya former av demokrati på lokal nivå samt att jämföra olika metaforer och deras slagkraft.

Studiens material hämtas från tre olika modeller för välfärdsstater, dels från Sverige, dels från regioner motsvarande forna Västtyskland resp. före detta DDR. Dessa länder har under de senaste åren ställs inför likartade problem vad gäller välfärdsstatens kris och studien ska kartlägga i vilken mån dessa länder, där inte minst det återförenade Tyskland inneburit en sammanslagning av skilda politiska system, sökt liknande lösningar när det gäller effektiviseringen av välfärdssektorns samt bristen på politiskt engagemang. Inom båda delstudierna kommer även ett genderperspektiv att anläggas.

Språket som spegel av demokrati och det civila samhället

Olika samhällen har olika värderingar och kulturella traditioner som påverkar hur centrala koncept definieras och konstrueras inom det offentliga och det privata språkbruket. Denna studie studerar samband mellan språkbruk och det civila samhället ur ett sociolingvistiskt perspektiv, där framför allt konceptet ”demokrati” ska analyseras som retorisk praxis. Genom att undersöka hur talat och skrivet språk är organiserat kring demokrati som koncept och som process i Sverige och Tyskland ska studien undersöka i vilken utsträckning retorik används för att undertrycka eller främja nya former av lokal demokrati. En viktig fråga Här är genderperspektivet av särskilt intresse, så Sverige och de olika delarna av Tyskland hittills uppvisat olika traditioner vad gäller inställningen till förvärvsarbete resp. frivilligt arbete bland kvinnor. En ytterligare fråga gäller analys av centrala begrepp inom det civila samhället i de respektive länderna samt användningen av metaforer. Bruket av metaforer utgör ett viktigt instrument inom retoriken, och studien ska undersöka i vilken mån skilda politiska och kulturella traditioner inom Sverige och de olika delarna av Tyskland har lett till att olika metaforer används i dessa länder när det gäller demokrati och det civila samhället. här gäller vilka roller som fördelas mellan olika medborgare när de engagerar sig inom organisationer inom den tredje sektorn och hur dessa roller återspeglar samband mellan samhälle, språk och makt.

Rothstein, Sigurd

Fil dr, univ.ektor i Tyska
Institutionen för humaniora och samhällsvetenskap
Högskolan Kristianstad
Mail: sigurd.rothstein@staff.hkr.se

När böckerna brändes. Bokbålen i Tyskland i maj 1933 – Reaktionen i svensk press

Onsdagen den 10 maj 1933 anordnas som bekant bokbål i flertalet tyska universitetsstäder. Hur förhöll sig den svenska pressen, politiker, kulturpersonligheter och författare till detta skeende i Tyskland? Litteraturkritikern och professorn Fredrik Böök samt författaren Gustaf Hellström är ögonvittnen till bokbålet på Opernplatz i Berlin. De publicerar artiklar i Svenska Dagbladet respektive Dagens Nyheter. Författarna Bo Bergman och Ragnar Jändel reagerar med dikter på autodaféerna.

Tidigare forskning

Ernst Toller, seine spanische Hilfsaktion und sein letzter Besuch in Schweden

Der damals bekannte deutsche Exilschriftsteller Ernst Toller kommt im Oktober 1938 nach Schweden. Hier wirbt er für seinen unparteiischen, humanitären Hilfsplan in Bezug auf die Zivilbevölkerung auf beiden Seiten im spanischen Bürgerkrieg. In Schweden bleibt Toller nur fünf Tage. Er führt Gespräche mit Regierungsmitgliedern und mit führenden Vertretern der schwedischen Gewerkschaftsbewegung. In der schwedischen Presse wird Toller, seine Vergangenheit und sein Hilfsplan sehr kontrovers diskutiert.

Ruin, Hans

Universitetslektor, professor i Filosofi
Institutionen för Estetik & Kommunikation
Södertörns högskola
Mail: hans.ruin@sh.se

Traditionen som utopi – den kontinentala filosofin och det grekiska ursprunget

Projektet, som inleddes i januari i år 2000, syftar till att utforska den så kallade ”kontinentala” filosofin, med rötter i tysk romantik och idealism. Det vill bidra till en pågående internationell diskussion om denna traditions egenart och utveckling genom att i första hand studera hur den vuxit fram via stegvisa konfrontationer och omtolkningar av den antika grekiska filosofin. Den övergripande hypotesen är att denna tanketradition i sin syn på konst, språk, politik, kön, och estetik, kan förstås djupare än tidigare genom att granska dess skilda anspråk på att ha återerövat den antika filosofin, och de teoretiska överväganden som berör möjligheten av ett sådant återerövrande. Det handlar därmed om att undersöka en viss tanketradition som varit av stor betydelse för Europas intellektuella och politiska liv, men som samtidigt inte ägnats något större intresse inom svensk filosofi under efterkrigstiden.

På den innehållsliga nivån handlar det om att utveckla ett kunnande inom Sverige på ett område inom filosofin som varit av stor och bitvis avgörande betydelse för den intellektuella och politiska utveckling inom de länder som hör till Östersjöregionen. Arvet från Herder, Kant, Hegel, och i deras förlängning Marx, har bidragit till formuleringen av nationella ideologier och identiteter i länder som Ryssland, Polen, Finland, liksom naturligtvis i Tyskland. Som ett exempel är den slavofila rörelsen i grund och botten en utväxt från den tyska romantiska filosofin.

Ryman, Björn

FD, forskare, adj. Universitetslektor i Kyrko- och missionsstudier
Teologiska Fakulteten
Uppsala universitet
Mail: bjorn.ryman@svenskakyrkan.se

Svenska kyrkans samtidshistoria

Bl a ledningens inställning till Tyskland under och efter andra världskriget, särskilt när det gäller kyrkligt bistånd och ekumenik.

Norden – Tyskland – Afrika.

Nordeuropeiska missionsinsatser i tidigare tyska kolonier såsom Tanzania och Namibia. Kyrkornas utveckling i dessa länder i samspel med kyrkligt bistånd och mission från Tyskland och Norden. Riktlinjer för projektet fastställs hösten 2003 vid ett symposium med företrädesvis nordiska och tyska kyrko- och missionshistoriker.

Tidigare forskning

Europabilder der Kirchen in der Nachkriegszeit, artikel: *The influence of the Kreisau group in shaping Swedish inter-church aid*, Kirchliche Zeitgeschichte 2/1999.

Lutherhjälpens första 50 år 1947-1997. Verbum 1997.

Röcklinsberg, Christoph
univ. adj., doktorand
Institution för språk och kultur
Linköpings universitet
Mail: chrro@isk.liu.se

Doing Culture

Kommunikative Praxis und kulturelle Muster am Beispiel von schwedischen und deutschen Geschäftessen

Das erklärte Ziel dieser Arbeit ist, schwedische und deutsche Gespräche unter Arbeitskollegen auf ihre kulturelle Muster hin zu analysieren. Das Material für die Analyse bilden Videoaufnahmen von Gesprächen beim Mittagstisch unter schwedischsprachigen und unter deutschsprachigen Arbeitskollegen in der IT-Branche. Da es sich bei dem Datenkorpus hauptsächlich um Gespräche unter Männern handelt, spielt auch die Genusperspektive eine Rolle in der Analyse.

Die Arbeit strebt einen interdisziplinären Ansatz an und versteht sich im weitesten Sinne als ein Beitrag zur kulturalistischen Linguistik. Unterschiedliche gesprächsanalytische Strömungen werden diskutiert sowie Ansätze zur linguistischen Anthropologie, interaktionalen Linguistik oder Konzepte zur linguistischen Stilistik. Auf unterschiedliche Kulturdefinitionen wird ebenso eingegangen wie auf das Habituskonzept und Mentalitätskonzepte. Auch andere theoretische Konzepte wie Els Oksaars "Kulturemtheorie" oder Anna Wierzbickas "key concepts" werden aufgegriffen sowie auch diverse Arbeiten zur interkulturellen Wirtschafts-Kommunikation.

Röcklinsberg, Helena
Teol Dr
Lunds Universitet
Mail: helena.rocklinsberg@teol.lu.se

Ethics of Animal Experimentation

Ethical aspects regarding creation and use of genetically modified animals in medical research. Financed by Swe-Gene, Wallenberg Consortium Nord, och ELSA (Ethical, Legal and Social aspects of Genome Research).

Application to EU/STRP:

Challenges of biomedicine – Socio-cultural contexts and European Governance

Tidigare forskning

Dissertation an der Theologischen Fakultät, Uppsala universitet: *Das seufzende Schwein. Zur Theorie und Praxis in deutschen Modellen zur Tierethik*. Harald Fischer Verlag, Erlangen, 2001.

Sauer, Fritz Joachim

Universitätslektor i Tyska

Tyska institutionen

Uppsala universitet

Mail: fritz.sauer@tyska.uu.se / fritz.sauer@swipnet.se

Studien zur Geschichte und Gebrauch der Wörter *Norden, nordisch*

Die Geschichte des Wortes *nordisch* ist vielen historischen Wendungen auf das Getreueste mit Bedeutungsveränderungen, -erweiterungen und -verengungen gefolgt. Aus einem Richtungsadjektiv, erstmals 1537 im Wörterbuch des Petrus Dasypodius, wurde spätestens 1933 ein Wertbegriff der Rassenlehre, der mit "dem positiven Gehalt einen negativen ergänzend verbindet : eine antisemitische Grundrichtung". Zu diesem Schlusswort einer wortgeschichtlichen Untersuchung " *Das Wort "Nordisch". Seine Geschichte bis zur Jahrhundertwende*" (S. Pertz ,1939) hat die Fachwissenschaft noch nicht abschließend Stellung genommen.

Die von Schiller in seinem Gedicht "Die Antike an den nordischen Wanderer" (1795) scheinbar so unwiderruflich verhängte Zäsur wurde zum Paradigmawechsel für eines der unheilvollsten Schlagwörter der deutschen Geschichte.

Durch den Verfall sachbezeichnender Wissenschaftssprache wurden unter dem Nationalsozialismus die lexikalischen Zeichen *Norden, nordisch* zu Ideologieträgern (R. Römer 1989). Wann aber ist eine präskriptive Wortsemantik präskribiert? Mit dem Zerfall ihrer Ideologie ? Daraufhin befragte Wörterbücher lassen divergierende Aufschlüsse zu, sie lassen im Hinblick auf den immer schon vorgehenden Faktor, dem eines "mentalen Lexikons " der Benutzenden und des Gefälles zwischen theoretisch fundierter Sprachflexibilität und der geschichtsbewussten Sprachsensibilität einerseits und den im "eigentlichen Sinne oberflächlichen Schlagwörtern der Tagespresse und der Tagespolitik" andererseits vieles offen, doch zweifellos gehören beide Lexeme (und konnotativ-semantische Äquivalenzen wie etwa 'aufnorden') unter der Rubrik *Kontroverse Begriffe* zur Geschichte des öffentlichen Sprachgebrauchs in der Bundesrepublik Deutschland (Stötzel, Wengler 1995).

An einem analogen Beispiel, dem des Wortes "völkisch", das wie "nordisch" einen von seinem etymologischen sehr entfernten positionalen Sinn angenommen hat, wies Jean-Piere Faye das Problems eines (arbiträren) Merkmals nach, das sich teilweise jeder Formalisierung entziehend, eine Art mythischen Überhang transponiert. Zur Deutung eines Primärphänomens existiert jedoch ein klassisches Verfahren, das in der in der Rückführung einer Vielfalt sich entfaltender Teilphänomene auf ihre gemeinsame Wurzel besteht.

Im Zentrum dieser Bestandsaufnahme stehen somit Aporien, die bei der Verwendung der eng aufeinander bezogenen Lexeme *Norden, nordisch* in der deutschen Literatur und Literaturgeschichte festzustellen sind, da mit ihnen ein genauer zu analysierendes Konglomerat

von Ideen, Bildern oder monolithischen Schlagwörtern im Umkreis der romantischen "Norden-Idolatrie" sich zunächst am deutlichsten an der sprachlichen Oberfläche literarischen wie kulturhistorischen Bezugs- und Belegmaterials nachweisen lässt. Dabei ist eine erschöpfende Untersuchung von Goethes Sprachgebrauch (der erstaunlicherweise in dieser *expliziten* Hinsicht so gut wie unerforscht geblieben ist) aus folgenden - hier nur kurz anzudeutenden Gründen ein Hauptweg:

- a) wegen der entschieden kontradiktorischen Aussagen im Verhältnis zum späteren Lexemgebrauch, d.h. die Frage wie sich seit der Frühromantik ein Sprachgebrauch ausbreiten konnte, der dem Goethes zumeist diametral entgegengesetzt war.
- b) angesichts der Repräsentanz der Goetheschen Lexik, (der "*Totalität des Individuellen*", R. Unterberger 1985).

Tidigare forskning

Zu wesentlichen Unterschieden der politischen Systeme und der politischen Kultur in Österreich und in der Bundesrepublik Deutschland

Zur Rolle von Reiseberichten im Kulturkontakt zwischen Europa und dem Norden

Die Ehre-Gespenst und Scherbengericht. Zur Beziehung von Ehre und Ethik in Werken Lessings, Kleists, Fontanes, Schnitzlers. Ein Thema mit Variationen.

Schalk, Peter

Professor i Teologi
Teologiska institutionen
Uppsala universitet
Mail: peter.schalk@relhist.uu.se

Mitarbeiter am Projekt tamilische Inschriften an der Universität Köln, Indologie.

Mitarbeiter im Arbeitskreis für Asiatische Religionsgeschichte (Berlin, Bayreuth, Wien). Zwei Werke sind veröffentlicht. Das dritte ist in Vorbereitung.

Mitglied in der Deutschen Vereinigung für Religionsgeschichte. Im September leite ich in Erfurt ein Podiumsgespräch über Gewalt und Religion in Südasien.

Im Juli leite ich ein Blockseminar über Einführung in den Buddhismus in Erfurt und in Münster im November ein Blockseminar über Politischer Buddhismus.

Gemeinsames Buchprojekt Tempel und Tamilen in Deutschland und den skandinavischen Ländern mit Kollegen aus Münster, Zürich und Bremen. Wird fertig im Mai.

Tidigare forskning

Früher schrieb ich einige Arbeiten über den Buddhismus auf Deutsch. Ich war Humboldt-Stipendiat 1997/8.

Schartau, Mai-Brith

Docent, universitetslektor i Statsvetenskap, föreståndare för Centrum för Tysklandsstudier
Institutionen för Ekonomi & Samhälle, Södertörns högskola
Mail: mai-brith.schartau@sh.se

Welfare Pluralism in Old Age Care in Germany, Sweden and Britain

Many countries have been experiencing a welfare crisis for some years. Different factors are challenging the welfare state. One solution to these problems is to see the social services as a mixed economy of welfare. Public services are being forced to become more efficient and to manage with fewer resources. Alternative sources of provision have become attractive in systems once dominated by the state. The family, the company and voluntary organizations can provide services where the state left a gap.

In the project three different kinds of welfare states are studied: Germany, Sweden and Britain. Are these countries from different starting points adopting a policy of welfare pluralism in respect of old age care? Is there a trend towards increasing the role of voluntary, informal and commercial sectors? To what extent do voluntary and private provision substitute or supplement public provision? How is the idea of welfare pluralism supported and motivated? Are there evidences of barriers between the different sectors?

The focus is on policy makers. Do they believe in welfare pluralism notwithstanding the obvious problems and if so, why?

Although the aim of the study is to investigate the development towards welfare pluralism in different kinds of welfare states, it should be stressed that there is no national mixed economy. It is on the local level that different providers can be seen, depending on the availability of different types of providers, the political climate at this level and the political circumstances of the environment. In the German case it is therefore necessary to not only look at federal level but to choose a few Länder where the study is conducted. Following the design of the study comparing different cases I have chosen three Länder for closer examination: Baden-Württemberg, Hessen and Sachsen-Anhalt.

Det civila samhället, en arena för den lokala demokratin?

Välfärdsstatens kris har i många länder lett till ett ökat intresse för det civila samhället, både av ekonomiska och ideologiska skäl. Det civila samhället uppfattas ofta som en mer dynamisk lösning för att uppnå mål som demokratisering, ekonomisk utveckling och innovativa lösningar på olika välfärdsproblem. I detta projekt studeras det civila samhället och den lokala demokratin från två olika perspektiv, ett statsvetenskapligt och ett sociolingvistiskt. Inom den första studien undersöks varför människor i egenskap av medborgare, klienter, medlemmar och anställda söker sig till olika organisationer inom den tredje sektorn. Hur viktiga är olika demokratispekter i jämförelse med andra faktorer? Den andra studien undersöker hur fenomen som det civila samhället och lokal demokrati återspeglas i muntligt och skriftligt språkbruk människor emellan. Syftet är att studera hur retorik används för att främja eller undertrycka nya former av demokrati på lokal nivå samt att jämföra olika metaforer och deras slagkraft.

Studiens material hämtas från tre olika modeller för välfärdsstater, dels från Sverige, dels från regioner motsvarande forna Västtyskland resp. före detta DDR. Dessa länder har under de senaste åren ställs inför likartade problem vad gäller välfärdsstatens kris och studien ska kartlägga i vilken mån dessa länder, där inte minst det återförenade Tyskland inneburit en sammanslagning av skilda politiska system, sökt liknande lösningar när det gäller effektiviseringen av välfärdssektorns samt bristen på politiskt engagemang. Inom båda delstudierna kommer även ett genderperspektiv att anläggas.

Nya former för lokal demokrati

Välfärdsstatens kris har av både ekonomiska och ideologiska skäl lett till ett förnyat intresse för det civila samhället. Det civila samhället antas leda till en förnyelse av arbetet men ses även som ett sätt att stärka och utveckla nya former för lokal demokrati genom att låta medborgarna delta på ett mer aktivt sätt. Sverige och Tyskland klassificeras som två olika välfärdsstater, och det civila samhället har haft olika roller att spela i Sverige resp. i de östra och västra delarna av Tyskland. Under de senaste åren har dessa länder mött liknande problem vad gäller välfärdsstatens kris samt ett minskat politiskt engagemang bland medborgarna. Det är därför intressant att jämföra från ett "bottom-up" perspektiv om det civila samhället har utvecklats på liknande sätt. Den viktigaste frågan syftar till att undersöka motiven varför dessa människor söker sig som klienter, medborgare, medlemmar och arbetstagare till olika typer av organisationer inom tredje sektorn. Olika demokrati-aspekter ska jämföras med andra motiv. En ytterligare fråga fokuserar på vilka förväntningar medborgarna har för att delta i detta arbete, och om dessa förväntningar har uppfyllts eller inte. En tredje fråga undersöker om det framför allt är starka medborgare som stärker sina positioner inom det civila samhället på bekostnad av de svagare. På en teoretisk nivå syftar denna studie till att diskutera vad som krävs för ett mer jämlikt samhälle.

Ett urval av publikationer

Bradley, Mantorp, Parker, Penhale, Pierrot, Schartau 2000. Promoting Inclusion: Involving Volunteers in Reminiscence Work with People with Dementia, *Social Work in Europe*, vol 7, no 1

Schartau 2000. *Current Privatization Debate in Sweden*, Paper presenterat vid the 12th International Conference on Socio-Economics, SASE, 7 –10 juli, London

Schartau 2000. A New Welfare Mix, Reforms in Germany, Sweden and Britain, Paper presenterat vid the International conference The New Welfare Mix in Europe, What Role for the Third Sector? European University Institute, Florence, 9 – 11 november 2000

Schartau 2001. *Public Partnerships and the Welfare mix in England, Germany and Sweden*, Paper presenterat vid Fifth International Research Symposium on Public Management, 9 –11 April, Barcelona

Schartau 2003. Ledarskap i välfärdspluralism, i Holmberg, Ingalill & Henning, Roger (red) *Offentligt ledarskap – om förändring, förnyelse och nya ledarideal*, Lund: Studentlitteratur

Schartau 2003. Frivilligt engagemang i Tyskland, i Schartau, Mai-Brith & Müssener. Helmut (red) *Möten/Begegnungen*, Schwedische Perspektiven, Schriften des Zentrums für Deutschlandstudien, Södertörns högskola, Stockholm

Schartau 2003. *New Identity via Cooperative Movements*, Publicerat i SASE.s nätserie, presenterat vid SASE, 2003, Knowledge, Education and Society, The 15th Annual meeting on Socio-Economics in Aix-en-Provence, juni 2003

Schartau 2004. Välfärdspluralism inom tysk äldreomsorg i Schartau, Mai-Brith & Müssener, Helmut (red) Konferensvolym 2003, Schwedische Perspektiven, Schriften des Zentrums für Deutschlandstudien, Södertörns högskola, Stockholm

Schartau, 2004. *Welfare Pluralism in Old Age Care in Britain, Germany and Sweden*, under publicering, Schwedische Perspektiven, Schriften des Zentrums für Deutschlandstudien, Södertörns högskola, Stockholm

Schnaas, Ulrike
Doktorand i Tyska
Tyska institutionen
Stockholms universitet
Mail: Ulrike.Schnaas@tyska.su.se

Det fantastiska som berättarstrategi i fyra samtida romaner: Marie Hermanson: Värddjuret; Majgull Axelsson: Aprilhäxan; Karen Duve: Regenroman; Elfriede Kern: Schwarze Lämmer.

I min avhandling undersöker jag användningen av det fantastiska i två svenska och två tyskspråkiga romaner, som kom ut mellan 1995 och 2001: Marie Hermansons Värddjuret (1995), Majgull Axelssons Aprilhäxan (1997), Karen Duves Regenroman (1999) och Elfriede Kerns Schwarze Lämmer (2001). Alla romaner utspelar sig i en samtida kontext både när det gäller miljön och tiden. Min utgångspunkt är att det fantastiska i dessa samtida romaner är en produktiv berättarstrategi som konstruerar en heterogen fiktiv värld och arbetar med och omvandlar den fantastiska traditionen.

Mina textanalyser beskriver dels hur det fantastiska är konstruerat, dels vad det tillför den enskilda texten, dvs. vilka funktioner det har. Alla romaner använder de strategier ('Verfahren') och motiv som utgör det fantastikas 'intertextuella arkiv'. Det visar sig dock dels att nya motiv tillkommer, dels att fokuseringen på ovissheten mellan en naturlig och en onaturlig förklaring, som Todorov fastslog som genrens viktigaste kännetecken, inte längre är giltig. Istället används den fantastiska berättarstrategin för att bl.a. tematisera och dekonstruera identitets- och könsgränser, för att skildra psykiska och psykosociala gränstillstånd och för att problematisera konstnärskapets villkor. På så sätt används det fantastiska i den samtida romanen inte enbart som parodi, vilket vissa forskare har hävdat, utan också som produktiv och innovativ berättarstrategi.

Scholz, Michael F.

docent/lektor i Historia
Institutionen för Kultur och Samhälle
Högskolan På Gotland
Mail: michael.scholz@hgo.se

Gebhardt. Handbuch der deutschen Geschichte, 10:e upplaga, vol. 22:DDR:s historia.

Gebhardt-handbokens 10:e upplaga ska representera vår historikergenerations resumé och reflektion, i det här fallet angående Östtysklands historia. Det ska vara en tillförlitlig dokumentation för den tyska historiografin om ämnet och det ska ge en knapp och koncentrerad framställning av dessa 40 år som en del av den tyska historien. Boken ska presentera och diskutera källor och forskningslitteratur. Handbokförfattarna är överens om att skriva utifrån en integrerande förståelse av historien och att sträva efter att sammanföra de olika deldisciplinerna.

"Wolfgang Steinitz i Sverige" inom ramen för en Steinitz-biografi vid Zentrum für Antisemitismusforschung (delstudie); De tyska hemliga tjänsterna i Norden 1930-1950 (NOS-H ansökan genom Tore Pryser, Lillehammar).

"Den ökända hästen från Troja" - Stasis manipulation med historien (NOS-H ansökan).

Tidigare forskning

Böcker och uppsatser angående tyska emigranter i Norden 1933-45 och deras efterexil, framförallt i SBZ/DDR; uppsatser om DDRs Nordeuropapolitik samt böcker, uppsatser och utställningar om östtyska tecknade serier.

Schriber, Svante

Doktorand vid Center for People and Organization

Handelshögskolan i Stockholm

Organisationsteori/PMO

Mail: svante.schriber@hhs.se

Synergirealisering i tysk-svenska fusioner och förvärv

Inom ramen för mitt avhandlingsarbete om integration av fusioner och förvärv, då särskilt riktat mot synergirealisering, har jag ambitionen att även inkludera ett svensk-tyskt fall. Medan det inom skandinavisk förvärvs- och fusionsforskning förekommer studier av internationella fusioner och förvärv med Tyskland inblandat, har detta ännu så länge inte motsvarats av studier av just svensk-tyska förvärv och fusioner. Detta kommer förhoppningsvis innebära fallstudier av ett eller flera svenska förvärv i Tyskland.

Schuller, Bernd-Joachim

Ekon. Dr., universitetslektor i Nationalekonomi
Institutionen för samhällsvetenskap
Högskolan i Skövde
Mail: bernd-joachim.schuller@ish.his.se

An Empirical Investigation of the Relationship between the Terms of Trade and Trade Ration in Germany

(Tillsammans med Hatemi-J, Abdalnasser)

Tidigare forskning

1998: *Germany – The Paymaster of the EU and the OECD?* Institute for German Studies, University of Birmingham, UK, IGS98/16-17

2002: *The Trade Relations between Germany, Poland, the Czech Republic and Hungary during the 1990s*, Discussion Paper presented at Mölle, Sweden, 14 – 17 May, 2002, European Integration in Swedish Economic Research, Swedish Network for European Studies in Economics and Business

2002: *Germany's Foreign Trade with Poland, the Czech Republic and Hungary Since 1993*, in: Jasiulewicz, Polak and Stepanek: *Strukturveränderungen und ihre Auswirkungen auf die Kulturlandschaft im ländlichen Raum*, Technische Universität Koszalin (Polen), Bildung Wirtschaft Technik GmbH Dedelow (Germany), POMERANIA e. V. (Germany)

Selling, Jan

Fil mag, doktorand i Historia

Historiska institutionen

Lunds universitet

Mail: janselling@aol.com

Ur det förflutnas skuggor - historiediskurs och nationalism i Tyskland 1990-2000

Avhandlingen belyser hur den politiska och kulturella elitens syn på nazismen och förintelsen förändrats i Tyskland 1989-2000. Centrala teoretiska utgångspunkter för avhandlingens diskursanalys är kollektivt minne, kulturell hegemoni samt konstruktionen av nationell identitet. Empiriskt undersöks framförallt media och politik som historieskrivare. Den historievetenskapliga utvecklingen diskuteras endast i den mån den exponerar sig medialt eller politiskt. I ett första steg analyseras de försök att organisera samtycke kring bestämda begrepp och historiebilder, den nynationella hegemoniska intervention som sätts i samband med det konservativa makttillträdet 1982 och historikerstriden 1986. Normaliseringsprojektet härleds som en diskursformation, syftande till att möjliggöra positiva konnotationer till den tyska nationen, genom att nazismens brott relativeras eller nedtonas i det kollektiva minnet. Normaliseringsprojektets genomslag i förhållande till konkurrerande identitetsdiskurser undersöks i tre fallstudier: revisionen av minnesorten Buchenwald 1990-1997, omgestaltningen av Neue Wache Unter den Linden i Berlin 1993, samt debatten 1989-1999 om att i Berlin uppföra ett minnesmonument över förintelsens judiska offer. I avhandlingen konstateras att minnet av förintelsen slutligen lästes in i en etniskt strukturerad tysk identitetsdiskurs, vilken i hög grad överbryggde tidigare motsättningar mellan vänsterliberala och konservativa positioner. Disputation vt 2004.

Servatius, Viveca

Fil.dr i Musikvetenskap

Uppsala universitet och fristående forskare

Mail: viveca.servatius@comhem.se

Hildegard av Bingens musik

Bedriver sedan flera år egen forskning kring Hildegard av Bingens musik. Avsikten är att med tiden ge ut samtliga sånger (Symphonia harmonie celestium revelationum) och sångspelet Ordo Virtutum i modern punktnotation samt med bifogade svenska översättningar. Texter och melodier transkriberas från originalhandskrifter från 1100-talet. Till själva editionen kommer en inledande textdel som beskriver Hildegard, hennes sånger och uppförandepaxis. För närvarande är hela Ordo Virtutum och ungefär hälften av sångerna transkriberade samt största delen av inledningen skriven.

Då jag ännu inte fått forskningsbidrag (endast enstaka stipendier) för arbetet har det bedrivits vid sidan om andra uppgifter.

Tidigare forskning

Forskning i gregoriansk sång och uppförandepaxis med utgångspunkt i de äldsta notationstyperna. Särskilt fokus har lagts på germanska neumer från framförallt Schweiz och Tyskland. Projekt bekostat av Humanistisk-Samhällsvetenskapliga Forskningsrådet.

Planerad framtida forskning

Inför Mozartjubileet 2006 planerar jag forskning i två delar:

- 1) Gregoriansk sång på Mozarts tid samt hur den gregorianska sången påverkade Mozarts kyrkomusikaliska komponerande.
- 2) En biografi över Mozarts hustru Constanze, en av musikhistoriens mest misskrediterade kvinnor. Idag börjar bilden av henne att korrigeras till hennes fördel men mycket forskning återstår.

Snickars, Pelle

FD, forskare i Filmvetenskap

Filmvetenskapliga institutionen

Stockholms universitet

Mail: pelle.snickars@mail.film.su.se

Die kulturellen Beziehungen zwischen der DDR und Schweden nach der völkerrechtlichen Anerkennung 1972 Film och kulturell globalisering 1905-14: marknader, publik och offentligheter

Projektet avser att i internationellt perspektiv belysa film- och mediekulturens konstituering och förvandlingar under perioden 1905 till 1914 – inledningsvis med det totaldominerande franska filmbolaget Pathé i centrum. Det var i kraft av detta bolags omfattande produktion som fasta biografer med regelbundet växlande repertoar kunde uppstå efter ett decennium av ambulerande förevisningar. Med den fasta biografen introducerades en kulturföreteelse som världen över skapade intensiv debatt om publikformering och repertoar med åtföljande regleringar som resultat. Genom att i fyra interrelaterade delstudier fokusera fyra skilda filmtopografier — där Snickars arbetar med Berlin — ansluter projektet till en intensiv forskning beträffande film och visuella mediers sociokulturella gränssnitt. Projektets frågeställningar gäller: film- och mediemarknadens förvandling i en tid av extrem globalisering av utbudet; tidiga visuella mediers publiksammansättning; offentlighetens hållning till biograf- och mediekulturen och filmens roll som en del av en ny offentlighet; samt filmgestaltningens uppbrott från en så kallad attraktionsstil och kort filmformat till klassiskt gestaltande i längre format.

Stockelberg, David

Doktorand i Idéhistoria

Institutionen för idéhistoria och vetenskapsteori (ämne idéhistoria)

Göteborgs universitet

Mail: ideds@idehist.gu.se

Doktorsavhandling om den tyske filosofen och sociologen Georg Simmel

Jag arbetar sedan den 1:e februari 2001 inom projektet *Form och innehåll, konst och teknik – ett möte mellan begreppshistorien och designpraktiken* för att skriva en doktorsavhandling om den tyske filosofen och sociologen Georg Simmel.

Simmel (1858-1918) var väl skolad i den filosofiska traditionen i allmänhet och den tyska i synnerhet. I sitt tänkesätt hade Simmel mycket gemensamt med både samtida och föregående framförallt tyska intellektuella. Bland föregångare och inspiratörer kan nämnas framförallt Immanuel Kant, Wilhelm Dilthey, Herbert Spencer, Friedrich Nietzsche och Moritz Lazarus. Simmels författarskap sträcker sig över en stor mängd olika ämnen och områden han har skrivit om t ex: Rembrandt och Goethe, penningens relation till den moderna kulturen, det första världskriget, Kant, Nietzsche, mode, storstaden o s v.

Mitt arbete är fokuserat på Simmels formbegrepp. Jag har valt att strukturera mitt material (och avhandlingens struktur) i 3 ämnesområden: kunskapsteori, sociologi och livsfilosofi. Jag analyserar hans användning av begreppet form i var och ett av dessa samt däri även relatera det till olika tänkare i hans samtid och i en framförallt tysk filosofisk och humanvetenskaplig tradition. För närvarande är jag sysselsatt med livsfilosofin och beräknar ha ett färdigt råmanus av avhandling sommaren 2004.

Nämnas bör kanske att jag med hjälp av pengar från STINT spenderade ett år vid Bielefeld Universitat och den Georg *Simmel-Forschungsgruppe* som finns dar.

Strå Lind, Fredrik

FK i Statsvetenskap, forskningsassistent vid Centrum för Tysklandsstudier
Institutionen för Ekonomi & Samhälle
Södertörns högskola
Mail: fredrik.stralind@sh.se

Unemployment and Identity in eastern parts of Germany

This Study focuses on the search for identity in the Eastern parts of Germany. Since the reunification 1990 many easterners have lost their identity when trying to adapt to the western models of life. A large number of employees have lost their identity based upon their working life when new working models were introduced in the former GDR. The gap between easterners and westerners is still growing, although thirteen years have past since the reunification.

Although large sums have been pumped in from the west, the unemployment in the eastern part is high and still increasing. Many easterners have been encouraged to start a company of their own, but many have failed because of lack of traditions. Other explanations can be found in lack of support from western entrepreneurs, in question of introducing easterners in the western way of developing companies, and the lack of interest from multinational companies. Westerners with west European “know-how” run the majority of successful companies in the eastern parts and they seem to be unwilling to let easterners take over and run these companies as entrepreneurs.

In the eastern parts the situation is now slowly changing away from seeing the western models as ideals. There is a renewed interest in smaller organizations and co-operatives, where the members can make their voices heard.

Sundberg, Martin

Filosofie magister, Doktorand i Konstvetenskap
Institutionen för konst- och musikvetenskap
Lunds universitet
Mail: martin.sundberg@arthist.lu.se

Tillvaratagna effekter. Om Jan Håfströms konstnärskap

Seit Januar 2000 arbeite ich an einer Dissertation über den schwedischen, zeitgenössischen Künstler Jan Håfström (geb 1937) mit dem Schwerpunkt auf den intermedialen und intertextuellen Beziehungen. Sein Schaffen wird durchleuchtet und in Beziehung zur internationalen Kunst und Literatur gesetzt. Eine wichtige Rolle spielt dabei, abgesehen von den zeitgenössischen Vergleichen, der Romantiker Caspar David Friedrich. Auf ihn bezieht sich Håfström seit Ende der 60er Jahre in mehreren Arbeiten und Texten. Ein Kapitel der Dissertation wird die Relation zwischen deutscher Romantik und zeitgenössischer Kunst kritisch behandeln, um die Frage zu beantworten, ob Håfströms Kunst romantisch genannt werden kann, was oft in den Kritiken der Fall ist, oder nicht, und wie man sich überhaupt dem Problem nähern soll. Wie sind die romantischen Tendenzen, die sich z.B. im Bau von Ruinen äussern, zu bewerten? Dabei wird auch der amerikanische Minimalismus eine Rolle spielen, der Håfström in den 70ern stark mitgeprägt hat und zusammen mit der Romantik verarbeitet wird. Ein anderes Kapitel setzt sich mit Håfströms Werken auseinander, die ein paar von Paul Celans Gedichten umsetzen. Die Werkserie "Grabbaum I-V" bezieht sich explizit auf Celan. Håfström spricht davon, dass Celan verschiedene sprachliche Niveaus mit einander verbindet, Auffropfungen vornimmt. Genau das ist auch in den Werken Håfströms zu beobachten der durch den Bezug auf Celan die Bedeutung seiner Werke vertieft.

Süssner, Henning

fil. kand (historia, samhällskunskap); doktorand vid Tema Etnicitet

Inst. för tematisk undervisning och forskning

Linköpings universitet

Mail: hensy@ituf.liu.se

Dreaming about the Return of History. German Ethno-Regionalism in Central Europe, 1945 – 2005

German refugees and expellees from Eastern Central Europe built in the post-war era strong networks in Germany, Austria and other countries. They successfully adapted their networks to the conditions of spatial dispersion and established powerful lobby organizations, the Vertriebenenverbände, which influenced national politics in Germany and Austria.

Thus, Eastern Central European German ethno-regional communities not only reconstructed themselves after spatial dispersion but managed to tie new generations – without collective traumatic experiences of their own – to memories and concepts of an imagined diasporic community. In fact, several expellee communities transplanted, re-constructed and re-invented their former German ethno-regional identity into a new German and/or Austrian regional context and, thus, avoided assimilation in their new homelands, where they became integrated and distinct parts of an ethnic majority.

Focusing on the Sudeten German experience, the development of dispersed German ethno-regional communities will be analyzed with regard to aspects of class, gender and generation. Special focus will be put on the inter-relation between concepts of spatiality and exterritoriality, collective and individual memory, and the issue of regional and national identification.

Furthermore, the studied ethno-regionalist communities' role during the still on-going process of the European Union's enlargement will be discussed. It will be asked whether the rise of a new regionalism in Western Europe and the parallel process of the enlargement of the EU have promoted the goals of German ethno-regionalist groups.

Süssner, Josefina

Doktorand vid Tema Etnicitet

Inst. för tematisk undervisning och forskning

Linköpings Universitet

Mail: jossy@ituf.liu.se

Nyregionalism i Sverige och Tyskland

Jag arbetar sedan hösten 1999 med en avhandling rörande nyregionalism inom EU. Avhandlingen kommer att visa exempel på hur man i två regioner i EU - Norrbotten i norra Sverige och Mecklenburg-Vorpommern i norra Tyskland - arbetar för att uppnå regional utveckling genom att stärka den regionala sammanhållningen, identiteten och kulturen. Processen studeras främst genom dokumentstudier, men också med hjälp av intervjuer med såväl tjänstemän som politiker involverade i arbetet med den regionala utvecklingen.

Har publicerat ett fåtal artiklar om nyregionalism (i Sverige/Tyskland) och dess syn på identitet, kultur och politisk organisation.

Szwejkowska-Olsson, Elzbieta
Doktor/Universitätslehrer i Tyska
Mail: easa@algonet.se

Schwedische Frauenkarrieren in Deutschland 1925-1945

Schwedische Frauenkarrieren im "deutschen Europa" 1925-1945 am Beispiel eines Schicksals (schwedische Sängerin Lissi von Rosen, 1901-1996). Die Forschung stellt sich als Ziel Hintergrund, Beweggründe und Möglichkeiten der „ausländischen“ Frauenkarrieren in Deutschland, vor allem nach der Machtübernahme durch die Nazis, zu untersuchen. Der theoretische Hintergrund ist noch nicht festgelegt

Thore, Petra

MA, doktorand i Tyska

Institutionen för humaniora, tyska avdelningen

Mälardalens högskola

Mail: petra.thore@mdh.se

„Manche sagten: flüchtig, aber ich gehe nicht weg!“ Identität und Rollen in der deutschsprachigen Migranteliteratur.

Mit Migranteliteratur ist hier die zeitgenössische deutsche Literatur gemeint, die von Autorinnen und Autoren geschrieben wird, deren Identität durch die eigene Migration (oder die ihrer Eltern) nach Deutschland stark mitgeprägt worden ist. Dabei ist der Sprachwechsel als ein herausragendes Merkmal der Migrantenautorinnen und Migrantenautoren zu sehen. In ihren Werken haben sie von Beginn an darauf hingewiesen, dass die Begegnung mit der Fremde die Frage nach der eigenen Identität aufwirft. Sie müssen sich u.a. mit der Rollenzuweisung als "Fremder/Fremdem an sich" auseinandersetzen, wobei sie zu unterschiedlichen Ergebnissen gelangen. In meiner Abhandlung habe ich vors, zu zeigen, wie die Migranteliteratur den Begriff der Fremden, des Fremden als einen Teil der Dichotomie des "Eigenen" und des "Fremden" und ihre Umkehrbarkeit entlarvt und wie diese Literatur dabei zeigt, dass das Fremde ein Teil von uns allen ist.

Untersucht werden soll Prosa von u.a. Alev Tekinay, Saliha Scheinhardt, Natascha Wodin, Franco Biondi, Catalin Dorian Florescu, Galsan Tschinag.

Tängerstad, Erik
vik. lektor i Historia
Institutionen för Kultur och samhälle
Högskolan på Gotland
Mail: erik.tangerstad@hgo.se

An Absolute Monarch in a Parliamentary Democracy: The production and reception of the film *Fridericus Rex* in the early Weimar Republic 1920-23

Under arbetsnamnet "An Absolute Monarch in a Parliamentary Democracy: The production and reception of the film *Fridericus Rex* in the early Weimar Republic 1920-23" ställer jag frågan varför en spelfilm om Fredrik II ("den store") kunde bli så oerhört populär som den blev i den unga tyska republiken. Frågan leder till en studie av bilden av Fredrik den store och konstruktionen av den moderna tyska nationen. Ämnet rör förhållandet mellan begreppet "det tyska folket" och någon ev. institutionaliserad storhet som skulle kunna kallas "det tyska folket". Frågan indikerar att det i början av 1920-talet skulle ha funnits ett begrepp, "det tyska folket", men ingen institutionaliserad storhet bortom detta begrepp, dvs. att det efter första världskriget skulle ha funnits en mängd människor men inget strukturerat eller institutionaliserat "folk" i den unga tyska republiken. För att förhindra republikens sönderfall och utbrott av inbördeskrig, samt för att skänka stabilitet och legitimitet åt republiken gällde det för människorna i republiken att snabbt formera sig själva som ett nytt "tyskt folk". Det är i ljuset av denna problematik som man bör se filmen *Fridericus Rex* (1922-23) och - som det hette i bio-reklamen - "den tyske kungen" Fredrik den stores kamp mot Tysklands arvförde: Österrike

Mellan åren 1996 och 1999 deltog jag i det av professorerna Bernd Henningsen och Bo Stråth ledda projektet "Den kulturella konstruktionen av gemenskap i moderniseringsprocesser: Sverige och Tyskland i jämförelse".

Vancea, Georgeta

docent, universitetslektor i Tyska

Institutionen för humaniora och samhällsvetenskap

Högskolan i Gävle

Mail: vancea@sverige.nu

"Interkulturalität im Spiegel der deutschsprachigen Gegenwartsliteratur"

Diese Studie untersucht die interkulturellen Dimensionen und Funktionen der deutschsprachigen Gegenwartsliteratur ausgehend von folgenden Fragestellungen:

- Inwiefern tragen die Narrationen der Gegenwart zur Spiegelung, Konstruktion und Förderung interkultureller Begegnungen, Grenzziehungen und Identitäten bei?
- Stimuliert diese Literatur die soziokulturellen Wandlungen, die dynamischen, interkulturellen Identitäten unserer Gegenwart, die Nationsgrenzen überbrücken?

Nach einer Einleitung in die psychosozialen und ästhetischen Aspekte der kulturellen Identität und Interkulturalität und einem historischen Überblick über Nationalismus und Kosmopolitismus in der Literatur werden anhand von Fallstudien verschiedene Manifestationsformen von Interkulturalität in der deutschsprachigen Gegenwartsliteratur näher betrachtet. Die Untersuchung soll hervorheben, dass sowohl kulturelle Grenzziehungen wie auch nationenübergreifende Interkulturalität imaginär konstruiert werden und dass die Literatur massgeblich daran beteiligt ist. Es soll untersucht werden, wie literarische Werke als kulturelle Symptome und mentalitätsgeschichtliche Dokumente fungieren, d.h. wie sie an gesellschaftlichen Wandlungsprozessen und Phänomenen wie Nationalismus, Kosmopolitismus, Pluralismus und Internationalisierung teilhaben. Die interkulturelle Bindungs- und Bildungskraft der deutschsprachigen Gegenwartsliteratur und ihr humanistisches Potential soll beleuchtet werden.

Tidigare forskning

Bisherige Forschung zur Sprachwissenschaft, Erzähltheorie (Narratologie), Deutschsprachiger Gegenwartsliteratur

Volk, Martin

Professor i Lingvistik

Institutionen för lingvistik, Datorlingvistik

Stockholms universitet

Mail: volk@ling.su.se

Studien-CD Linguistik – eine multimediale Einführung in die germanistische Sprachwissenschaft

Zusammen mit der Universität Zürich: www.lingucd.unizh.ch

Tidigare forskning

The Automatic Resolution of Prepositional Phrase - Attachment Ambiguities in German.
Habilitation project (finished 2001, see: www.ifi.unizh.ch/CL/volk/papers/habil_abstract.html)

Recent Paper: *German prepositions and their kin.* A survey with respect to the resolution of PP attachment ambiguities

Weiss, Lennart

Adjunkt, gymnasialärare, doktorand i Tyska

Tyska institutionen

Uppsala Universitet

Mail: lennart.weiss@chello.se

Kontinuität und Veränderung bei Raoul Auernheimer

Das ist der Arbeitstitel meiner geplanten Dissertation. Da bisher wenig über den österreichischen Schriftsteller Auernheimer geschrieben wurde, hauptsächlich über seine Situation im Exil, möchte ich die Werke und das Leben dieses heute weitgehend vergessenen Schriftstellers behandeln.

Ich beabsichtige meine Arbeit mit einem biographischen Abschnitt einzuleiten.

In einem kürzeren Abschnitt werde ich näher auf seine bisher noch nirgends behandelte journalistische Tätigkeit eingehen.

Allgemeine Fragen, die im Mittelpunkt meiner Arbeit stehen sollen, sind folgende: Inwiefern spiegeln seine Werke, die in einer Zeitspanne von kurz vor der Jahrhundertwende 1900 bis zu seinem Tode 1948 in der Emigration, geschrieben wurden, 1) die damalige Zeit, 2) die Stadt Wien, 3) Auernheimers Lebensweg, und was ist inhaltlich-literarisch-ästhetisch kennzeichnend oder typisch für seine umfangreiche Produktion? Was hat er wie geschrieben? Sind Brüche in seiner Produktion, beispielsweise nach den historischen Wendepunkten der Jahre 1918/19, 1934/1938, 1945 erkennbar? Und falls ja, welche?

Sein Werk ist heute weitgehend in Vergessenheit geraten. Aus welchen Gründen? Sind es die Zeitläufe, die Schuld daran sind, oder liegt es an der Thematik und Ästhetik seines Werks? Welchen Stellenwert hat er in der österreichischen Literaturgeschichte?

Ich beabsichtige, dies anhand einiger seiner Werke exemplarisch näher zu untersuchen.

Werner, Yvonne Maria
Docent i Historia
Historiska institutionen
Lunds universitet
Mail: Yvonne.Werner@hist.lu.se

I skuggan av det tyska: nordisk katolicism under 1800- och 1900-talet (Presentation av tre projekt)

Mellan sekularisering och miljökatolicism: danska konvertiter och nordisk katolicism i ett jämförande perspektiv under 1800- och 1900-talet. Här undersöks den katolska missionen och nordiska katolska konvertiter. Flertalet av de katolska prästerna och ordenssystrarna som var verksamma Norden kom från Tyskland. Kulturmötet mellan katolskt och protestantiskt, nordiskt och utländskt (inte minst då tyskt katolskt) spelar en viktig roll i projektet. Projektet ingår i ett större projekt om ”religionsbyten”.

Svenskhet, katolicism och europeisk integration: Den katolska kyrkan i Sverige efter 1945. Här belyses bl.a. katolsk invandring, ekumenisk dialogen samt europeiskt katolskt samarbete. Kontakterna med Tyskland spelar en viktig roll. Arbetet ingår i det EU-finansierade projektet ”Churches and European integration”.

Kristen manlighet - en modernitetens paradox: Män och religion i en nordeuropeisk kontext 1840-1940. I detta projekt, vilket leds av undertecknad, undersöks med fokus på nordiska och tyska förhållanden sambandet mellan kristen religion och konstruktionen av manlighet. Mitt eget bidrag handlar om katolska och protestantiskt högkyrkliga manlighetsideal, bl.a. med utgångspunkt från de i Sverige och Danmark verksamma tyska jesuiterna.

Tidigare forskning

“Weltweit aber fremd“. *Die katholische Kirche in Sweden 1873-1929*. Sankt Ansgar Jahrbuch 1997

“Schweden“ & „Norwegen“: *Kirche und Katholizismus seit 1945*. Band I. Mittel-, West- und Nordeuropa. Hrsg. Erwin Gatz, Paderborn 1998

“Schwedentum und Katholizismus: Die historischen Wurzeln einer nationalen Antiphatie“. Ab Aquilone. A Scandinavian Tribute to Leonard Boyle. Ed. K. Abukhanfusa, M.-L. Rodén. Stockholm 2000

Wischmann, Antje
Forskare, FD i Tyska
Institutionen för Språk & Kultur
Södertörns högskola
Mail: antje.wischmann@sh.se

Den nya kvinnan mellan två sekelskiften (1900-2000). Genusdialoger i ett inter- kulturellt perspektiv. Tyskland – Norden – Polen

(projektledare prof. Ebba Witt-Brattström), delprojekt ”Den nya kvinnan i Sverige, Danmark och Tyskland 1915-1940”

1) Ett fem dagars seminarium ”Den nya kvinnan i Sverige, Danmark och Tyskland 1920-45” hölls vid Nordeuropa-Institut, Humboldt-Universität Berlin i november 2003 och januari 2004.

2) En artikel har publicerats i ämnet ”Den nya kvinnan som forskare och ’studentska’” som skall följas upp i: "Strategien der Grenzüberschreitung. Recherchen zu Käte Hamburgers Forschung und Lehre im schwedischem Exil". I: Kauko, Miriam et al. (red.): *Academia's Gendered Fringe*. München [under utg.]. Även en artikel om svenska, danska och tyska universitetsromaner med kvinnliga protagonister är under arbete.

3) Ett föredrag hölls i ämnet ”Modellreflexioner”, dvs. metakommentarer beträffande litterära figurer som presenteras som den ”nya kvinnan” på forskningsprojektets konferens *The New Woman and the Aesthetic Opening: Unlocking Gender in twentieth-century Texts*, Södertörns högskola, 10-12/10 2003: “The New Woman’s Modeling in Swedish and German Novels 1920-1940”. Projektets konferensvolym är under utgivning. Mina tolkningar bygger bl. a. på en diskussion av modernitetssuppfattningen i min recension ”Texte im Fenster [Christiane Küster-Schneider: *Schaufenster Zukunft. Gesellschaftliche und literarische Diskurse im Zeichen der Stockholmausstellung 1930, 2002*]” i *IASL online*, 4/2003 [<http://iasl.uni-muenchen.de/rezensio/liste/wischmann.html>].

4) ”Modernitetens paradoxer” står som rubrik på två artiklar: Den första handlar om den omstridda danska författaren Olga Eggers (se mitt föredrag "Repräsentation des Fremden in Olga Eggers' Roman *Ene Hvid gennem Liberias Urskove* (1931) – eine Diskussion der Übersetzungsmetaphorik", workshop "Postkolonialisme og ny litteratur", 16. *Arbeitstagung der deutschsprachigen Skandinavistik* i Basel, 5-9/10 2003). Den andra handlar om den omstridda romanen *Moorsonne* (1941) av den tyska författaren Margarete Weinhandl. Hur författare med pronazistiska åsikter kanoniserades och kanoniserats idag är utgångspunkten i följande recension ”Hardis, Arne: *Æresretten. Dansk Forfatterforening og udrensningen af de unationale 1945-52*. København: Lindhardt og Ringhof, 2003”. i *Tijdschrift voor Skandinavistiek*, [under utg.].

Wistrand, Helena

doktorand i Nordiska språk

Institutionen för nordiska språk

Uppsala universitet

Mail: helena.wistrand@nordiska.uu.se

Det lågtyska ordförrådet i medeltida regionalt diplomspråk

Mitt avhandlingsämne utgör ett av fyra delprojekt i forskningsprojektet Svensk-tyska kulturförbindelser under medeltiden, som är finansierat av Östersjöstiftelsen och leds av docent Börje Westlund. Inom projektet arbetar både historiker och språkvetare. Avhandlingsarbetet bedrivs från Institutionen för nordiska språk vid Uppsala universitet, med professor Henrik Williams som handledare.

Undersökningens syfte är att klarlägga hur det lågtyska ordförrådet under medeltiden ser ut inom ett begränsat geografiskt område. Jag vill på en regional nivå undersöka och jämföra det lågtyska ordförrådet i olika miljöer där lågtyskan kan ha haft inflytande över det fornsvenska ordförrådet, såsom stadsmiljö, bergslagsmiljö, klostermiljö, slottsmiljö och landsbygd.

Undersökningsmaterialet består av diplomtexter från det medeltida Närke, dvs. i detta fall 1100 - 1520. I undersökningen ingår såväl originalbrev som avskrifter på latin och fornsvenska. Min avsikt är att noggrant undersöka texterna och de villkor under vilka de har tillkommit. Det i diplomerna befintliga lågtyska ordförrådet undersöks dels utifrån brevens olika karaktär då det gäller kronologi, geografi och socialt ursprung, dels utifrån ordens användning. Socialt sett är det viktigt att söka klarlägga i vilken grad adeln, prästerskapet och borgerskapet bidrar till de tyska språkdragens spridande i regionen.

Wåghäll Nivre, Elisabeth

Fil.dr., professor i Tyska

Institutionen för humaniora, Växjö universitet

Tyska institutionen, Stockholms universitet

Mail: elisabeth.waghall@hum.vxu.se

Der Jugendkrimi

The project will investigate a number of German mystery books written for teenagers with the aim to map various narrative strategies that are used to create excitement and suspense. Since most books written for young people also have didactic purposes, a tension between the desire to entertain – to catch the interest of the young reader – and the urge to teach what is "right" and "wrong" can be expected and will need further analysis.

Female writers of the late medieval/early modern period

After having examined a number of texts written by male authors out of a gender perspective, a new project will be started with focus on female German writers. Since the number of texts is very limited from the time before 1700, the "writer" must not necessarily be understood as "author" but as a person who has written a text for public or semi-public purposes. The project will in its first phase focus on Alsace and my goal is to edit a number of texts by early modern women for publication in an anthology. In a second phase I will look for the concept of "woman" and "man" as presented in the narrative – for possible similarities and dissimilarities in comparison with texts written by men.

Tidigare forskning

New book to be published in the fall of 2003 that deals with the seemingly various characteristics ascribed to "woman" and her relationship to "man" as depicted in texts whose primary function is to tell a "good story." It analyzes the social and cultural construction of "woman" as well as the relationship between "men" and "women". It further holds an investigation of non-fictional prose and questions whether these documents express a different approach toward gender matters if compared with fictional texts.

Ångström-Grandien, Inga Lena
Fil. dr, universitetslektor i Konstvetenskap
Högskolan Dalarna
Mail: ilg@du.se

Stiltransfer von Zentral- nach Osteuropa

Jag deltog nyligen i en konferens i Lublin i Polen anordnad av Geistewissenschaftliches Zentrum Geschichte und Kultur Ostmitteleuropas i Leipzig. Temat var "Hofkultur der Jagiellonendynastie und verwandter Fürstenhäuser". För den publikation som nu förbereds har jag skrivit en uppsats som handlar om Johan III, hans hustru Katarina Jagellonika och deras residens.

Under 2004/2005 kommer jag att delta i ett projekt rörande barockskulpturen i Baltikum med skulptören Christian Ackermann (födelseår okänt, död efter 1710 i Reval, nuv. Tallinn) i centrum. I april 2004 kommer det förstasymposiet inom projektets ram att hållas i Nürnberg, i arrangemang av Germanisches Nationalmuseum och med stöd av Bundesbeauftragten für Angelegenheiten der Kultur und der Medien (BKM), Bonn. Initiativtagare till projektet är Dr. Arnulf von Ullman. Deltagarna kommer, förutom från Tyskland och Sverige, från Estland och Lettland. Huvudsyftet med detta första symposium är att formulera ett internationellt forskningsprogram över ovan angivna tema.

Tidigare forskning

Sedan ett antal år tillbaka skriver jag artiklar om svenska konstnärer och konsthantverkare för Allgemeines Künstlerlexikon som håller på att ges ut av Sauer Verlag i Leipzig. Lexikonet har hittills kommit ut med 36 band t.o.m. bokstaven E. Det är alltså väldigt omfattande, blir kanske det bästa i världen när det väl är färdigt.

Önnerfors, Andreas

filosofie doktor, timplärare i Idé & lärdoms historia

Institutionen för kulturvetenskaper

Lunds universitet

Mail: andreas.onnerfors@kult.lu.se

Svenska Pommern – kulturmöten och identifikation 1720-1815

Svenska Pommerns historia är en del av den svenska historien. Mellan 1648 och 1815 hörde den tyska Östersjöprovinsen till det svenska väldet. Avhandlingen skildrar människorna och deras syn på Sverige under de sista hundra åren av svensk tillhörighet mellan 1720 och 1815. Hur påverkades provinsens invånare av att å ena sidan räkna sig till den tyska kulturen och å andra sidan erbjudas möjligheten att blicka norrut?

Pomrarnas möte med det svenska och deras identifikation gentemot Sverige genomgick under de sista hundra åren av svensktid tre faser: från det att den svenska stormaktstidens kulturella kapital avvisades över en fas av intensiva kontakter till en romantisk idealisering av det nordiska brödrafolket.

Förutsättning för en sådan förändring var att under upplysningstiden lärda och moraliska sällskap etablerades i provinsen som skapade konkreta mötesplatser. Ett annat inslag i provinsens kulturliv var lärda tidskrifter som över decennierna flitigt rapporterade om svenska ämnen. Genom blandäktenskap, resor och förbindelser till Sverige och ömsesidig migration skapades en allt större kompetens i fråga om språk och historia. Översättningar och resskildringar skapade en förtrogenhet med Sverige som lade grunden för en positiv idealisering under romantikens frambrytning och Napoleonkrigets omtumlande år.

Östberg, Kjell

Professor, Samtidshistoriska institutet
Institutionen för Samhälle & Historia
Södertörns högskola
Mail: kjell.ostberg@sh.se

En intellektuell socialdemokrati? Nätverk och inflytande 1960-1990

Forskningsläget

Om det är någon gång under senare decennier där det hävdats som det sagt att de intellektuella spelat en avgörande roll för att påverka samhällsutvecklingen så är det under 1960-talsradikaliseringen. Författare, kulturskribenter, konstnärer och unga akademiker intog den offentliga arenan både som agitatorer och som kommentatorer till samhällsutvecklingen, men rekryterades bara i begränsad utsträckning till bygget av välfärdsstaten. Problemet har inte minst uppmärksammats inom socialdemokratins.

En internationell utblick

I andra länder blev det möjligt att i viss utsträckning återupprätta de relationer mellan socialdemokrati och vänsterradikala som mer permanent tycks ha brutits i Sverige. (Se Kriesi 1995 om 60- och 70-talsradikaliseringen relationer till staten i Tyskland och Frankrike) Det franska socialistpartiet förde under 1960-talet en tynande tillvaro i skuggan av gaullismens hegemoni och arvet efter Mollets krigspolitik i Algeriet. Men vid kongressen i Épinay 1971 kom det franska socialistpartiet att ombildas och förnyas. Det nya partiet, som i allt väsentligt var Mitterands skapelse, var ett noggrant sammanfogat projekt, där också delar av yttersta vänstern inbjöds att delta. Vänsterunionens seger 1981 kom av många att ses som en senkommen framgång för 68-radikaliseringen och viktiga grupper från den radikaliserade generationen kom under denna process att knytas till socialistpartiets projekt.

Under 1960-talet fokuserade den tyska socialdemokratin på att lägga grunden för en reformpolitik som innefattade en avspänning mot öst. En sådan politisk förändring innefattade en nyformulering av de intellektuellas roll. Hos Willy Brandt förenades ungdomlighet, dynamik och handlingskraft och de grupper som - ofta i exil - kämpat mot nazismen kom att utgöra grunden för den nya tyska socialdemokratin. En inte obetydlig del av unga tyska radikaler anslöt sig, i slutet av 1960-talet - och tilläts ansluta sig - till SPD. Detta för att, med Rudi Dutschkes ord, påbörja sin långa marsch genom institutionerna, och på så sätt försöka omvandla dem. Strategin visade sig inte vara utan problem och relationerna mellan studenter och intellektuella och socialdemokratin kom under 1970-talet att kompliceras i skuggan av yrkesförbud och inhemsk terrorism. Mot slutet av decenniet gjordes dock, inte minst av Brandt, förnyade försök att förbättra relationerna.

Det ska här också noteras att det hos socialdemokratin i såväl Tyskland som Frankrike fanns en beredskap för regeringssamarbete med de gröna partierna, vilka är 60- och 70-talsradikalseringens mest långlivade och framgångsrika politiska uttryck. Med Joschka Fischer som utrikesminister i Tyskland och Daniel Cohn-Bendit som framträdande central samarbetspartner för de franska socialisterna har 60-talsgenerationen intagit centrala politiska positioner. Den tyska socialdemokratin kom till makten, som koalitionspartner, redan 1966, medan den franska nya socialdemokratin fick vänta tills 1981.

Jag menar att en nyckel till svaret på frågan om varför den svenska socialdemokratin förlorade den intellektuella 1960-talsgenerationen ligger i en studie av de socialdemokratiska nätverkens funktion från 1960-talets början och fram till slutet av 1980-talet. Jag avser att genomföra denna studie i samråd med franska och tyska kolleger för att få den jämförande belysning av den svenska situationen som krävs.

Person- och sakregister

-A-

abort (Olofsdotter)
affärskommunikation, interkulturell (Breckle)
affärsliv (Röcklinsberg, C.)
aktivitet, ekonomisk (Hatemi-J/Schuller)
anställningsskydd (Inghammar)(Selling)
antifascism (Expo, Gerdmar, Kvist, Leth/Pollack, Selling)
antitotalitarism (Selling)
arbetskraftsuthyrning (Berg)
arbetslöshet (Strålind)
arbetsmarknad (Inghammar)
arbetsrätt (Inghammar)
- tysk (Berg)
arbetsvillkor (Berg)
arkitektverksamhet (Morger)
Arndt, Johann (Jarlert)
artighetsstrategier (Breckle)
atonalitet (Lamberth)
Atterberg, Kurt (Garberding)
Auernheimer, Raoul (Weiss)
Axelsson, Majgull (Schnaas)

-B-

Bach, Johann Sebastian (Jarlert)
bemanningsföretag (Berg)
betydelseförändringar (Sauer)
Berlin (Morger, Snickars)
Bernadotte, Folke (Persson, S.)
berättarstrategi (Schnaas)
berättelser (Robertson)
Bibeln (Gerdmar)
Bibelkritik (Persson, M.)
bild, kulturell (Pettersson)
Bingen, Hildegard von (Servatius)
bolsjevism, nationell (Dahl)
bokförbränning (Rothstein)
borgerskap (Forssell)
Boy (Boyen), Willem (Ångström-Grandien)
buddism (Schalk)
bussar, vita (Persson, S.)

-C-

Celan, Paul (Packalén, Sundberg)
centrum (Jendis)
censur (Gesche, Leth/Pollack)
- självcensur (Leth/Pollack)

-D-

DAAD (Almgren)
Danzig (Gesche)
Danzigtrilogin (Gesche)
dataspel (Kingsepp)
DDR (Abraham, Almgren, Björkman, Ekengren, Ekman, Scholz, Strå Lind)
- Kulturcentrum (Abraham)
demokrati (Ekman, Rosell Steuer, Schartau)
- lokal (Bergmann-Winberg, Schartau)
- flerdimensionell (Bergmann-Winberg)
demokratieteori (Gottardis)
demokratisering (Ekman, Schartau)
demokratiseringsprocess, tysk (Müssener)
”Deutsche Akademie” (Almgren)
dialektmarkör (Brembs)
diplom (Wistrand)
diskriminering (Inghammar)
diskurs
- svensk-tysk (Almgren)
- historiediskurs (Selling)
diskursanalys (Dodillet)
- kontextorienterad (Leth/Pollack)
Duve, Karen (Schnaas)
DVRG (Schalk)

-E-

EG-rätt (Berg, Inghammar)
Eidem, Erling (Ryman)
egna och främmande (Rosell Steuer, Thore)
ekumenik (Ryman)
E-lärande (Volk)
England (Inghammar)
entreprenörskap (Bergmann-Winberg)
erkännandepolitik (Ekengren)
etik (Röcklinsberg, H.)
- bioetik (Röcklinsberg, H.)
- djuretik (Röcklinsberg, H.)
etnicitet (Almgren)
etnologi (Garberding)
etnonationalism(Süssner, H.)
etnoregionalism (Süssner, H.)
etymologi (Brembs)
EU (Ekman, Jacobsson, Knudsen)
- medlemskap (Jacobsson)
Europa (Jacobsson)
- Mellaneuropa, östliga (Süssner, H.)
- Östeuropa (Mäkinen)
Evangeliska Kyrkans Förbund (Björkman)
exegetik (Gerdmar)
exil efter 1938, österrikisk (Weiss)

expedition (Fritz)
explikation (Rosell Steuer)
Expo, Stiftung (Expo)
expressionism (Lamberth)

-F-

fackföreningsrörelse (Estvall)
familj (Forssell)
familjeliv (Wåghäll Nivre)
fascism (Dahl)
feminisering, av religionen (Werner)
feminism (Dodillet, Wåghäll Nivre)
film (Snickars)
filmhistoria (Tängerstad)
Finland (Forsén)
flexibilisering (Berg)
flyktingar, judiska (Kvist)
flyktingsmottagande (Estvall)
flyktingpolitik (Kvist)
federalism (Bergmann-Winberg)
folkrätt (Ekengren)
folkhälsa (Mäkinen)
forskarbiografi (Bentz)
forskning (Langerova)
forskningshistoria (Jendis)
forskningslitteratur (Scholz)
Forsskål, Peter (Persson, M.)
Foucault, Michel (Dodillet)
fred (Lettevall)
fredstanke (Lettevall)
frikyrka (Malmer)
frimureri (Önnerfors)
Fried, Erich (Packalén)
Fridericus Rex (Tängerstad)
Fredrik den Store (Tängerstadt)
Friedrich, Caspar David (Sundberg)
främmande (Rosell Steuer)
funktionshinder (Inghammar)
fusion (Schriber)
Förbundet Sverige-DDR (Abraham)
fördrivning (Gesche)
fördrivna (Süssner, H.)
föreningar, tyska (Forsén)
Förenta Staterna (Larsson)
företagande (Gratzer)
Förintelsen (Johansson, H., Kvist, Leth/Pollack, Selling)
- minnet av (Frohnert)
församling (Andrén)
förvaltning, regional (Bergmann-Winberg)
Visby (Mähl)

förvärv (Schriber)

-G-

gemenskaper, intentionella (Larsson)
gender (Forssell)
genus (Ljunggren, Malmer, Szwejkowska-Olsson)
genderforskning (Wischmann, Wåghäll Nivre)
germanistik (Almgren, Brylla, Garberding, Kirsch, Müssener, Naeve-Bucher)
Gerstl, Richard (Lamberth)
globalisering (Snickars)
Göttingen (Persson, M.)
grammatik (Bannert/Forsgren, Volk)
Grass, Günter (Gesche, Rosell Steuer)
gregorianik (Servatius)
Greifswald (Önnerfors)

-H-

Habermas, Jürgen (Gottardis)
handelsvillkor (Hatemi-J/Schuller)
Hegel, Georg Friedrich Wilhelm (Ruin)
hegemoni (Selling)
hembygd (Gesche)
Hermanson, Marie (Schnaas)
hermeneutik (Lamberth)
historia (Ljunggren, Persson, S., Scholz, Szwejkowska-Olsson)
- 1300-1550 (Mähl)
- femtonhundratalet (Wåghäll Nivre)
- sjuttonhundratalet (Lettevall, Persson, M.)
- 1500-1800 (Lilja)
- artonhundratalet (Forssell, Lettevall)
- nittonhundratalet (Dodillet)
- 1900 (Snickars)
- 1900-1920 (Annell)
- 1910-1950 (Forsén)
- 1933-1945 (Brylla, Garberding, Kirsch, Müssener)
- 1945ff (Fritz, Müssener, Persson, S., Scholz)
- 1960-1990 (Johansson, K-M, Östberg)
- 90-talet (Morger, Olofsdotter, Strå Lind)
- judisk (Roos)
- ekonomisk (Gratzer)
historieanvändning (Frohnert)
historiebearbetning (Frohnert)
historiebilder (Selling)
hjälpplan (Rothstein)
hjälporganisationer (Ryman)
hinduism (Schalk)
hovkonst (Ångström-Grandien)
Humboldt-stiftelsen (Schalk)
Håfström, Jan (Sundberg)
Högern, Nya (Dahl)

högerextremism (Expo)
Hölderlinbild (Packalén)

-I-

idealism (Ekengren)
idéhistoria (Dodillet, Johansson, H., Önnersfors)
idéspredning (Johansson, K-M)
identifikation (Önnersfors)
identitet (Almgren, Ekman, Johnsson, Lettevall, Strå Lind, Süssner, J., Thore)
ideologi (Andrén, Larsson, Szwejkowska-Olsson)
imagearbete (Breckle)
inbördeskrig, spanska (Rothstein)
industriarkitektur (Morger)
insolvens (Gratzer)
institution (Andrén)
integration (Inghammar, Schriber)
integrationsprocess (Knudsen)
intellektuella (Östberg)
interkulturell (Röcklinsberg, C.)
interkulturalitet (Vancea)
intermedialitet (Sundberg)
intertextualitet (Lamberth)
intervju (Breckle)

-J-

Jagellonika (Jagiello), Katarina (Ångström-Grandien)
jesuiter (Werner)
Johan (John) III (Ångström-Grandien)
Johanssens VAR (Hatemi-J/Schuller)
juridik (Olsson)

-K-

Kalmar (Johnsson, Mähl)
Kant, Immanuel (Ruin, Stockelberg)
katolicism (Werner)
Kern, Elfriede (Schnaas)
klassicism (Ångström-Grandien)
ko-integration (Hatemi-J/Schuller)
komparatistik (Wischmann)
komparativ (Röcklinsberg, C.)
konkurs (Gratzer)
konservatism (Johansson, K-M)
konst, svensk, renässans och barock (Ångström-Grandien)
konsthistoria (Sundberg)
konstnärsroman (Schnaas)
kontrastivitet, stilistisk (Brembs)
konversion (Werner)
kosmopolitanism (Lettevall, Robertson)
”Kraft durch Freude” (Szwejkowska-Olsson)
korståg (Roos)

krig (Ljunggren)
- kalla (Abraham)
krigsfångenskap (Fritz)
kris (Lamberth)
kultur (Rosell Steuer, Röcklinsberg, C., Süssner, J.)
- akademisk (Önnerfors)
- historisk (Frohnert)
- populär (Kingsepp)
kulturmöten (Johnsson)
kulturspecifika, ord (Rosell Steuer)
kulturöverföring (Rosell Steuer)
kulturskillnader (Breckle)
kulturpolitik (Almgren)
- utrikes (Abraham)
Kvinnan, den Nya (Annell, Wischmann)
kvinnorörelsen (Olofsdotter)
kvinnoosyn (Servatius)
kvinnohus (Olofsdotter)
kyrkan, svenska (Jarlert)
kyrkohistoria, modern (Ryman)
kyrkopolitik (Björkman)
kön
- könsrelationer (Naeve-Bucher)
- könsskillnader (Forssell)
- könshistoria (Forssell)
- könsroller (Ljunggren)

-L-

lagstiftning (Dodillet)
landbygdsarkeologi, medeltida (Bentz)
lexikon (Bannert/Forsgren)
likabehandling (Inghammar)
lingvistik (Volk)
- datalinguistik (Volk)
- korpuslinguistik (Volk)
litteratur, fantastisk (Schnaas)
litteraturhistoria (Packalén)
litteraturkritik (Gesche)
litteraturvetenskap (Vancea, Wischmann, Wåghäll Nivre)
- jämförande (Wischmann)
låneord (Brylla, Wistrand)
läroböcker (Kirsch)
läroboksforskning (Kirsch)

-M-

M&A (Schriber)
makt, disparat (Knudsen)
maktpolitik (Lilja)
manlighet (Forssell, Ljunggren, Malmer, Werner)
martyrskap (Roos)

Marx, Karl (Ruin)
materialitet (Sundberg)
medborgare (Andrén, Schartau)
- statsborgare (Andrén)
medeltiden (Gustafsson, Mähl, Roos, Wistrand)
- senmedeltid (Wåghäll Nivre)
medier (Robertson)
- svenska (Leth/Pollack)
- visuella (Leth/Pollack, Snickars)
mediekultur (Snickars)
mediereception (Snickars)
medvetande, historiskt (Frohnert)
mellankrigstiden (Johansson, H.)
mentalitet (Johnsson)
metafor (Rosell Steuer)
Michaelis, Johann David (Persson, M.)
migrantlitteratur (Packalén)
- tyskspråkig (Thore)
migration (Estvall)
- till Förbundsrepubliken Tyskland (Thore)
militärflyktingar, tyska (Müssener)
militärinterner (Fritz)
minne, kollektivt (Kingsepp, Selling)
minnesmärken, vård av (Morger)
mission (Werner)
moderniseringsprocess, Parteien (Johansson, K-M)
moral (Naeve-Bucher)
Mozart
- Wolfgang Amadeus (Servatius)
- Constanze (Servatius)
musik (Garberding, Servatius)
- kyrkomusik (Servatius)
myt (Kingsepp)
måleri (Sundberg)
målspråk (Brembs)
män (Röcklinsberg, C.)
möten, kulturella (Önnerfors)

-N-

nationalism (Estvall, Lettevall, Selling)
NATO (Knudsen)
nazism (Almgren, Brylla, Estvall, Expo, Garberding, Gerdmar, Johansson, H., Kirsch, Selling)
neumer (Servatius)
Nietzsche, Friedrich (Brobjer)
Norden (Almgren, Sauer)
nordisk (Sauer)
normalisering (Krüger, Selling)
Norrland (Jendis)
Nürnberglagarna (Jarlert)
nyckelord (Brylla)

nykonfessionalism (Werner)
nyregionalism (Süssner, J.)
nätverk (Persson, M.)

-O-

omskolning (Müssener)
ordhistoria (Sauer)
ordförråd (Wistrand)
ordsemantik (Sauer)
organisationer
- i tredje sektorn (Schartau)
- „non-governmental“ (Jacobsson)
- vetenskapliga (Johansson, H.)
ortodoxi (Persson, M.)

-P-

Pahr (Ångström-Grandien)
paleografi (Brembs)
paradigmskifte, genom krig (Szwejkowska-Olsson)
partinätverk, konservativa (Johansson, K-M)
partnerskap (Süssner, J.)
patriotism (Lettevall)
pedagogik (Kirsch)
periferi (Jendis)
filosofi (Ruin, Stockelberg)
- livsfilosofi (Stockelberg)
polis (Olofsdotter)
polisarbete, problemorienterat (Olofsdotter)
polisutbildning (Olofsdotter)
Pommern, svenska (Önnerfors)
press (Krüger)
- svensk (Rothstein)
pressfrihet (Leth, Pollack)
privatisering (Schartau)
propaganda (Abraham)
prosa, samtida (Schnaas)
prostitution (Dodillet)
protestantism (Werner)
publik (Snickars)

-R-

raslagar (Jarlert)
rasism (Expo)
realism (Ekengren, Forssell)
redareförening (Estvall)
„Re-Education“ (Müssener)
region (Süssner, J.)
„Reichsbischof“ (Jarlert)
reformationstid (Wåghäll Nivre)
religion, feminisering av (Werner)

religionsvetenskap (Schalk)
re-maskulinisering (Werner)
reseberättelser (Jendis)
revolution, konservativ (Dahl)
recension (Petersson)
reception (Gesche, Petersson)
relationer
- etniska (Estvall, Süssner, H.)
- judisk-kristna (Roos)
- kulturella (Abraham, Werner)
- tysk-svenska (Brylla, Garberding, Johansson, H., Johansson, K-M, Müssener, Szwejkowska-Olsson, Östberg)
- sexuella, förbjudna (Roos)
retorik (Rosell Steuer)
roller (Thore)
roman, „Nya Kvinnans“ (Annell)
romantik (Sundberg, Önerfors)
Ryssland (Dahl)
räddningsaktion, svensk (Persson, S.)
rätt
- komparativ (Berg)
- konstitutionell (Olsson)
rättsvetenskap (Olsson)
Röda Korset (Persson, S.)
rörelser, nya sociala (Olofsdotter)

-S-

„Samarbetskommittén för demokratiskt uppbyggnadsarbete“ (Müssener)
samhället, civila (Schartau)
samhällsteori (Gottardis)
samtalsanalys (Breckle, Röcklinsberg, C.)
samtidshistoria (Andrén, Krüger)
-tysk (Süssner, H.)
-kyrklig (Ryman)
samtidskonst (Sundberg)
samtidslitteratur (Vancea)
SAP [Socialdemokratiska Arbetarpartiet] (Östberg)
Schönberg
- Arnold (Lamberth)
- Mathilde, född Zemlinsky (Lamberth)
sektor
- tredje (Schartau)
- informell (Schartau)
sexhandel (Dodillet)
„sextioåttårs-rörelse“ (Östberg)
Simmel, Georg (Stockelberg)
själviografi (Jendis)
självordsproblematik (Mäkinen)
Sjöfolkförbundet (Estvall)
socialdemokrati (Östberg)

sociolingvistik (Rosell Steuer)
sociologi (Stockelberg)
Sovjetunionen (Fritz)
SPIEGEL (Frohnert)
språkförbindelser, tysk-svenska (Brylla)
språk (Röcklinsberg, C.)
- tyska (Volk)
- och konst (Szwejkowska-Olsson)
språkinläring (Bannert/Forsgren)
språkbruk (Rosell Steuer, Sauer)
språkbyte (Thore)
språkvetenskap (Brylla, Wistrand)
statsbildning (Lilja)
statsvetenskap (Johansson, K-M, Knudsen, Schartau)
stadsförvaltning (Gustafsson)
stereotyper (Breckle)
stereotypforskning (Kirsch)
skatter (Olsson)
skatterätt (Olsson)
Storbritannien (Larsson)
Storm, Theodor (Forssell)
stormaktstid, svensk (Lilja)
Stralsund (Önnerfors)
Strindberg, August (Brobjer)
studieresor (Persson, M.)
sudettyskar (Süssner, H.)
Sverige (Forsén, Fritz, Kvist, Morger, Mähl, Olofsdotter)
svensk (Breckle, Wistrand)
- fornsvenska (Wistrand)
synenergi (Schriber)
sång (Servatius)
säkerhetspolitik (Knudsen, Lilja)
Söderblom, Nathan (Jarlert)

-T-

teologi (Gerdmar, Persson, M., Röcklinsberg)
teori
- feministisk (Olofsdotter)
- kritisk (Gottardis)
- modern politisk (Gottardis)
- ny-institutionell (Olofsdotter)
Thüringen (Björkman)
tidsskikt (Andrén)
Toller, Ernst (Rothstein)
transformation, av välfärdsstaten (Schartau)
”tredje rummet” (Packalén)
tyska (Bannert/Forsgren, Breckle)
- medellågtyska (Mähl, Wistrand)
- lågtyska (Wistrand)

Tyskland (Dahl, Inghammar, Johnsson, Larsson, Morger, Olofsdotter, Persson, S., Wåghäll Nivre)

- östra delarna (Strålint)

Tysklandsbild (Kirsch, Krüger)

-U-

Uppsala (Persson, M.)

- universitet (Langerova)

urbanisering (Lilja)

urkunder (Mähl, Wistrand)

uppförandepaxis (Servatius)

upplysningen (Gerdmar, Önnersfors)

utbildning (Langerova)

utgångsspråk (Brembs)

utgrävningsmetorik (Bentz)

Utlänningsbyrån (Kvist)

utlämning

- baltutlämningen (Fritz)

- tyskutlämningen (Fritz)

utopi (Larsson)

Utrikesministeriet (Krüger)

utrikespolitik, svensk (Ekengren)

uttal (Bannert/Forsgren)

-V-

vardagshistoria (Jarlert)

Wehrmacht (Fritz)

Weimarrepubliken (Gottardis, Tängerstad)

Weiss, Peter (Jendis, Packalén)

Weltanschauungsmusik (Lamberth)

vetenskap (Johansson)

vetenskapshistoria (Johansson, H.)

videospel (Kingsepp)

Wien (Weiss)

välfärd (Bergmann-Winberg)

välfärdssamhälle (Schartau)

välfärdsspluralism (Schartau)

välfärdsstat (Malmer, Schartau)

vänskapsförening (Abraham)

världskrig

- första (Ljunggren)

- andra (Estvall, Fritz, Gesche, Johansson, H., Kingsepp, Kvist, Leth/Pollack, Persson, S.)

-Å-

återföreningen (Krüger, Strålint)

-Ä-

äktenskap (Wåghäll Nivre)

-Ö-

ödegård (Bentz)
Öst-Väst (Abraham)
Österrike (Weiss)
Östersjötanken (Almgren)
Östersjöområdet (Knudsen, Lilja)
Östersjöstater (Jacobsson)
översättning (Brembs, Rosell Steuer)
- litterär (Rosell Steuer)
översättningsverktyg (Volk)

Personen- und Sachregister

-A-

Abtreibung (Olofsdotter)
„Achtundsechziger“ (Östberg)
Akademie, Deutsche (Almgren)
Aktivität, ökonomische (Hatemi-J/Schuller)
Alltagsgeschichte (Jarlert)
Anerkennungspolitik (Ekengren)
Anstellungsschutz (Inghammar)
Antifaschismus (Selling)
Antisemitismus (Expo, Gerdmar, Kvist, Leth/Pollack, Selling)
Antitotalitarismus (Selling)
Arbeitsbedingungen (Berg)
Arbeitskraftsvermietung (Berg)
Arbeitslosigkeit (Strå lind)
Arbeitsmarkt (Inghammar)
Arbeitsrecht (Inghammar)
- deutsches (Berg)
Architektentätigkeit (Morger)
Arndt, Johann (Jarlert)
Atonalität (Lamberth)
Atterberg, Kurt (Garberding)
Auernheimer, Raoul (Weiss)
Aufführungspraxis (Servatius)
Aufklärung (Gerdmar, Önerfors)
Ausbildung (Langerova)
Ausgangssprache (Brembs)
Ausgrabungsmethodik (Bentz)
Ausländerbehörde (”Utlänningsbyrån”) (Kvist)
Auslieferung nach Kriegsende
- der Balten (Fritz)
- der Deutschen (Fritz)
Außenministerium (Krüger)
Außenpolitik, schwedische (Ekengren)
Aussprache (Bannert/Forsgren)
Autobiographismus (Jendis)
Axelsson, Majgull (Schnaas)

-B-

Bach, Johann Sebastian (Jarlert)
Bedeutungsveränderungen (Sauer)
Begegnungen, kulturelle (Önerfors)
Berlin (Morger, Snickars)
Bernadotte, Folke (Persson, S.)
Bewegungen, neue soziale (Olofsdotter)
Bewußtsein, historisches (Frohnert)
Beziehungen
- ethnische (Estvall, Süsner, H.)

- jüdisch-christliche (Roos)
- kulturelle (Abraham, Werner)
- deutsch-schwedische (Brylla, Garberding, Johansson, H., Johansson, K-M, Müssener, Szwejkowska-Olsson, Östberg)
- sexuelle, verbotene (Roos)
- Bibel (Gerdmar)
- Bibelkritik (Persson, M.)
- Bild, kulturelles (Petersson)
- Bingen, Hildegard von (Servatius)
- Bolschewismus, nationaler (Dahl)
- Boy (Boyen), Willem (Ångström-Grandien)
- Bücherverbrennung (Rothstein)
- Buddhismus (Schalk)
- Bund evangelischer Kirchen (Björkman)
- Bürger (Andrén, Schartau)
 - Mitbürger (Andrén)
 - Staatsbürger (Andrén)
- Bürgerkrieg, spanischer (Rothstein)
- Bürgertum (Forssell)
- Busse, die Weißen (Persson, S.)

-C-

- Celan, Paul (Packalén, Sundberg)
- Computerspiele (Kingsepp)

-D-

- DAAD (Almgren)
- Danzig (Gesche)
- Danzigtrilogie (Gesche)
- DDR (Abraham, Almgren, Björkman, Ekengren, Ekman, Scholz, Strå lind)
 - Kulturzentrum (Abraham)
- Demokratie (Ekman, Rosell Steuer, Schartau)
 - lokale (Bergmann-Winberg, Schartau)
 - mehrdimensionale (Bergmann-Winberg)
- Demokratiethorie (Gottardis)
- Demokratisierung (Ekman, Schartau)
- Demokratisierungsprozeß, deutscher (Müssener)
- Denkmalpflege (Morger)
- Deutsch (Bannert/Forsgren, Breckle)
 - Mittelniederdeutsch (Mähl, Wistrand)
 - Niederdeutsch (Wistrand)
- Deutschland (Dahl, Inghammar, Johnsson, Larsson, Morger, Olofsdotter, Persson, S., Wåghäll Nivre)
 - östliche Teile (Strå lind)
- Deutschlandbild (Kirsch, Krüger)
- Dialektmerkmal (Brembs)
- Diplom (Wistrand)
- Diskriminierung (Inghammar)
- Diskurs
 - schwedisch-deutscher (Almgren)

- Geschichtsdiskurs (Selling)
Diskursanalyse (Dodillet)
- kontextorientierte (Leth/Pollack)
Duve, Karen (Schnaas)
DVRG (Schalk)

-E-

EG-Recht (Berg, Inghammar)
Ehe (Wåghäll Nivre)
Eidem, Erling (Ryman)
Eigenes und Fremdes (Rosell Steuer, Thore)
E-Learning (Volk)
England (Inghammar)
Entrepreneurship (Bergmann-Winberg)
Erwerb (Schriber)
Erzählstrategie (Schnaas)
Erzählungen (Robertson)
Erziehungswissenschaften (Kirsch)
Ethik (Röcklinsberg, H.)
- Bioethik (Röcklinsberg, H.)
- Tierethik (Röcklinsberg, H.)
Ethnizität (Almgren)
Ethnologie (Garberding)
Ethnonationalismus (Süssner, H.)
Ethnoregionalismus (Süssner, H.)
Etymologie (Brembs)
EU (Ekman, Jacobsson, Knudsen)
- Mitgliedschaft (Jacobsson)
Europa (Jacobsson)
- Mitteleuropa, östliches (Süssner, H.)
- Osteuropa (Mäkinen)
Exegetik (Gerdmar)
Exil nach 1933/38, österreichisches (Weiss)
Explikation (Rosell Steuer)
Expo, Stiftung (Expo)
Expressionismus (Lamberth)

-F-

Familie (Forssell)
Familienleben (Wåghäll Nivre)
Faschismus (Dahl)
Feminisierung der Religion (Werner)
Feminismus (Dodillet, Wåghäll Nivre)
Film (Snickars)
Filmgeschichte (Tängerstad)
Finnland (Forsén)
Flexibilisierung (Berg)
Flüchtlinge, jüdische (Kvist)
Flüchtlingsaufnahme (Estvall)
Flüchtlingspolitik (Kvist)

Föderalismus (Bergmann-Winberg)
Forscherbiographie (Bentz)
Forschung (Langerova)
Forschungsgeschichte (Jendis)
Forschungsliteratur (Scholz)
Forsskål, Peter (Persson, M.)
Foucault, Michel (Dodillet)
Frau, die Neue (Annell, Wischmann)
Frauenbewegung (Olofsdotter)
Frauenbild (Servatius)
Frauenhaus (Olofsdotter)
Freikirche (Malmer)
Freimaurerei (Önnerfors)
Fremdheit (Rosell Steuer)
Freundschaftsgesellschaft (Abraham)
Fried, Erich (Packalén)
Frieden (Lettevall)
Friedensgedanke (Lettevall)
Fridericus Rex (Tängerstad)
Friedrich der Große (Tängerstadt)
Friedrich, Caspar David (Sundberg)
Funktionshindernis (Inghammar)
Fusion (Schriber)

-G-

Gedächtnis, kollektives (Kingsepp, Selling)
Gegenwartskunst (Sundberg)
Gegenwartsliteratur (Vancea)
Gemeinde (Andrén)
Gemeinschaften, intentionale (Larsson)
Gender (Forssell)
Genus (Ljunggren, Malmer, Szwejkowska-Olsson)
Genderforschung (Wischmann, Wåghäll Nivre)
Germanistik (Almgren, Brylla, Garberding, Kirsch, Müssener, Naeve-Bucher)
Gerstl, Richard (Lamberth)
Gesang (Servatius)
Geschäftsleben (Röcklinsberg, C.)
Geschichte (Ljunggren, Persson, S., Scholz, Szwejkowska-Olsson)
- 1300-1550 (Mähl)
- 16. Jh. (Wåghäll Nivre)
- 18. Jh. (Lettevall, Persson, M.)
- 1500-1800 (Lilja)
- 19. Jh. (Forssell, Lettevall)
- 20. Jh. (Dodillet)
- 1900 (Snickars)
- 1900-1920 (Annell)
- 1910-1950 (Forsén)
- 1933-1945 (Brylla, Garberding, Kirsch, Müssener)
- 1945ff (Abraham, Fritz, Müssener, Persson, S., Scholz)
- 1960-1990 (Johansson, K-M, Östberg)

- 90er Jahre (Morger, Olofsdotter, Strå Lind)
- jüdische (Roos)
- ökonomische (Gratzer)
- Verwendung von (Frohnert)
- Geschichtsbilder (Selling)
- Geschlecht
 - Geschlechterbeziehungen (Naeve-Bucher)
 - Geschlechterdifferenzen (Forssell)
 - Geschlechtergeschichte (Forssell)
 - Geschlechterrollen (Ljunggren)
- Gesellschaftstheorie (Gottardis)
- Gesetzgebung (Dodillet)
- Gesprächsanalyse (Breckle, Röcklinsberg, C.)
- Gewerkschaftsbewegung (Estvall)
- Gleichbehandlung (Inghammar)
- Globalisierung (Snickars)
- Göttingen (Persson, M.)
- Grammatik (Bannert/Forsgren, Volk)
- Grass, Günter (Gesche, Rosell Steuer)
- Gregorianik (Servatius)
- Greifswald (Önnerfors)
- Großbritannien (Larsson)
- Großmachtzeit, schwedische (Lilja)

-H-

- Habermas, Jürgen (Gottardis)
- Handelsbedingungen (Hatemi-J/Schuller)
- Hegel, Georg Friedrich Wilhelm (Ruin)
- Hegemonie (Selling)
- Heimat (Gesche)
- Hermanson, Marie (Schnaas)
- Hermeneutik (Lamberth)
- Hilfsplan (Rothstein)
- Hilfsorganisationen (Ryman)
- Hinduismus (Schalk)
- Hofkunst (Ångström-Grandien)
- Höflichkeitsstrategien (Breckle)
- Hölderlinbild (Packalén)
- Holocaust (Johansson, H., Kvist, Leth/Pollack, Selling)
 - Erinnerung an (Frohnert)
- Humboldt-Stiftung (Schalk)
- Håfström, Jan (Sundberg)

-I-

- Idealismus (Ekengren)
- Ideengeschichte (Dodillet, Johansson, H., Önnerfors)
- Ideenverbreitung (Johansson, K-M)
- Identifikation (Önnerfors)
- Identität (Almgren, Ekman, Johansson, Lettevall, Strå Lind, Süssner, J., Thore)
- Ideologie (Andrén, Larsson, Szejmowska-Olsson)

Imagearbeit (Breckle)
Industriearchitektur (Morger)
Insolvenz (Gratzer)
Institution (Andrén)
Integration (Inghammar, Schriber)
Integrationsprozeß (Knudsen)
Intellektuelle (Östberg)
interkulturell (Röcklinsberg, C.)
Interkulturalität (Vancea)
Intermedialität (Sundberg)
Intertextualität (Lamberth)
Interview (Breckle)

-J-

Jagellonika (Jagiello), Katarina (Ångström-Grandien)
Jesuiten (Werner)
Johan (John) III (Ångström-Grandien)
Johanssen's VAR (Hatemi-J/Schuller)
Jura (Olsson)

-K-

Kalmar (Johnsson, Mähl)
Kant, Immanuel (Ruin, Stockelberg)
Katholizismus (Werner)
Kern, Elfriede (Schnaas)
Kirche, schwedische (Jarlert)
Kirchengeschichte, moderne (Ryman)
Kirchenpolitik (Björkman)
Klassizismus (Ångström-Grandien)
Ko-Integration (Hatemi-J/Schuller)
Komparatistik (Wischmann)
komparativ (Röcklinsberg, C.)
Konkurs (Gratzer)
Konservatismus (Johansson, K-M)
Kontrastivität, stilistische (Brembs)
Konversion (Werner)
Kosmopolitanismus (Lettevall, Robertson)
Kraft durch Freude (Szwejkowska-Olsson)
Kreuzzüge (Roos)
Krieg (Ljunggren)
- kalter (Abraham)
Kriegsgefangenschaft (Fritz)
Krise (Lamberth)
Kultur (Rosell Steuer, Röcklinsberg, C., Süssner, J.)
- akademische (Önnerfors)
- historische (Frohnert)
- populäre (Kingsepp)
Kulturbegegnungen (Johnsson)
Kulturspezifika (Rosell Steuer)
Kulturübertragung (Rosell Steuer)

Kulturunterschiede (Breckle)
Kulturpolitik (Almgren)
- auswärtige (Abraham)
Kunst, schwedische, Renaissance und Barock (Ångström-Grandien)
Kunstgeschichte (Sundberg)
Künstlerroman (Schnaas)

-L-

Lehnwörter (Brylla, Wistrand)
Lehrbücher (Kirsch)
Lehrwerkforschung (Kirsch)
Lexikon (Bannert/Forsgren)
Linguistik (Volk)
- Computerlinguistik (Volk)
- Korpuslinguistik (Volk)
Literaturgeschichte (Packalén)
Literaturkritik (Gesche)
Literaturwissenschaft (Vancea, Wischmann, Wåghäll Nivre)
- vergleichende (Wischmann)

-M-

M&A (Schriber)
Macht, disparate (Knudsen)
Machtpolitik (Lilja)
Malerei (Sundberg)
Männer (Röcklinsberg, C.)
Männlichkeit (Forssell, Ljunggren, Malmer, Werner)
Märtyrertum (Roos)
Marx, Karl (Ruin)
Materialität (Sundberg)
Medien (Robertson)
- schwedische (Leth/Pollack)
- visuelle (Leth/Pollack, Snickars)
Medienkultur (Snickars)
Medienrezeption (Snickars)
Mentalität (Johnsson)
Metapher (Rosell Steuer)
Michaelis, Johann David (Persson, M.)
Migrantenliteratur (Packalén)
- deutschsprachige (Thore)
Migration (Estvall)
- in die BRD (Thore)
Militärflüchtlinge, deutsche (Müssener)
Militärinternierte (Fritz)
Mission (Werner)
Mittelalter (Gustafsson, Mähl, Roos, Wistrand)
- Spätmittelalter (Wåghäll Nivre)
Modernisierungsprozeß, Parteien (Johansson, K-M)
Moral (Naeve-Bucher)
Mozart

- Wolfgang Amadeus (Servatius)
- Constanze (Servatius)
Musik (Garberding, Servatius)
- Kirchenmusik (Servatius)
Mythos (Kingsepp)

-N-

Nationalismus (Estvall, Lettevall, Selling)
Nationalsozialismus (Almgren, Brylla, Estvall, Expo, Garberding, Gerdmar, Johansson, H., Kirsch, Selling)
NATO (Knudsen)
Neokonfessionalismus (Werner)
Netzwerke (Persson, M.)
Neumer (Servatius)
Nietzsche, Friedrich (Brobjer)
Norden (Almgren, Sauer)
nordisch (Sauer)
Normalisierung (Krüger, Selling)
Norrland (Jendis)
Nürnberger Gesetze (Jarlert)

-O-

Organisationen
- im Dritten Sektor (Schartau)
- „non-governmental“ (Jacobsson)
- wissenschaftliche (Johansson, H.)
Orthodoxie (Persson, M.)
Ost-West (Abraham)
Ökumenik (Ryman)
Österreich (Weiss)
Ostseegedanke (Almgren)
Ostseeraum (Knudsen, Lilja)
Ostseestaaten (Jacobsson)

-P-

Pahr (Ångström-Grandien)
Paläographie (Brembs)
Paradigmenwechsel durch Krieg (Szwejkowska-Olsson)
Parteiennetzwerk, konservatives (Johansson, K-M)
Partnerschaft (Süssner, J.)
Patriotismus (Lettevall)
Peripherie (Jendis)
Phantastik (Schnaas)
Philosophie (Ruin, Stockelberg)
- Lebensphilosophie (Stockelberg)
Politologie (Johansson, K-M, Knudsen, Schartau)
Polizei (Olofsdotter)
Polizeiarbeit, problemorientierte (Olofsdotter)
Polizeiausbildung (Olofsdotter)
Pommern, schwedisch (Önnerfors)

Presse (Krüger)
- schwedische (Rothstein)
Pressefreiheit (Leth, Pollack)
Privatisierung (Schartau)
Propaganda (Abraham)
Prosa, zeitgenössische (Schnaas)
Prostitution (Dodillet)
Protestantismus (Werner)
Publikum (Snickars)

-Q-

Quellen (Scholz)

-R-

Rassengesetze (Jarlert)
Rassismus (Expo)
Realismus (Ekengren, Forssell)
Recht
- komparatives (Berg)
- konstitutionelles (Olsson)
Rechte, Neue (Dahl)
Rechtsextremismus (Expo)
Rechtswissenschaft (Olsson)
„Re-Education“ (Müssener)
Reederverein (Estvall)
Region (Süssner, J.)
Regionalismus, neuer (Süssner, J.)
Reichsbischof (Jarlert)
Reformationszeit (Wåghäll Nivre)
Reiseschilderungen (Jendis)
Religion, Feminisierung der (Werner)
Religionswissenschaft (Schalk)
Re-Maskulinisierung (Werner)
Rettungsaktion, schwedische (Persson, S.)
Revolution, konservative (Dahl)
Rezension (Petersson)
Rezeption (Gesche, Petersson)
Rhetorik (Rosell Steuer)
Rollen (Thore)
Roman, der „Neuen Frau“ (Annell)
Romantik (Sundberg, Önerfors)
Rotes Kreuz (Persson, S.)
Rußland (Dahl)

-S-

„Samarbetskommittén för demokratiskt uppbyggnadsarbete“ (Müssener)
SAP [Sozialdemokratische Arbeiterpartei] (Östberg)
Schlüsselwörter (Brylla)
Schönberg
- Arnold (Lamberth)

- Mathilde geb. Zemlinsky (Lamberth)
- Schweden (Forsén, Fritz, Kvist, Morger, Mähl, Olofsdotter)
- Schwedisch (Breckle, Wistrand)
 - Altschwedisch (Wistrand)
- Seeleutegewerkschaft (Estvall)
- Sektor
 - dritter (Schartau)
 - informeller (Schartau)
- Selbstmordproblematik (Mäkinen)
- Sexhandel (Dodillet)
- Sicherheitspolitik (Knudsen, Lilja)
- Siedlungsarchäologie, mittelalterliche (Bentz)
- Simmel, Georg (Stockelberg)
- Söderblom, Nathan (Jarlert)
- Sowjetunion (Fritz)
- Sozialdemokratie (Östberg)
- Soziolinguistik (Rosell Steuer)
- Soziologie (Stockelberg)
- SPIEGEL, der (Frohnert)
- Sprachbeziehungen, deutsch-schwedische (Brylla)
- Sprache (Röcklinsberg, C.)
 - deutsche (Volk)
 - und Kunst (Szwejkowska-Olsson)
- Spracherwerb (Bannert/Forsgren)
- Sprachgebrauch (Rosell Steuer, Sauer)
- Sprachwechsel (Thore)
- Sprachwissenschaft (Brylla, Wistrand)
- Staatsbildung (Lilja)
- Staatswissenschaft (Knudsen, Schartau)
- Stadtverwaltung (Gustafsson)
- Stereotypen (Breckle)
- Stereotypenforschung (Kirsch)
- Steuern (Olsson)
- Steuerrecht (Olsson)
- Storm, Theodor (Forssell)
- Stralsund (Önnerfors)
- Strindberg, August (Brobjer)
- Studienreisen (Persson, M.)
- Sudetendeutsche (Süssner, H.)
- Synenergie (Schriber)

-T-

- Theologie (Gerdmar, Persson, M., Röcklinsberg)
- Theorie
 - feministische (Olofsdotter)
 - kritische (Gottardis)
 - moderne politische (Gottardis)
 - neu-institutionelle (Olofsdotter)
- Thüringen (Björkman)
- Toller, Ernst (Rothstein)

Transformation, des Wohlfahrtsstaates (Schartau)

-U-

Übersetzung (Brembs, Rosell Steuer)
- literarische (Rosell Steuer)
Übersetzungswerkzeuge (Volk)
Umerziehung (Müssener)
Unternehmertum (Gratzer)
Umschulung (Müssener)
Uppsala (Persson, M.)
- Universität (Langerova)
Urbanisierung (Lilja)
Urkunden (Mähl, Wistrand)
Utopie (Larsson)

-V-

Vereine, deutsche (Forsén)
Vereinigten Staaten, die (Larsson)
Vergangenheitsbewältigung (Frohnert)
Vernichtung (Johannson)
Vertreibung (Gesche)
Vertriebene (Süssner, H.)
Verwaltung, regionale (Bergmann-Winberg)
Visby (Mähl)
Völkerrecht (Ekengren)
Volksgesundheit (Mäkinen)

-W-

Wehrmacht (Fritz)
Weimarer Republik (Gottardis, Tängerstad)
Weiss, Peter (Jendis, Packalén)
Weltanschauungsmusik (Lamberth)
Weltkrieg
- erster (Ljunggren)
- zweiter (Estvall, Fritz, Gesche, Johannson, H., Kingsepp, Kvist, Leth/Pollack, Persson, S.)
Videospiele (Kingsepp)
Wiedervereinigung (Krüger, Strå lind)
Wien (Weiss)
Wirtschaftsgeschichte (Gratzer)
Wirtschaftskommunikation, interkulturelle (Breckle)
Wissenschaft (Johannson)
Wissenschaftsgeschichte (Johannson, H.)
Wohlfahrt (Bergmann-Winberg)
Wohlfahrtsgesellschaft (Schartau)
Wohlfahrtspluralismus (Schartau)
Wohlfahrtsstaat (Malmer, Schartau)
Wortgeschichte (Sauer)
Wortschatz (Wistrand)
Wortsemantik (Sauer)
Wüstung (Bentz)

-Z-

Zeitgeschichte (Andrén, Krüger)

-deutsche (Süssner, H.)

-kirchliche (Ryman)

Zeitschichten (Andrén)

Zentrum (Jendis)

Zensur (Gesche, Leth/Pollack)

- Eigenzensur (Leth/Pollack)

Zielsprache (Brembs)

Zivilgesellschaft (Schartau)

Zwischenkriegszeit (Johansson, H.)

Index

-A-

abortion (Olofsdotter)
Academy, German (Almgren)
acquisition (Schriber)
activity, financial (Hatemi-J/Schuller)
administration, regional (Bergmann-Winberg)
antifascism (Expo, Gerdmar, Kvist, Leth/Pollack, Selling)
antitotalitarianism (Selling)
archeology, medieval settlement (Bentz)
architect activity (Morger)
architecture industry (Morger)
Arndt, Johann (Jarlert)
art, Swedish, Renaissance and Baroque (Ångström-Grandien)
art history (Sundberg)
artist novel (Schnaas)
atonality (Lamberth)
audience (Snickars)
Atterberg, Kurt (Garberding)
Auernheimer, Raoul (Weiss)
Austria (Weiss)
autobiography (Jendis)
Axelsson, Majgull (Schnaas)

-B-

Bach, Johann Sebastian (Jarlert)
Baltic Sea thought (Almgren)
Baltic Sea region (Knudsen, Lilja)
Baltic states (Jacobsson)
bankruptcy (Gratzer)
Berlin (Morger, Snickars)
Bernadotte, Folke (Persson, S.)
Bible (Gerdmar)
Bible criticism (Persson, M.)
Bingen, Hildegard von (Servatius)
bolshevism, national (Dahl)
book burning (Rothstein)
bourgeoise (Forssell)
Boy (Boyen), Willem (Ångström-Grandien)
Buddhism (Schalk)
business communication, intercultural (Breckle)
business life (Röcklinsberg, C.)
busses, white (Persson, S.)

-C-

catholicism (Werner)
Celan, Paul (Packalén, Sundberg)
centre (Jendis)

censorship (Gesche, Leth/Pollack)
 - censorship, own (Leth/Pollack)
 change management (Schriber)
 church, Swedish (Jarlert)
 church history, modern (Ryman)
 church politics (Björkman)
 citizen (Andrén, Schartau)
 - state citizen (Andrén)
 civil society (Schartau)
 civil war, Spanish (Rothstein)
 classicism (Ångström-Grandien)
 co-integration (Hatemi-J/Schuller)
 communities, intentional (Larsson)
 comparatistics (Wischmann)
 comparative (Röcklinsberg, C.)
 computer games (Kingsepp)
 congregation (Andrén)
 consiousness, historical (Frohnert)
 conservatism (Johansson, K-M)
 contemporary art (Sundberg)
 contemporary history (Andrén, Krüger)
 - German (Süssner, H.)
 - church(Ryman)
 contemporary literature (Vancea)
 contrast, stylistic (Brembs)
 conversion (Werner)
 cosmopolitanism (Lettevall, Robertson)
 court art (Ångström-Grandien)
 crisis (Lamberth)
 - foreign (Abraham)
 crusades (Roos)
 culture (Rosell Steuer, Röcklinsberg, C., Süssner, J.)
 - akademik (Önnerfors)
 - historical (Frohnert)
 - popular (Kingsepp)
 - meetings (Johnsson)
 - specific words(Rosell Steuer)
 cultural
 - differences (Breckle)
 - encounters (Önnerfors)
 - image (Pettersson)
 - politics (Almgren)
 - transfer (Rosell Steuer)

-D-

DAAD (Almgren)
 Danzig (Gesche)
 Danzig trilogy (Gesche)
 democracy (Ekman, Rosell Steuer, Schartau)
 - local (Bergmann-Winberg, Schartau)

- multidimensional (Bergmann-Winberg)
- democracy theory (Gottardis)
- democratization (Ekman, Schartau)
- process of, German (Müssener)
- dialect marker (Brembs)
- diploma (Wistrand)
- discrimination (Inghammar)
- discourse
 - Swedish-German (Almgren)
 - historic (Selling)
- discourse analysis (Dodillet, Breckle, Röcklinsberg, C.)
 - context orientated (Leth/Pollack)
- documents (Mähl, Wistrand)
- Duve, Karen (Schnaas)
- DVRG (Schalk)

-E-

- East-West (Abraham)
- Equality of rights (Inghammar)
- EG legislation (Berg, Inghammar)
- Eidem, Erling (Ryman)
- ecumenics (Ryman)
- education (Langerova)
- E-learning (Volk)
- England (Inghammar)
- Enlightenment (Gerdmar, Önnersfors)
- entrepreneurship (Bergmann-Winberg, Gratzner)
- ethics (Röcklinsberg, H.)
 - bio ethics (Röcklinsberg, H.)
 - animal ethics (Röcklinsberg, H.)
- ethnicity (Almgren)
- ethnology (Garberding)
- ethnonationalism (Süssner, H.)
- ethnoregionalism (Süssner, H.)
- etymology (Brembs)
- EU (Ekman, Jacobsson, Knudsen)
 - membership (Jacobsson)
- Europe (Jacobsson)
 - Central Europe, Eastern (Süssner, H.)
 - Eastern Europe (Mäkinen)
- everyday history (Jarlert)
- excavation methods (Bentz)
- exegetics (Gerdmar)
- exile (Weiss)
- expedition (Fritz)
- expelled (Süssner, H.)
- explicitation (Rosell Steuer)
- Expo, foundation of (Expo)
- expressionism (Lamberth)
- expulsion (Gesche)

extradition
- of the Balts (Fritz)
- of the Germans (Fritz)

-F-

family (Forssell)
family life (Wåghäll Nivre)
fascism (Dahl)
federalism (Bergmann-Winberg)
feminism (Dodillet, Wåghäll Nivre)
feminizing, religious (Werner)
film (Snickars)
film history (Tängerstad)
Finland (Forsén)
flexibilization (Berg)
Forsskål, Peter (Persson, M.)
Foucault, Michel (Dodillet)
free church (Malmer)
freemasonry (Önnerfors)
Fried, Erich (Packalén)
Fridericus Rex (Tängerstad)
Frederic the Great (Tängerstadt)
Friedrich, Caspar David (Sundberg)
Foreign (Rosell Steuer)
Foreign Ministry (Krüger)
foreign policy, Swedish (Ekengren)
fusion (Schriber)

-G-

GDR (Abraham, Almgren, Björkman, Ekengren, Ekman, Scholz, Strålund)
- Cultural Centre (Abraham)
gender (Forssell, Ljunggren, Malmer, Szwejkowska-Olsson)
- differences (Forssell)
- history (Forssell)
- relations Naeve-Bucher)
- research (Wischmann, Wåghäll Nivre)
- roles (Ljunggren)
generalized impulse response function (Hatemi-J/Schuller)
German (Bannert/Forsgren, Breckle)
- Middle Low German (Mähl, Wistrand)
- Low German (Wistrand)
Germany (Dahl, Inghammar, Johnsson, Larsson, Morger, Olofsdotter, Persson, S., Wåghäll Nivre)
- Eastern parts (Strålund)
- image of (Kirsch, Krüger)
German studies (Almgren, Brylla, Garberding, Kirsch, Müssener, Naeve-Bucher)
Gerstl, Richard (Lamberth)
globalization (Snickars)
grammar (Bannert/Forsgren, Volk)
Grass, Günter (Gesche, Rosell Steuer)

Great Britain (Larsson)
gregorianics (Servatius)
Greifswald (Önnerfors)
Göttingen (Persson, M.)

-H-

Habermas, Jürgen (Gottardis)
Hegel, Georg Friedrich Wilhelm (Ruin)
hegemony (Selling)
Hermanson, Marie (Schnaas)
hermeneutics (Lamberth)
history (Ljunggren, Persson, S., Scholz, Szwejkowska-Olsson)
- 1300-1550 (Mähl)
- 16th century (Wåghäll Nivre)
- 17th century (Lettevall, Persson, M.)
- 1500-1800 (Lilja)
- 19th century ((Forsell, Lettevall)
- 20th century ((Dodillet)
- 1900 (Snickars)
- 1900-1920 (Annell)
- 1910-1950 (Forsén)
- 1933-1945 (Brylla, Garberding, Kirsch, Müssener)
- 1945ff (Müssener, Persson, S.)
- 1960-1990 (Johansson, K-M, Östberg)
- the 90es (Morger, Olofsdotter, Strå Lind)
- Jewish (Roos)
- economical (Gratzer)
- pictures of (Selling)
- use of (Frohnert)
helping plan (Rothstein)
help organisations (Ryman)
hinduism (Schalk)
Holocaust (Johansson, H., Kvist, Leth/Pollack, Selling)
- memory (Frohnert)
Humboldt Foundation (Schalk)
Håfström, Jan (Sundberg)
Hölderlin picture (Packalén)

-I-

idealism (Ekengren)
ideas, history of (Dodillet, Johansson, H., Önnerfors)
ideas, spreading of (Johansson, K-M)
identification (Önnerfors)
identity (Almgren, Ekman, Johansson, Lettevall, Strå Lind, Süssner, J., Thore)
ideology (Andrén, Larsson, Szwejkowska-Olsson)
image work (Breckle)
insolvency (Gratzer)
institution (Andrén)
integration (Inghammar, Schriber)

integration process (Knudsen)
intellectual (Östberg)
intercultural (Röcklinsberg, C.)
interculturality (Vancea)
intermediality (Sundberg)
intertextuality (Lamberth)
interview (Breckle)
interwar period (Johansson, H.)

-J-

Jagellonika (Jagiello), Katarina (Ångström-Grandien)
Jesuits (Werner)
Job security (Inghammar)
John III (Ångström-Grandien)
Johanssens VAR (Hatemi-J/Schuller)

-K-

Kalmar (Johnsson, Mähl)
Kant, Immanuel (Ruin, Stockelberg)
Kern, Elfriede (Schnaas)
key words (Brylla)
"Kraft durch Freude" (Szwejkowska-Olsson)

-L-

labour market (Inghammar)
labour legislation (Inghammar)
- German (Berg)
language (Röcklinsberg, C.)
- German (Volk)
- and art (Szwejkowska-Olsson)
- learning (Bannert/Forsgren)
- relations, German-Swedish (Brylla)
- switching (Thore)
- usage (Rosell Steuer, Sauer)
law (Olsson)
legislation (Dodillet)
- comparative (Berg)
- constitutional (Olsson)
- science (Olsson)
lexicon (Bannert/Forsgren)
lingvistics (Brylla, Volk, Wistrand)
- computer linguistics (Volk)
- corpus linguistics (Volk)
literature, fantastic (Schnaas)
literary history (Packalén)
literary criticism (Gesche)
literary studies (Vancea, Wischmann, Wåghäll Nivre)
- comparative (Wischmann)
loan-word (Brylla, Wistrand)

-M-

M&A (Schriber)
manliness (Forssell, Ljunggren, Malmer, Werner)
marriage (Wåghäll Nivre)
martyrdom (Roos)
Marx, Karl (Ruin)
materiality (Sundberg)
media (Robertson)
- Swedish (Leth/Pollack)
- visual (Leth/Pollack, Snickars)
media culture (Snickars)
media reception (Snickars)
memory, collective (Kingsepp, Selling)
memorials, keeping of (Morger)
mentality (Johnsson)
metaphor (Rosell Steuer)
Michaelis, Johann David (Persson, M.)
Middle Ages (Gustafsson, Mähl, Roos, Wistrand)
- late Middle Ages (Wåghäll Nivre)
migrant literature (Packalén)
- Germanspeaking (Thore)
migration (Estvall)
- to the Federal German Republic (Thore)
military refugees, German (Müssener)
military internees (Fritz)
mission (Werner)
modernization process, Parteien (Johansson, K-M)
morale (Naeve-Bucher)
„movement of '68“ (Östberg)
movements, new social (Olofsdotter)
Mozart
- Wolfgang Amadeus (Servatius)
- Constanze (Servatius)
music (Garberding, Servatius)
- church music (Servatius)
myth (Kingsepp)
men (Röcklinsberg, C.)

-N-

narrative strategy (Schnaas)
narrations (Robertson)
nationalism (Estvall, Lettevall, Selling)
native region (Gesche)
NATO (Knudsen)
nazism (Almgren, Brylla, Estvall, Expo, Garberding, Gerdmar, Johansson, H., Kirsch, Selling)
new confessionalism (Werner)
new regionalism (Süssner, J.)
network (Persson, M.)
Nietzsche, Friedrich (Brobjer)
Norden (Almgren, Sauer)

nordic (Sauer)
normalization(Krüger, Selling)
Norrland (Jendis)
novel, "the New Woman" (Annell)
Nürnberg laws (Jarlert)

-O-

organisations
- in the third sector (Schartau)
- „non-governmental“ (Jacobsson)
- scientific (Johansson, H.)
ortodoxy (Persson, M.)
Own and Foreign (Rosell Steuer, Thore)

-P-

Pahr (Ångström-Grandien)
painting (Sundberg)
paleography (Brembs)
paradigm shift, through war (Szwejkowska-Olsson)
party network, conservative (Johansson, K-M)
partnership (Süssner, J.)
patriotism (Lettevall)
peace (Lettevall)
peace thought (Lettevall)
pedagogics (Kirsch)
performance practice (Servatius)
periphery (Jendis)
philosophy (Ruin, Stockelberg)
- philosophy of life (Stockelberg)
police (Olofsdotter)
police work, problem oriented (Olofsdotter)
police education (Olofsdotter)
politeness, strategies of (Breckle)
Political Opportunity Structure (Olofsdotter)
political science (Johansson, K-M, Knudsen, Schartau)
Pomerania, Swedish (Önnerfors)
power, disparate Knudsen)
power period, Swedish (Lilja)
power, politics of (Lilja)
press (Krüger)
- Swedish (Rothstein)
- freedom of press (Leth, Pollack)
prisoner of war (Fritz)
privatization (Schartau)
pronunciation (Bannert/Forsgren)
propaganda (Abraham)
prose, contemporary (Schnaas)
prostitution (Dodillet)
protestantism (Werner)
public international law (Ekengren)

public health (Mäkinen)

-R-

racial laws (Jarlert)

rasism (Expo)

realism (Ekengren, Forssell)

reception (Gesche, Petersson)

Red Cross (Persson, S.)

„Re-Education“ (Müssener)

reformation time (Wåghäll Nivre)

refugees

- Jewish (Kvist)

- policy (Kvist)

- reception (Estvall)

region (Süssner, J.)

Reichsbischof (Jarlert)

relations

- ethnic (Estvall, Süssner, H.)

- Jewish-Christian (Roos)

- kulturella (Abraham, Werner)

- German-Swedish (Brylla, Garberding, Johansson, H., Johansson, K-M, Müssener, Szwejkowska-Olsson, Östberg)

- sexual, forbidden (Roos)

religion, feminizing of (Werner)

religion science (Schalk)

re-maskulinisizing (Werner)

rescue action, Swedish (Persson, S.)

researcher biography (Bentz)

research (Langerova)

- history (Jendis)

- literature (Scholz)

reunification (Krüger, Strållind)

review (Petersson)

revolution, conservative (Dahl)

rhetorics (Rosell Steuer)

Right, New (Dahl)

right-wing, extreme (Expo)

roles (Thore)

romantics (Sundberg, Önnersfors)

Russia (Dahl)

-S-

„Samarbetskommittén för demokratiskt uppbyggnadsarbete“ (Müssener)

SAP [Social democratic Labour Party] (Östberg)

Schönberg

- Arnold (Lamberth)

- Mathilde, née Zemlinsky (Lamberth)

science (Johansson)

- history of science (Johansson, H.)

sector

- third (Schartau)
- informal (Schartau)
security policy (Knudsen, Lilja)
semantic change (Sauer)
sex trade (Dodillet)
ship owner society (Estvall)
Simmel, Georg (Stockelberg)
singing (Servatius)
social democracy (Östberg)
societies, German (Forsén)
sociolinguistics (Rosell Steuer)
sociology (Stockelberg)
source language (Brembs)
sources (Scholz)
Soviet Union (Fritz)
SPIEGEL (Frohnert)
state establishment (Lilja)
stereotypes (Breckle)
stereotype research (Kirsch)
suicide (Mäkinen)
staff companies (Berg)
Storm, Theodor (Forssell)
Stralsund (Önnerfors)
Strindberg, August (Brobjer)
study travels (Persson, M.)
Sudeten Germans (Süssner, H.)
Sweden (Forsén, Fritz, Kvist, Morger, Mähl, Olofsdotter)
Swedish (Breckle, Wistrand)
- Old Swedish (Wistrand)
synenergy (Schriber)
Söderblom, Nathan (Jarlert)

-T-

target language (Brembs)
taxes (Olsson)
tax legislation (Olsson)
terms of trade (Hatemi-J/Schuller)
text books (Kirsch)
textbook research (Kirsch)
theology (Gerdmar, Persson, M., Röcklinsberg)
theory
- feministic (Olofsdotter)
- critical (Gottardis)
- modern political (Gottardis)
- new institutional (Olofsdotter)
- of society (Gottardis)
"Third Room" (Packalén)
Thüringia (Björkman)
time layer (Andrén)
Toller, Ernst (Rothstein)

town administration (Gustafsson)
trade ration (Hatemi-J/Schuller)
trade union movement (Estvall)
transformation, welfare state (Schartau)
translation (Brembs, Rosell Steuer)
- literary (Rosell Steuer)
translation tools (Volk)
travel narrations (Jendis)

-U-

unemployment (Strållind)
United States (Larsson)
Uppsala (Persson, M.)
- University (Langerova)
urbanization (Lilja)
utopia (Larsson)

-V-

Vergangenheitsbewältigung (Frohnert)
video game (Kingsepp)
Vienna (Weiss)
Visby (Mähl)
vocabulary (Wistrand)

-W-

war (Ljunggren)
- cold (Abraham)
Wehrmacht (Fritz)
Weimar republic (Gottardis, Tängerstad)
Weiss, Peter (Jendis, Packalén)
welfare (Bergmann-Winberg)
welfare society (Schartau)
welfare pluralism (Schartau)
welfare state (Malmer, Schartau)
Weltanschauungsmusik (Lamberth)
Woman, the New (Annell, Wischmann)
women
- liberation movement (Olofsdotter)
- attitude towards (Servatius)
women's house (Olofsdotter)
word history (Sauer)
word semantics (Sauer)
working conditions (Berg)
World War
- first (Ljunggren)
- second (Estvall, Fritz, Gesche, Johansson, H., Kingsepp, Kvist, Leth/Pollack, Persson, S.)